

Sborník abstraktů Abstract Proceedings

15. ročník mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2023

15th International Scientific Conference ICOLLE 2023

Lenka Kamanová, Martina Miškelová (Eds.)

ISBN 978-80-7509-933-4

15. ročník mezinárodní vědecké konference ICOLLE,
13. září 2023, Brno

15th International Scientific Conference ICOLLE,
13th September 2023, Brno

Lenka Kamanová, Martina Miškelová (Eds.)

Sborník abstraktů z mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2023

Udržitelný učitel

Abstract proceedings of International scientific conference ICOLLE 2023

The Sustainable Teacher

© Mendelova univerzita v Brně, 2023

ISBN 978-80-7509-933-4

DOI: <https://doi.org/10.11118/978-80-7509-933-4>

Open Access. Publikace „Sborník abstraktů z mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2023“ podléhá licenci CC BY 4.0

OBSAH

Plenární přednášky

1. Mgr. et Mgr. Jan Beseda, Ph.D.

Dvěře k úspěchu: Mikrocertifikáty jako klíč k novým možnostem

2. Mgr. Matěj Bulant, Ph.D.

Výzvy pro inovaci vyššího sekundárního vzdělávání v rámci systému vzdělávání

3. doc. PhDr. Petr Hladý, Ph.D., Mgr. et Mgr. Klára Harvánková, Ph.D.

Pracovní požadavky jako klíč k pracovnímu zdraví a spokojenému pracovnímu životu učitelů?

Příspěvky v sekcích / Sessions speakers

1. doc. PaedDr. Marie Blahutková, Ph.D., Mgr. Svatava Nováková, Ph.D.

Vliv stresu na psychické zdraví učitele a pohyb jako copingová strategie vedoucí ke kvalitě života

2. Ing. Lucie Brzáková

Co vlastně víme o dopadu sociálních médií na naše děti?

3. Ing. Lucie Brzáková, Dana Robotář

Řešení problémů souvisejících s věkem ve školství a vzdělávání

4. Ing. Lucie Černá

Návrh intervencí pro rozvoj profesního vidění netradičních studujících v rámci pedagogicko-psychologické praxe

5. Mgr. Kateřina Drlíková, Ing. Lucie Brzáková

Digitalizace odborného vzdělávání a přípravy: Převrácená výuka na pracovišti – Jak přežít v současné digitální smršti a využít ji pro svou práci

6. Mgr. Mária Ďurkovská, PhD., Mgr. Michal Kentoš, PhD.

„Jsou jiní, ale nejsou špatní.“ Stres a pracovní nároky učitelů marginalizovaných romských komunit na Slovensku

7. doc. Dr. Ing Hana Filipczyková

Finanční gramotnost jako jedna z klíčových kompetencí udržitelného školství

8. Mgr. Veronika Glogarová, Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.

Role vysokoškolského pedagoga ve věku AI

9. Mgr. et Mgr. Klára Harváňková, Ph.D.

Podpora pracovní schopnosti jako jedna z možných cest udržitelnosti učitele

**10. Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D., Mgr. David Kryštof, Ph.D., PCC,
Mgr. Stanislav Michek, Ph.D.:**

Spolupráce škol a zaměstnavatelů optikou učitelů středních odborných škol

11. Mgr. Klára Hlůžová

Pedagogicko-psychologická podpora pro rodiče 3–4 letých dětí vstupujících do mateřské školy

12. Ing. Marie Horáčková, Ph.D.

Pohled studentů na realizaci Odborné praxe I (náslechové) v souvislosti s rolí cvičného učitele

13. PhDr. Viola Horská

Základní dovednosti a dovednosti pro život ve vzdělávání dospělých

**14. PhDr. ThLic. Mgr. Peter Ikhardt, PhD., doc. PaedDr. RNDr. Zuzana
Haláková, PhD., Mgr. Dominika Kunzov, RNDr. Mgr. Jana Ciceková, PhD**

Typologie učitelů s ohledem na preferovaný stres a strategie zvládání stresu

15. PhDr. David Ivanovič, PhD., Mgr. Martin Miklis

Učitel v éře digitalizácie edukačného procesu

16. Ing. Bc. Barbora Jordánová, Mgr. Jiřina Sněhotová

Implementace principů udržitelného rozvoje a hodnocení výsledků učení mikro-kredity do celoživotního vzdělávání – projekt „EduSTA Academy for Sustainable Future Educators“

17. PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D., Mgr. Ondřej Duda

Učitel základní školy a dovednosti pro 21. století. Projekt WAVE-IT jako platforma pro rozvoj dovedností pro 21. století

18. doc. MUDr. Petr Kachlík, Ph.D.

Toxický stres u klientů s poruchami chování a emocí v ústavní výchově

19. Mgr. et Mgr. Lenka Kamanová, Ph.D., Mgr. Kateřina Pevná

O mezigeneračním programu mezi studenty a seniory

20. Mgr. Zuzana Kročáková

Zážitková pedagogika jako nástroj rozvoje pozitivního profesního sebepojetí začínajících učitelů

**21. Mgr. Zuzana Kročáková, Mgr. Ingrid Procházková, Ph.D.,
Mgr. et Mgr. Zuzana Vařejková, Ph.D.**

Vyučující na filmovém plátně: Videoreflexe výuky jako nástroj rozvoje vysokoškolských vyučujících

**22. Mgr. et Mgr. Martina Kurowski, Ph.D., Mgr. et Mgr. Markéta
Košťatková, Ph.D., Mgr. Zuzana Vařejková, Ph.D.**

Kultivace wellbeingu, inkuzivity a sounáležitosti ve vysokoškolské přípravě budoucích pedagogů

23. RNDr. Mgr. Ing. Mgr. Bc. Jaroslav Lindr, Ph.D.

Faktory kvality výuky jako obtížně uchopitelný problém

24. Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D.

Finanční gramotnost pohledem univerzitních studentů

25. Mgr. Jana Martincová, PhDr. Iva Staňková, Ph.D.

Postoje studentů k akademickému stresu

26. Mgr. Veronika Michvocíková, Ph.D., Mgr. Andrea Stebnická

Třídní učitel očima žáka – případová studie střední odborné školy

27. Mgr. Jan Morávek, Ph.D.

Strojový překlad a vědecká publikační činnost v angličtině: možnosti svépomoci

28. PhDr. Jiřina Novotná, Mgr. Mario Stretti, PhDr. Jakub Pivarč, Ph.D.

Sebehodnocení profesní zdatnosti učitelů pro inkluzivní výuku ve středních školách

29. doc. Mgr. Petr Novotný, Ph.D., Mgr. Katarína Rozvadská,

Mgr. Tereza Vengřinová, Mgr. Martin Majcík, Ph.D.

Jak dál? Doporučení pro českou vzdělávací politiku vyplývající z výzkumu neúspěšných maturantů

30. doc. Mgr. Pavel Pecina, Ph.D., Ing. Mgr. Peter Marinič, Ph.D.

Virtuální realita a umělá inteligence jako fenomény odborného vzdělávání

31. Mgr. Anna Sádovská, Ph.D., Mgr. Eva Bačkorová, Ph.D.

Zkoumání motivace učitelů k volbě povolání, učitelství a ochoty setrvat v profesi jako faktor udržitelnosti: přehledová studie

32. PhDr. Marián Sekerák, Ph.D., Mgr. Jan Kohoutek, Ph.D.,

PhDr. Mgr. Karel Hanuš, Ph.D.

Akademický inbreeding na vysokých školách v České republice

33. doc. Mgr. Mariana Siroťová, Ph.D., Mgr. Vanesa Jandová

Pracovní spokojenost slovenských učitelů a jej vliv na kvalitu edukačnej práce

34. Bc. Ing. Nikola Straková, Ph.D.

Učitel jako tvůrce didaktických textů

35. PaedDr. Tímea Šeben Zaťková, PhD.

Kurzy vysokoškolské pedagogiky - analýza modelů realizovaných podmínek vysokých škol ve Slovenské republice

36. doc. PhDr. Markéta Švamberg Šauerová, Ph.D.

Podpora třídních učitelů středních škol při efektivním vedení třídnických hodin jako prostředek zvýšení profesního self-efficacy

37. RNDr. Ing. Eva Urbanová, Ph.D., MBA

Udržitelnost funkce ředitele střední školy v kontextu vznikajícího středního článku v řízení

38. Mgr. et Mgr., Ing. Tomáš Veber, Th.D.

Jak hořet stálým plamenem. Obrys kompetenčního rámce učitele občanské výchovy

39. Mgr. Jakub Vlček

Jak se učitelé učí filozofovat s dětmi

CONTENTS

Keynote speakers

1. Mgr. et Mgr. Jan Beseda, Ph.D.

The Door to Success: Microcertificates as the Key to New Possibilities

2. Mgr. Matěj Bulant, Ph.D.

Challenges for Innovation in Secondary Education Within the Education System

3. doc. PhDr. Petr Hladó, Ph.D., Mgr. et Mgr. Klára Harvánková, Ph.D.

Work Requirements as the Key to Teachers' Occupational Health and a Happy Working Life?

Sessions speakers

1. doc. PaedDr. Marie Blahutková, Ph.D., Mgr. Svatava Nováková, Ph.D.

The Impact of Stress on the Teacher's Mental Health and Movement as a Coping Strategy Leading to Quality of Life

2. Ing. Lucie Brzáková

What Do We Actually Know About the Impact of Social Media on Our Children?

3. Ing. Lucie Brzáková, Dana Robotá

Addressing Age-related Issues in Education and Training

4. Ing. Lucie Černá

Proposal of Interventions for the Development of the Professional Vision of Non-traditional Students Within the Pedagogical-psychological Practice

5. Mgr. Kateřina Drlíková, Ing. Lucie Brzáková

Digitalising VET: The Flipped Work-Based Learning – How to Survive the Current Digital Storm and Use it for your Professional Work

6. Mgr. Mária Ďurkovská, PhD., Mgr. Michal Kentoš, PhD.

„They’re Different, but they’re not Bad.“ Stress and Work Demands
of Teachers from Marginalized Roma Communities in Slovakia

7. doc. Dr. Ing Hana Filipczyková

Financial Literacy as One of the Key Competences of Sustainable Education

8. Mgr. Veronika Glogarová, Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.

The Role of the University Teacher in the Age of AI

9. Mgr. et Mgr. Klára Harváňková, Ph.D.

Promoting Work Ability as One of the Possible Ways for Teacher’s
Sustainability

**10. Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D., Mgr. David Kryštof, Ph.D., PCC,
Mgr. Stanislav Michek, Ph.D.:**

Cooperation between Schools and Employers Through the Lens of Secondary
Vocational School Teachers

11. Mgr. Klára Hlůžová

Pedagogical-Psychological Support for Parents of 3–4 Year Old Children
Entering Kindergarten

12. Ing. Marie Horáčková, Ph.D.

The Students’ View on the Implementation of Professional Practice I (Listening)
in Connection with the Role of a Practice Teacher

13. PhDr. Viola Horská

Basic Skills and Skills for Life in Adult Education

**14. PhDr. ThLic. Mgr. Peter Ikhardt, PhD., doc. PaedDr. RNDr. Zuzana
Haláková, PhD., Mgr. Dominika Kunzov, RNDr. Mgr. Jana Ciceková, PhD**

Typology of Teachers with Regard to Preferred Stress and Coping Strategies

15. PhDr. David Ivanovič, Ph.D., Mgr. Martin Miklis

Teacher in the Era of Digitalization of the Educational Process

16. Ing. Bc. Barbora Jordánová, Mgr. Jiřina Sněhotová

Implementation of the Principles of Sustainable Development and Micro-credentials Into Lifelong Education - the „EduSTA Academy for Sustainable Future Educators“ Project

17. PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D., Mgr. Ondřej Duda

Teacher and 21st Century Skills. The WAVE-IT Project as a Platform for Developing 21st Century Skills

18. doc. MUDr. Petr Kachlík, Ph.D.

Toxic Stress in Clients with Behavioral and Emotional Disorders in Institutional Education

19. Mgr. et Mgr. Lenka Kamanová, Ph.D., Mgr. Kateřina Pevná

About the Intergenerational Program between Students and Seniors

20. Mgr. Zuzana Kročáková

Can Experiential Learning Support Positive Professional Self-concept Development?

21. Mgr. Zuzana Kročáková, Mgr. Ingrid Procházková, Ph.D., Mgr. et Mgr. Zuzana Vařejková, Ph.D.

Teachers on Film: Videoreflexion of Teaching as a Tool for the Development of University Teachers

22. Mgr. et Mgr. Martina Kurowski, Ph.D., Mgr. et Mgr. Markéta Košatková, Ph.D., Mgr. Zuzana Vařejková, Ph.D.

Cultivating Well-being, Inclusivity and Belonging in the Higher Education Preparation of Future Teachers

23. RNDr. Mgr. Ing. Mgr. Bc. Jaroslav Lindr, Ph.D.

Teaching Quality Factors as an Elusive Problem

24. Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D.

Financial Literacy According to University Students

25. Mgr. Jana Martincová, PhDr. Iva Staňková, Ph.D.

Students' Attitudes towards Academic Stress

26. Mgr. Veronika Michvocíková, PhD., Mgr. Andrea Stebnická

The Class Teacher through the Eyes of the Pupil - A Case Study
of a Secondary Vocational School

27. Mgr. Jan Morávek, Ph.D.

Machine Translation and Getting Published in English: With or Without
Professional Editing?

28. PhDr. Jiřina Novotná, Mgr. Mario Stretti, PhDr. Jakub Pivarč, PhD.

Self-efficacy of Teacher for Inclusive Education in Upper Secondary
Education

**29. doc. Mgr. Petr Novotný, Ph.D., Mgr. Katarína Rozvadská,
Mgr. Tereza Vengřinová, Mgr. Martin Majcík, Ph.D.**

Recommendations for Czech Education Policy Resulting from the Research
on Unsuccessful Matura Examinees

30. doc. Mgr. Pavel Pecina, Ph.D., Ing. Mgr. Peter Marinič, Ph.D.

Virtual Reality and Artificial Intelligence as Phenomena of Professional
Education

31. Mgr. Anna Sádovská, PhD., Mgr. Eva Bačkorová, PhD.

Exploring Teachers' Motivation for Career Choice, Teaching and Willingness
to Stay in the Profession as a Factor of Sustainability: A Review Study

**32. PhDr. Marián Sekerák, Ph.D., Mgr. Jan Kohoutek, Ph.D.,
PhDr. Mgr. Karel Hanuš, Ph.D.**

Academic Inbreeding at the Czech Republic's Universities

33. doc. Mgr. Mariana Sirotová, PhD., Mgr. Vanesa Jandová

Job Satisfaction of Slovak Teachers and its Influence on the Quality of Educational Work

34. Bc. Ing. Nikola Straková, Ph.D.

The Teacher as Creator of Didactic Texts

35. PaedDr. Tímea Šeben Začková, PhD.

Courses of University Pedagogy - Analysis of Models of Implemented Conditions of Universities in the Slovak Republic

36. doc. PhDr. Markéta Švamberg Šauerová, Ph.D.

Supporting High School Classroom Teachers In Effective Classroom Management as a Means of Increasing Professional Self-efficacy

37. RNDr. Ing. Eva Urbanová, Ph.D., MBA

The Sustainability of the Secondary School Principal in the Context of the Middle Layer in Educational Governance

38. Mgr. et Mgr., Ing. Tomáš Veber, Th.D.

How to Burn with a Steady Flame. Outline of the Competency Framework of the Civic Education Teacher

39. Mgr. Jakub Vlček

How Teachers Learn to Philosophise with Children

PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKY
KEYNOTE SPEAKERS

DVEŘE K ÚSPĚCHU: MIKROCERTIFIKÁTY JAKO KLÍČ K NOVÝM MOŽNOSTEM

THE DOOR TO SUCCESS: MICROCERTIFICATES AS THE KEY TO NEW POSSIBILITIES

Jan Beseda¹

¹Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i., Jankovcova 933/63, 170 00
Praha 7, Česká republika

Abstrakt

V dnešním rychle se měnícím světě nabývá celoživotní vzdělávání a učení stále většího významu. Mikrocertifikáty, jako inovativní nástroj v oblasti vzdělávání mají potenciál akcelarovat celoživotní vzdělávání a učení. Tato přednáška se zaměřuje na jejich (potenciální) možnosti a výhody, podmínky jejich rozvoje v kontextu vysokých škol a aktuálních světových a evropských trendů.

Díky mikrocertifikátům může každý jednotlivec pružně reagovat na požadavky současného trhu práce a rychlé technologické změny. Tato prezentace prozkoumá, jak mikrocertifikáty umožňují efektivní a cílené učení, které se snadno začleňuje do denního života. Přiblížíme si, jak vysoké školy mohou využít tuto novou formu vzdělávání k posílení svých studijních programů a zároveň zůstat v souladu se světovými a evropskými trendy.

Budeme diskutovat o flexibilitě mikrocertifikátů a jejich schopnosti oslovit různorodou skupinu studentů, včetně profesionálů, kteří si přejí rozvíjet své dovednosti bez nutnosti zdlouhavého závazku tradičního studia. Zároveň nahlédneme do aktuálního kontextu evropského a světového vzdělávacího prostředí a zvážíme, jak mikrocertifikáty mohou podpořit cíle celoživotního učení a zvyšování kvalifikace v této proměnlivé éře.

Přednáška se zaměří na konkrétní příklady úspěšných implementací mikrocertifikátů na vysokých školách a v praxi a rovněž přiblíží zkušenosti ze světového a evropského prostředí. Společně budeme hledat inspiraci

a nápady, jak tuto inovativní vzdělávací metodu využít k dosažení osobního a profesního růstu v dnešním náročném vzdělávacím prostředí.

Klíčová slova: mikrocertifikáty, celoživotní učení, vysokoškolské vzdělávání, evropské a světové trendy, flexibilita

Abstract

In today's fast-changing world, lifelong education and learning are becoming more and more important. Microcertificates, as an innovative tool in the field of education, have the potential to accelerate lifelong education and learning. This lecture focuses on their (potential) possibilities and advantages, conditions for their development in the context of universities and current world and European trends.

Thanks to micro-certificates, each individual can respond flexibly to the demands of the current labor market and rapid technological changes. This presentation will explore how micro-certificates enable effective and targeted learning that is easily incorporated into everyday life. We will take a closer look at how universities can use this new form of education to strengthen their study programs while staying in line with global and European trends.

We will discuss the flexibility of micro-certificates and their ability to appeal to a diverse group of students, including professionals who wish to develop their skills without the lengthy commitment of traditional study. At the same time, we will look at the current context of the European and global educational environment and consider how micro-certificates can support the goals of lifelong learning and upskilling in this changing era.

The lecture will focus on concrete examples of successful implementations of micro-certificates at universities and in practice, and will also present experiences from the global and European environment. Together, we will look for inspiration and ideas on how to use this innovative educational method to achieve personal and professional growth in today's challenging educational environment.

Keywords: microcertificates, lifelong learning, higher education, European and world trends, flexibility

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Jan Beseda, Ph.D.: beseda@csvs.cz

VÝZVY PRO INOVACI VYŠŠÍHO SEKUNDÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V RÁMCI SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ

CHALLENGES FOR INNOVATION IN SECONDARY EDUCATION WITHIN THE EDUCATION SYSTEM

Matěj Bulant¹

¹Národní pedagogický institut ČR, Odbor kurikula středního odborného vzdělávání, kariérního poradenství a dalšího vzdělávání, Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha, Česká republika

Abstrakt

Střední odborné vzdělávání očekává dlouho vyžadovaná proměna. Podněty ze světa práce – jak přímo deklarované požadavky zaměstnavatelů, tak poznatky o potřebách zaměstnanců na připravenost a uplatnitelnost jsou jedním ze silných impulzů na změny v obsahu, pojetí, organizaci i v nastavení celého systému. Stejně důrazné jsou podněty z oblasti politik – především ekonomické a vzdělávací politiky, které implikují další směřování odborného vzdělávání, jeho postavení v systému vzdělávání a koncipování inovací celé soustavy vzdělávacích oborů. NPI představuje ve spolupráci s MŠMT vizi dalšího rozvoje odborného vzdělávání a jeho postavení v celém vzdělávacím systému, návrh inovace oborové soustavy a koncept pro vzdělávání odborné i všeobecné.

Klíčová slova: střední odborné vzdělávání, inovace, oborová soustava

Abstract

Secondary vocational education is facing a long overdue transformation. Incentives from the world of work - both the directly stated demands of employers and insights into the needs of employees for readiness and employability are one of the strong impetuses for changes in content,

conception, organisation and setting of the whole system. Equally strong are the policy impulses - especially economic and education policy - which imply the future direction of vocational education, its position in the education system and the design of innovations in the whole system of educational disciplines. The NPI, in cooperation with the Ministry of Education and Science, presents a vision of the further development of vocational education and its position in the whole education system, a proposal for the innovation of the subject system and a concept for vocational and general education.

Keywords: secondary vocational education, innovation, sectoral system

Kontakt / Contact

Mgr. Matěj Bulant, Ph.D.: matej.bulant@npi.cz

PRACOVNÍ POŽADAVKY
JAKO KLÍČ K PRACOVNÍMU ZDRAVÍ
A SPOKOJENÉMU PRACOVNÍMU ŽIVOTU UČITELŮ?

WORK REQUIREMENTS
AS THE KEY
TO TEACHERS' OCCUPATIONAL HEALTH
AND A HAPPY WORKING LIFE?

Petr Hladó¹, Klára Harvánková¹

¹Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd, Arne Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Učitelství je považováno za náročnou profesi, která čelí neustále rostoucím požadavkům. Petr Hladó a Klára Harvánková se proto ve své plenární přednášce zaměří na problematiku pracovních nároků v učitelské profesi a jejich dopadu na život učitelů. S využitím teorií, empirických poznatků a konkrétních příkladů ze svých výzkumů nabídnou nové perspektivy na to, jak se pracovní požadavky promítají do fyzického a duševního zdraví učitelů, jak působí na jejich pracovní motivaci, ale i mimopracovní život nebo odpočinek. Přednáška se bude také věnovat zodpovězení otázky, jakou roli v této oblasti má subjektivně vnímaná pracovní schopnost, resp. aktuální kapacita či schopnost učitele pracovat a podávat pracovní výkon. Na závěr přednášky budou prezentovány možnosti a strategie pro zkvalitnění a prodloužení aktivního profesního života učitelů.

Klíčová slova: učitel, pracovní schopnost, duševní a fyzické zdraví

Abstract

Teaching is considered a demanding profession that faces ever-increasing requirements. Petr Hlaďo and Klára Harvánková will therefore focus their plenary lecture on the issue of work demands in the teaching profession and their impact on the lives of teachers. Using theories, empirical findings and concrete examples from their research, they will offer new perspectives on how work demands affect the physical and mental health of teachers, how they affect their work motivation, as well as their non-work life or rest. The presentation will also address the question of the role of subjectively perceived work capacity, or the actual capacity or ability of teachers to work and perform in this area. The lecture will conclude by presenting options and strategies for improving and extending teachers' active professional lives.

Keywords: teacher, working ability, mental and physical health

Kontakt / Contact

doc. PhDr. Petr Hlaďo, Ph.D.: hlado@phil.muni.cz

Mgr. et Mgr. Klára Harvánková, Ph.D.: harvankova@phil.muni.cz

PŘÍSPĚVKY V SEKCÍCH
SESSIONS SPEAKERS

VLIV STRESU NA PSYCHICKÉ ZDRAVÍ UČITELE A POHYB JAKO COPINGOVÁ STRATEGIE VEDOUcí KE KVALITĚ ŽIVOTA

THE IMPACT OF STRESS ON THE TEACHER'S MENTAL HEALTH AND MOVEMENT AS A COPING STRATEGY LEADING TO QUALITY OF LIFE

Marie Blahutková¹, Svatava Nováková²

¹Vysoká škola Humanitas Sosnowiec, Fakulta společenských studií Vsetín,
Smetanova 266, Vsetín, Česká republika

²Vysoké učení technické, Centrum sportovních aktivit, Technická 2986/2, 616 99
Brno, Česká republika

Abstrakt

Již více než 20 let se věnujeme výzkumu stresu ve škole u žáků studentů i učitelů. Výsledky z posledních let ukazují na vyšší míru stresu u všech zkoumaných kategorií. Učitelé na základních, středních i vysokých školách vykazují vyšší míru stresu v souvislosti s psychosociálním zdravím. Současně se u nich také zhoršuje kvalita života. Pomocí standardizovaných metod jsme provedli rozsáhlé výzkumné šetření, které ukázalo, že je zapotřebí zařadit do denního režimu učitelů pohybové aktivity, které mohou sloužit pro lepší zvládnutí stresu ve škole i v osobním životě. Získané výsledky ukazují, že pohybem lze zvládat stres i učitelskou zátěž a přispívat tak ke zdraví a k lepší kvalitě života.

K výzkumnému šetření jsme používali standardizované metody Test kvalita života, Test stresu a dotazníkové šetření a rozhovory. Po realizaci vybraných pohybových aktivit jsme v rámci kontrolního šetření provedli opakované testování u vybraného souboru učitelů na základních a středních školách a z nich vyhodnotili získané výsledky.

Zjistili jsme, že v současné škole se míra stresu u žáků i u učitelů na všech stupních školy zvýšila a je zapotřebí hledat možnosti ke zlepšení kvality života učitelů ve vztahu k jejich prožívanému psychosociálnímu zdraví. Pohyb může učitelům umožnit zlepšení jejich současného vnímání zdraví a může být s'dobrou copingovou strategií pro zvládnání stresu v životě i ve škole.

Klíčová slova: učitelé, stres, zdraví, kvalita života, pohyb

Abstract

For more than 20 years, we have been researching school stress in students and teachers. The results from recent years show a higher level of stress in all investigated categories. Teachers at primary, secondary and university level show higher levels of stress related to psychosocial health. At the same time, their quality of life also deteriorates. Using standardized methods, we conducted an extensive research investigation, which showed that it is necessary to include physical activities in the daily routine of teachers, which can be used for better stress management at school and in personal life. The obtained results show that stress and teacher workload can be managed through exercise and thus contribute to health and a better quality of life.

Keywords: teachers, stress, health, quality of life, movement

Bibliografie / Bibliography

- Kebza, V. (2005). *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia.
- Kohoutek, R., & Řehulka, E. (2011). *Stresory učitelů základních a středních škol v České republice*. Škola a zdraví 2011, s. 105–117
- Křivohlavý, J. (2001). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.
- Křivohlavý, J. (2004). *Pozitivní psychologie*. Praha: Portál
- Křivohlavý, J. (2013). *Jak zvládat depresi*. Praha: Grada.

Kontakt / Contact

doc. PaedDr. Marie Blahutková, Ph.D.: marie.blahutkova@email.cz
Mgr. Svatava Nováková, Ph.D.: novakovas@cesa.vutbr.cz

CO VLASTNĚ VÍME
O DOPADU SOCIÁLNÍCH MÉDIÍ
NA NAŠE DĚTI?

WHAT DO WE ACTUALLY KNOW
ABOUT THE IMPACT OF SOCIAL MEDIA
ON OUR CHILDREN?

Lucie Brzáková¹

¹ProEduca z.s., Mládežnická 1310, Dobrá Voda u Českých Budějovic 373 16,
Česká republika

Abstrakt

Příspěvek představuje výsledky mezinárodního výzkumu v oblasti dopadu sociálních médií na život preadolescentů, s důrazem na výsledky zjištěné v rámci České republiky. Sociální média jsou jevem neustálé expanze a transformace. I když digitální komunikace není novým tématem. Sociální mediální revoluce, která začala s Facebookem v roce 2004, nás zaskočila svým dopadem na život dětí. Podle zprávy EU Kids Online z roku 2020 děti každý den používají internet pomocí chytrých telefonů (80 %). Doba, kterou tráví online, se ve srovnání s rokem 2010 zdvojnásobila (167 minut), a věk prvního přístupu k sociálním médiím se snižuje (9–11 let: 28 %, 12–14 let: 63 %), přestože jsou stanovené věkové omezení přístupu. Revoluce sociálních médií se dotýká i školního prostředí. Zodpovědnost škol za mediální gramotnost studentů se dále zvýšila kvůli situaci s COVID-19. očekává se, že online výuka se stane běžnou součástí školního vzdělávání. V rámci škol jsou nabízeny různé programy, které mají zvýšit povědomí dětí o nebezpečích online prostředí a sociálních médiích. Avšak většina těchto hodnotných projektů se zaměřuje pouze na právní a psychologickou prevenci rizik. Navíc se měnící povaha sociálních médií činí tyto programy brzy zastaralými, protože každý rok vznikají nová média. Na výsledky výzkumu bude dále navazovat řada

souvisejících aktivit spojených s tvorbou preventivních a intervenčních nástrojů pro učitele, školy a rodiny dětí.

Výzkum přináší zajímavá zjištění a napomáhá porozumění komplexnímu fenoménu digitálních/sociálních médií ve společnosti. Zahrnuje poznatky z různých disciplín, jako jsou mediální studia, psychologie, filozofie, historie, pedagogika, komunikační studia, antropologie a politické vědy. Jedním z výsledků výzkumu je studie zaměřená na specifický vztah mezi preadolescenty a sociálními médii, zejména ve školním kontextu. V rámci této studie jsou identifikovány různé důsledky tohoto jevu a zkoumány z transdisciplinárního pohledu. Dalším výsledkem výzkumu je analýza stávající situace v oblasti digitálních médií a sociálních médií ve vybraných zemích, včetně Itálie, Portugalska, České republiky, Slovinska a Chorvatska, stejně jako ve Spojených státech, Velké Británii, Belgii a dalších. Během analýzy jsou shromažďovány osvědčené postupy v oblasti školních strategií, pedagogického přístupu, vzdělávacích programů pro digitální a mediální gramotnost, a také regulačních rámců.

Výzkum přinesl několik závěrů, které odpovídají na stanovené cíle: Využití odborných znalostí různých partnerů a tvorba transdisciplinárních studií zaměřených na komplexní fenomén digitálních/sociálních médií, které přispívají k širšímu porozumění tohoto problému a jeho důsledkům. Analýza vztahu mezi preadolescenty, digitálními/sociálními médii a školním prostředím ve 5 partnerských zemích (a také se zohledněním poznatků z 5 dalších vybraných zemí). Tato analýza se opírá o existující studie/data, osvědčené postupy v oblasti školních strategií, vzdělávacích aktivit/programů a regulačních rámců atd. Sběr, analýza a sdílení dat týkajících se vztahu mezi preadolescenty, digitálními/sociálními médii a školním prostředím ve 5 partnerských zemích. Při tomto procesu byl zohledněn hlas cílových skupin (dětí ve škole, učitelů, rodin, školního vedení) a využity společné nástroje/metody, které umožnily komparativní transnacionální analýzu. Na základě těchto závěrů je možné lépe porozumět vztahu mezi preadolescenty, digitálními/sociálními médii a školním prostředím. Výsledky studie poskytují užitečné informace pro další vývoj a zlepšení v této oblasti.

Klíčová slova: sociální média, pre-adolescenti, školní prostředí, digitální komunikace, online chování, digitální gramotnost

Abstract

The research presented in this contribution focuses on the impact of social media on pre-adolescents, with a particular emphasis on the school context. It aims to provide a comprehensive understanding of this complex phenomenon and its implications through transdisciplinary studies and data analysis. The first part of the research involved leveraging the expertise of different partners to gain insights from various disciplines, including media studies, psychology, philosophy, pedagogy, communication studies, anthropology, and political sciences. This multidisciplinary approach enabled a deep and layered understanding of the societal implications of digital and social media. The second objective of the research was to analyze the relationship between pre-adolescents, social media, and the school environment in the partner countries and selected relevant countries. This analysis encompassed existing studies, data, and good practices in terms of school strategies, educational activities, regulatory frameworks, and more. By examining these aspects, the research aimed to identify the specific implications of social media in the lives of pre-adolescents within the school context. Furthermore, the research collected, analyzed, and shared data on the relationship between pre-adolescents, social media, and the school environment in the partner countries. This process involved actively listening to the voices of the target groups, including school kids, teachers, families, and school leaders. Through shared tools and methods, a comparative transnational analysis was conducted to gain insights into the similarities and differences across contexts. The conclusions drawn from this research have provided valuable insights into the impact of social media on pre-adolescents and their experiences within the school setting. By examining the relationship between pre-adolescents, social media, and the school environment, the research contributes to a deeper understanding of this issue and paves the way for the development of effective strategies and interventions. The findings highlight the need for continuous research and the importance of keeping pace with the evolving nature of social media. The rapid changes in digital platforms require ongoing efforts to update educational programs and risk prevention initiatives. Additionally, the research emphasizes the significance of promoting media literacy and metacognitive skills among pre-adolescents to enable them to navigate the digital landscape safely and critically.

Keywords: social media, pre-adolescents; school context, digital communication, online behavior, digital literacy

Bibliografie / Bibliography

- Arya, V., Verma , H., Sethi , D., & Agarwal , R. (2019). Brand Authenticity and Brand Attachment: How Online Communities Built on Social Networking Vehicles Moderate the Consumers' Brand Attachment. *IIM Kozhikode Society & Management Review*, 87–103.
- Baruah, H., Dashora, P., & Parmar, A. (n.d.). *Impact of Cyberbullying on Psychological Health of Adolescents*. www.iaset.us
- Digennaro, S. (2022). Il corpo e i suoi duplicati: l'impatto dell'uso dei social media sull'immagine corporea dei preadolescenti.
- Digennaro, S. & Iannaccone, A. (2022, September 9), *The Duplicated Body: How the Use of Social Networks is Impacting Preadolescents' Wellbeing*. [Conference presentation abstract] ECER 2022 Yerevan and ECER Plus-European Conference on Educational Research, Yerevan, Armenia. https://www.researchgate.net/publication/363006063_The_duplicated_body_how_the_use_of_social_networks_is_impacting_preadolescents_wellbeing
- Starri, M. (2023, February 9th), *Digital 2023 - Italy, We are Social*, <https://wearesocial.com/it/blog/2023/02/digital-2023-i-dati-italiani/>

Kontakt / Contact

Ing. Lucie BrzÁková: lucie.brzakova@proeduca.cz

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ SOUVISEJÍCÍCH S VĚKEM VE ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

ADDRESSING AGE-RELATED ISSUES IN EDUCATION AND TRAINING

Lucie Brzáková¹, Dana Robotář¹

¹ProEduca z.s., Mládežnická 1310, Dobrá Voda u Českých Budějovic 373 16,
Česká republika

Abstrakt

V naší studii se zabýváme tématem age managementu pro učitele a jeho dopadem na vzdělávací prostředí. Diskutujeme o výhodách a nevýhodách opatření age managementu a také o důležitosti udržení zkušených učitelů ve školách. Naše studie přináší poznatky o možných pozitivních dopadech stárnoucích učitelů, například o moudrosti a mentorství, které nabízejí mladším učitelům. Upozorňujeme také na problémy, kterým starší učitelé čelí, včetně obtíží při adaptaci na nové technologie a zvýšených zdravotních rizik. Dále předkládáme komplexní SWOT analýzu zavádění opatření age managementu pro učitele, která identifikuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s implementací programů age managementu. Tato analýza může poskytnout tvůrcům vzdělávací politiky rámec pro vypracování účinných strategií, které mohou podpořit rozmanité potřeby učitelů různých věkových skupin. Kromě toho zdůrazňujeme význam zachování rovnováhy mezi zkušenými a mladšími učiteli, neboť oba přinášejí do vzdělávacího prostředí jedinečné perspektivy a dovednosti. Navrhujeme praktická doporučení, jako je poskytování školení a podpory starším učitelům, zavádění flexibilních pracovních úvazků a řešení zdravotních problémů souvisejících s věkem. Prezentací našich zjištění a doporučení chceme přispět k pochopení problematiky age managementu v učitelské profesi a podpořit udržitelné strategie pro udržení zkušených učitelů. Náš výzkum podtrhuje význam uznání

hodnoty zkušených učitelů a vytvoření inkluzivního a podpůrného vzdělávacího prostředí pro učitele i žáky. Tato studie nabízí cenné poznatky o age managementu učitelů a jeho důsledcích pro výuku a vzdělávání. Věříme, že naše studie přispěje k probíhajícím diskusím a snahám o zvýšení kvality a udržitelnosti učitelské profese.

V této studii možnostech využití opatření o age managementu ve školách jsme použili kvalitativní analýzu, abychom získali hlubší informace o názorech učitelů a pedagogických pracovníků. Polostrukturované rozhovory byly vedeny s nehomogenním vzorkem učitelů napříč různými věkovými skupinami, úrovněmi vzdělání a zkušenostmi s výukou. Cílem rozhovorů bylo prozkoumat výhody a nevýhody opatření age managementu a také vnímání a problémy, kterým učitelé v souvislosti se svým věkem čelí. Studie se zúčastnilo celkem 25 učitelů, kteří byli vybráni cíleným výběrem, aby bylo zajištěno zastoupení z různých vzdělávacích zařízení. Data z rozhovorů byla analyzována pomocí tematické analýzy, která zahrnovala identifikaci opakujících se témat, vzorců a klíčových zjištění týkajících se age managementu. Proces analýzy dat zahrnoval kódování, kategorizaci a interpretaci přepisů rozhovorů s cílem získat smysluplné poznatky. Zjištění z kvalitativní analýzy byla následně syntetizována s cílem vytvořit komplexní porozumění tématu, podpořené relevantní literaturou a existujícím výzkumem v oblasti vzdělávání a age managementu. Metodika přijatá v této studii umožnila hlubší prozkoumání pohledu učitelů na age management a poskytla bohatý základ pro diskusi a doporučení prezentovaná v tomto příspěvku.

Výsledky této studie osvětlují výhody a nevýhody opatření age managementu ve vzdělávání. Mezi zjištěné výhody patří bohaté znalosti a zkušenosti, které starší učitelé přinášejí do výuky, jejich schopnost být mentory a podporou mladším učitelům a silné vztahy, které si v průběhu času vybudovali se studenty a komunitou. Studie však odhalila i problémy, jako jsou obtíže při přizpůsobování se novým technologiím, možné zdravotní problémy a náklady na zavádění programů age managementu. Na základě zjištění je zřejmé, že age management ve školách je často přehlížen nebo ignorován, přičemž převažuje zaměření na získávání nových učitelů, nikoliv na udržení zkušených. Pro zajištění udržitelného a efektivního počtu učitelů je však zásadní upřednostnit přístupy age managementu. Studie navrhuje strategie, jako je na míru šitý profesní rozvoj, flexibilní pracovní úvazky a zdravotní podpora, které řeší problémy a maximalizují přínosy stárnoucí učitelské pracovní síly. Tato zjištění zdůrazňují potřebu zřetelnějšího postoje

politiků ve věci uznání hodnoty zkušených učitelů, vypracování strategie age managementu a poskytování průběžné podpory pro vytvoření příznivého vzdělávacího prostředí.

Klíčová slova: age management, učitelé, udržení pracovníků, zkušení učitelé, stárnoucí pracovní síla, mentoring; různé potřeby, školení a podpora, flexibilní pracovní podmínky, zdravotní problémy související s věkem, inkluzivní a podpůrné prostředí, udržitelné strategie

Abstract

In our study, we address the topic of age management for teachers and its impact on the educational environment. We discuss the advantages and disadvantages of age management measures, as well as the importance of retaining experienced teachers in schools. Our study provides insights into the potential positive impacts of aging teachers, such as the wisdom and mentorship they offer to younger teachers. We also highlight the challenges that older teachers face, including difficulties in adapting to new technologies and increased health risks. In addition, we present a comprehensive SWOT analysis of the implementation of age management measures for teachers that identifies strengths, weaknesses, opportunities, and threats associated with the implementation of age management programs. This analysis can provide a framework for education policy makers to develop effective strategies that can support the diverse needs of teachers of different age groups. In addition, we stress the importance of maintaining a balance between experienced and younger teachers, as both bring unique perspectives and skills to the educational environment.

We propose practical recommendations such as providing training and support for older teachers, introducing flexible working and addressing age-related health issues. By presenting our findings and recommendations, we aim to contribute to the understanding of age management issues in the teaching profession and promote sustainable strategies for retaining experienced teachers. Our research highlights the importance of recognizing the value of experienced teachers and creating inclusive and supportive learning environments for teachers and students. This study offers valuable insights into teacher age management and its implications for teaching and learning. We believe that our study will contribute to ongoing discussions and efforts to improve the quality and sustainability of the teaching profession.

Keywords: age management, teachers, staff retention, experienced teachers, ageing workforce, mentoring; diverse needs, training and support, flexible working arrangements, age-related health issues, inclusive and supportive environments, sustainable strategies

Bibliografie / Bibliography

- Allen, T. D., & Eby, L. T. (2016). *The Oxford Handbook of Retirement*. Oxford University Press.
- Bongers, I. L., Kompier, M. A., & De Lange, A. H. (2014). The Dutch Teachers' Pension Scheme and its Effects on Retirement Age, Retirement Benefits, and the Teaching Workforce. *Educational Management Administration & Leadership*, 42(5), 735–751.
- Bureau of Labor Statistics. (2021). *Labor Force Statistics from the Current Population Survey: Table 23. Median Age of the Labor Force, by Sex, Race, and Ethnicity*. Retrieved from <https://www.bls.gov/cps/cpsaat23.htm>
- De Lange, A. H., & Bal, P. M. (2017). Sustainable Careers: Towards a Conceptual Model. *Journal of Vocational Behavior*, 100, 114–126.
- Dworkin, J. B., & Saha, L. J. (2013). Understanding and Managing the Aging Workforce. *Health Care Manager*, 32(1), 46–55.
- Ghaffarzadegan, N., & Lynn, R. (2017). Age Diversity and Age Management Practices in Education. *Educational Management Administration & Leadership*, 45(2), 321–338.
- Lafferty, H. C., & Velasco, P. (2017). Ageism and the Older Teacher: A Review of the Literature. *Educational Gerontology*, 43(4), 183–193.

Kontakt / Contact

Ing. Lucie BrzÁková: lucie.brzakova@proeduca.cz

NÁVRH INTERVENČÍ
PRO ROZVOJ PROFESNÍHO VIDĚNÍ
NETRADIČNÍCH STUDUJÍCÍCH
V RÁMCI PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ PRAXE

PROPOSAL OF INTERVENTIONS
FOR THE DEVELOPMENT
OF THE PROFESSIONAL VISION
OF NON-TRADITIONAL STUDENTS WITHIN
THE PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL PRACTICE

Lucie Černá¹

¹Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky, Magdalény Rettigové 4, 110 00 Nové Město, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek je zaměřen na zkvalitnění pedagogicko-psychologické praxe studujících kombinované formy studia studijních programů učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ. Náplní pedagogicko-psychologické praxe jsou pozorování a analýza reálné výuky. Cíle praxe jsou stanoveny v souladu s reflektivním modelem učitelského vzdělávání (Lukášová, 2021): studující analyzuje vzdělávací a výchovné situace z psychologické, sociálně pedagogické a obecně didaktické perspektivy. S oporou o odbornou argumentaci v rámci reflexe, a dále ve výstupní práci, navrhuje alternativní způsoby řešení praktických situací. Takto nastavené cíle praxe vyžadují již poměrně rozvinuté profesní vidění (Minaříková, 2014; Pavlasová *et al.*, 2022). Kombinovaná forma studia však poskytuje časově limitovaný prostor pro kvalitní metodické vedení této praxe v kontextu tzv. netradičních studujících (Brücknerová & Rabušicová, 2019; Brücknerová, 2021). Návrh strukturovaných intervencí pro rozvoj profesního vidění vychází z obsahové analýzy stávajících výstupních prací studujících

cích a ze syntézy poznatků z odborné literatury. Výzkumné otázky: 1. Do jaké míry je v rámci stávající pedagogicko-psychologické praxe rozvíjeno profesní vidění studujících? 2. Jaké strukturované intervence jsou vhodné pro rozvoj profesního vidění v rámci pedagogicko-psychologické praxe? a.) Jak produktivně využít limitovaný kontaktní čas v rámci kombinované formy studia? b.) Jaké intervence přesunout do online podpory výuky?

Zdrojem empirického výzkumu budou stávající výstupní práce studujících, tj. portfolia a pedagogické deníky. Kvalitativní obsahová analýza s otevřeným a tematickým kódováním (MAXQDA) bude zaměřena na hlavní součásti profesního vidění, zejména na čtyři úrovně přístupu: popis, hodnocení, vysvětlení, teoretizace (Minaříková, 2014). Analýza bude východiskem pro návrh intervencí.

Návrh strukturovaných intervencí pro rozvoj profesního vidění netradičních studujících v rámci pedagogicko-psychologické praxe bude vycházet ze syntézy klíčových teoretických a výzkumných literárních zdrojů k problematice reflektivního pojetí pedagogické praxe ve studiu učitelství, rozvoje profesního vidění budoucích učitelů a netradičních studujících. Očekáváme, že obsahová analýza stávajících produktů studia potvrdí náš předpoklad, že profesní vidění studujících je rozvíjeno nedostatečně. Navržené intervence budou cíleny na parametry kvality observační praxe se zaměřením na kvalitu výuky (Van de Grift, 2007; Janík *et al.*, 2013; Ofsted, 2018). Struktura intervencí bude koncipována v modelu kontaktní výuky i v online podpoře s využitím videonahrávek a následných reflexí.

Klíčová slova: netradiční studující, kombinovaná forma studia, pedagogicko-psychologická praxe, profesní vidění, observační praxe

Abstract

Proposal of interventions for the development of the professional vision of non-traditional students within the pedagogical-psychological practice. The contribution is aimed at improving the pedagogical-psychological practice of students studying combined forms of study in teaching study programs for the 2nd level of primary and secondary schools. The contents of the practice are observation and analysis of real teaching. The goals of practice are set in accordance with the reflective model of teacher education (Lukášová, 2021): the student analyzes educational and educational situations from a psychological, socio-pedagogical and general didactic perspec-

tive... with the support of professional argumentation, he proposes alternative ways of solving practical situations. Practice goals set in this way require a relatively developed professional vision (Minaříková, 2014; Pavlasová *et al.*, 2022). However, the combined form of study provides a time-limited space for quality methodical guidance of this practice in the context of so-called non-traditional students (Brücknerová & Rabušicová, 2019; Brücknerová, 2021). The proposal of structured interventions for the development of professional vision is based on the content analysis of the students' existing final theses and the synthesis of knowledge from the professional literature. Research questions: 1. To what extent is the professional vision of students developed within the current pedagogical-psychological practice? 2. What structured interventions are suitable for the development of professional vision within pedagogical-psychological practice? a. How to productively use the limited contact time within the combined form of study? b. What interventions to move to online learning support? The source of empirical research will be the students' existing final works, i.e. portfolios and pedagogical diaries. Qualitative content analysis with open and thematic coding (MAXQDA) will focus on the main components of the professional vision, especially on the four levels of approach: description, evaluation, explanation, theorization (Minaříková, 2014). The analysis will be the starting point for the design of interventions. The proposal of structured interventions for the development of the professional vision of non-traditional students in the framework of pedagogical-psychological practice will be based on the synthesis of key theoretical and research literary sources on the issue of the reflective concept of pedagogical practice in the study of teaching, the development of the professional vision of future teachers and non-traditional students. We expect that the content analysis of the existing study products will confirm our assumption that the professional vision of the students is insufficiently developed. The proposed interventions will be targeted at the parameters of the quality of observation practice with a focus on the quality of teaching (Van de Grift, 2007; Janík *et al.*, 2013; Ofsted, 2018). The structure of the interventions will be designed in a contact teaching model and in online support with the use of video recordings and subsequent reflections.

Keywords: nontraditional students, combined form of study, pedagogical-psychological practice, professional vision, observational practice

Bibliografie / Bibliography

- Brücknerová, K. (2021). Jak poznáme kvalitní kombinované studium? Píliře kvality v hodnocení zralými studenty. *Studia Paedagogica*, 26(1), 125–144. doi: <http://dx.doi.org/10.5817/SP2021-1-5>
- Janík, T., Lokajíčková, V., & Janko, T. (2012). Komponenty a charakteristiky zakládající kvalitu výuky: přehled výzkumných zjištění. *Orbis scholae*, 6(1), 27–55. <https://doi.org/10.14712/23363177.2015.31>
- Lukášová, H. (2021). Profesní učitelské učení a reflexe studentského portfolia. *Pedagogika*, 71(3). <https://doi.org/10.14712/23362189.2021.973>
- Pavlasová, L., Robová, J., Uličná, K., Vondrová, N., Stará, J., & Novotná, M. (2022). Vliv přípravného studia učitelů na rozvoj jejich profesního vidění. *Studia paedagogica*, 27(1), 13–33. <https://doi.org/10.5817/SP2022-1-1>
- Van de Grift, W. (2007). Quality of Teaching in Four European Countries: A Review of the Literature and an Application of an Assessment Instrument. *Educational Research*, 49(2). www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00131880701369651

Poděkování

Na vznik této publikace byla UK PedF poskytnuta Institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Cooperatio (MŠMT–2022).

Kontakt / Contact

Ing. Lucie Černá: lucie.cerna@pedf.cuni.cz

DIGITALIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ
A PŘÍPRAVY: PŘEVŘÁCENÁ VÝUKA
NA PRACOVIŠTI – JAK PŘEŽÍT V SOUČASNÉ
DIGITÁLNÍ SMRŠTI A VYUŽÍT JI PRO SVOU PRÁCI

DIGITALISING VET: THE FLIPPED
WORK-BASED LEARNING – HOW TO SURVIVE
THE CURRENT DIGITAL STORM
AND USE IT FOR YOUR PROFESSIONAL WORK

Kateřina Drlíková¹, Lucie Brzáková¹

¹ProEduca z.s., Mládežnická 1310, Dobrá Voda u Českých Budějovic 373 16,
Česká republika

Abstrakt

Příspěvek se zaměřuje na převrácenou výuku (flipped learning) a její možnou aplikaci v praktické výuce na pracovišti. Přínosy a výsledky této metody jsme zpracovali do didaktického materiálu nazvaného „Průvodce pro převrácenou výuku na pracovišti“. Tato příručka je určena zaměstnavatelům z průmyslových podniků, manažerům vzdělávacích institucí, politikům odpovědným za oblast vzdělávání, pedagogům technických oborů a pracovníkům v oblasti odborného a technického vzdělávání. Jejím cílem je poskytnout podrobný návod, jak začlenit informační a komunikační technologie, online a kombinované učení do tradičních výukových procesů na pracovišti. Výsledky tohoto projektu jsou zpracovány na webové platformě, která je volně dostupná jak pro laickou, tak pro odbornou veřejnost. Tato digitální výuková platforma nabízí zejména učitelům a mistrům praktického výcviku řešení a nápady pro rozvoj v různých oblastech, jako jsou otevřené vzdělávací zdroje, plánování digitálního vzdělávání, motivační zapojení studentů

do online výuky, tvorba digitálního obsahu, hodnocení v rámci převrácené výuky na pracovišti a využití nových technologií při výuce na pracovišti.

Metodologie zahrnuje realizaci tří dílčích výstupů: Kurikulum pro převrácenou výuku na pracovišti: Digitalizace odborného vzdělávání (Jak navrhnout převrácenou výuku na pracovišti) - Tento výstup je zaměřen na zavedení převrácené výuky na pracovišti jako inovativní pedagogické praxe. V tomto kontextu bylo naplánováno vytvoření kurikula. To je nástrojem, který umožní implementaci odborného vzdělávání na pracovišti v digitálním prostředí. Průvodce převrácenou výukou na pracovišti, vzdělávací materiály pro poskytovatele odborného vzdělávání a online nástroje pro převrácenou výuku na pracovišti: Tento výstup je zaměřen na rozvoj převrácené výuky na pracovišti, vzdělávacích materiálů pro odborné vzdělávací instituce a online nástrojů pro převrácenou výuku na pracovišti. Zaměřuje se zejména na zaměstnavatele a představitele institucí odborného vzdělávání a přípravy a nabízí metodiku pro zavádění převrácené výuky do firemní praxe. Digitalizace odborného vzdělávání: Samostudijní platforma: Tento výstup je zaměřen na vývoj a testování online výukové platformy. Tento výstup je užitečný a inovativní pro poskytovatele odborného vzdělávání, protože vytváří kompletní a komplexní platformu, která zahrnuje kurikulum pro převrácenou výuku na pracovišti, vzdělávací materiály pro učitele a mistry odborného výcviku pro převrácenou výuku na pracovišti a online nástroje pro převrácenou výuku na pracovišti s využitím metody převrácené výuky.

Závěry a očekávané výsledky projektu spočívají v usnadnění orientace pracovníků v odborném vzdělávání a přípravě v možnostech digitálního a kombinovaného vzdělávání. Výstupy projektu mají pomoci těmto pracovníkům ve využívání různých technologií, které zjednoduší plánování výuky a digitalizaci jejich kurzů. Jednotlivé části projektových výstupů by měly přispět k udržitelnosti jejich pracovního nasazení tím, že zvládnutí digitalizace přinese větší rovnováhu mezi pracovním a osobním životem. Metodika projektu zahrnuje tipy pro učitele i studenty, které mohou využít v online výukovém prostředí. Navíc tato metoda klade důraz na to, aby si učitelé uvědomovali nutnost přizpůsobit se rychle se měnícímu světu, neobávali se ho a aktivně hledali výhody, které jim může digitalizace přinést. Pokud jde o zaměstnavatele, metoda projektu upozorňuje na možné přínosy a úspory, které může přinést systém podnikového vzdělávání založený na digitálních technologiích. Projekt nabízí využitelné platformy a usnadňuje přechod na

kombinovanou výuku s využitím převrácené výuky. Součástí projektu jsou také možnosti využití peer mentoringu při výuce v pracovním prostředí. Očekává se, že tyto závěry a výsledky projektu přispějí ke zvýšení efektivity a inovace v odborném vzdělávání a přípravě, a to jak pro pracovníky samotné, tak pro zaměstnavatele i instituce odborného vzdělávání a přípravy.

Klíčová slova: vzdělávání na pracovišti, digitalizace, motivace, převrácená výuka, online prostředí

Abstract

The COVID-19 pandemic has created history's most significant disruption of education systems. Experiential learning, one of the most essential elements of vocational education and training, has become largely unachievable. Vulnerabilities, including low levels of digitalisation, long-standing structural weaknesses, and workplace disruptions, made it challenging to implement apprenticeship schemes and work-based learning models, critical elements of a functional and market-responsive technical and vocational system. Work-based learning has mainly become unachievable. Our method aims to support VET institutions and VET providers to improve and shift work experience courses via using a flipped work-based learning model, stimulating innovation within work-based learning, and transferring work-based learning practices to the digital environment. The Flipped Work-based Learning model provides an initial impulse with „inquiry learning“ practices, scenario-based learning, and digital activity-based learning techniques. It also includes the „peer mentoring“ technique as an essential element in work-based education. The target audience is the employers of industrial enterprises, managers of higher education institutions in the field of and vocational and technical education, policymakers, technical educators, researchers in vocational and technical education, instructional technologists, and employers interested in work-based learning. The project produced the Flipped Work-based Learning Guide. It aims to provide a roadmap on how developments in information and communication technologies and various forms of online and blended learning and teaching methods and tools can be applied to the design of traditional work-based learning processes. It is an informative source for organisations wishing to digitalise their work-based learning processes. Another project output is a digital learning platform whose target group is teachers and trainers of vocational education and training, especi-

ally those who work directly with students in the workplace, i.e. in everyday operations. For them, the project offers ideas and solutions in several areas. It addresses open educational resource platforms, digital learning planning, student engagement in online learning, digital content creation, assessment in flipped workplace learning and new technologies and their use in workplace learning. Facilitating and orienting VET staff to digital learning opportunities, where the project outputs should help guide them to use a variety of technologies that should help them facilitate their learning planning and the digitalisation of their courses. The different parts of the output should then contribute to the 'sustainability' of their work, as mastering digitalisation would further contribute to a better work-life balance. The methodology mentions tips for teachers and students for online learning environments. In addition, the method seeks to make teachers aware of the need to adapt to a rapidly changing world, not to fear it and, on the contrary, to look for the benefits it can bring them. In the case of employers, the method then highlights the potential benefits and savings such a corporate training system can bring. It offers usable platforms and facilitates a possible transition to blended learning using flipped learning. The potential benefits of peer mentoring in the work environment are also included.

Keywords: work-based learning, digitalisation, motivation, flipped learning, online environment

Bibliografie / Bibliography

- Brown, B. A. (2016). Understanding the Flipped Classroom: Types, Uses and Reactions to a Modern and Evolving Pedagogy. *Culminating Projects in Teacher Development*. 12.
- Cleveland-Innes, M. & Wilton, D. (2018). Guide to Blended Learning. Commonwealth of Learning. British Columbia, Canada. Retrieved from http://oer4nosp.col.org/id/eprint/35/1/Cleveland-Innes-Wilton_Guide-to-Blended-Learning.pdf
- Çakırođlu, Ü., & Öztürk, M. (2017). Flipped Classroom with Problem Based Activities: Exploring Self-regulated Learning in a Programming Language Course. *Educational Technology & Society*, 20(1), 337–349.

- Horneffer, P. (2020). *Implementing a Flipped Classroom in Medical Education*. Retrieved from <https://www.lecturio.com/pulse/implementing-a-flipped-classroom-in-medical-education/>
- Schröder, T. & Dehnbostel, P. (2021). The workplace as a Place of Learning in Times of Digital Transformation – Models of Work-related and Work-based Learning and in-company Concepts. *The Online Journal for Technical and Vocational Education and Training in Asia*, 17(1).

Kontakt / Contact

Mgr. Kateřina Drlíková: katerina.drlikova@proeduca.cz

Ing. Lucie Brzáková: lucie.brzakova@proeduca.cz

„JSOU JINÍ, ALE NEJSOU ŠPATNÍ.“
STRES A PRACOVNÍ NÁROKY UČITELŮ
MARGINALIZOVANÝCH ROMSKÝCH KOMUNIT
NA SLOVENSKU

„THEY'RE DIFFERENT, BUT THEY'RE NOT BAD.“
STRESS AND WORK DEMANDS
OF TEACHERS FROM MARGINALIZED
ROMA COMMUNITIES IN SLOVAKIA

Mária Ďurkovská¹, Michal Kentoš¹

¹Centrum sociálně psychologických věd SAS, v.v.i., Ústav sociálních věd,
Karpatská 5, 04001 Košice, Slovenská republika

Abstrakt

Důležitým faktorem podmiňujícím nejen efektivitu výuky, ale i výsledky žáků je pohoda učitelů. Model blahobytu učitelů (WBU) Bermejo-Toro *et al.* (2016) charakterizuje WBU jako vzájemně se ovlivňující aspekty práce učitele. Požadavky na pracovní místa byly identifikovány jako klíčové aspekty WBU - jako aspekty práce, které vyžadují trvalou fyzickou a / nebo psychologickou námahu, a proto jsou spojeny s určitými fyziologickými a / nebo psychologickými náklady. Pracovní zdroje se týkají těch aspektů práce, které jsou buď funkční při dosahování pracovních cílů, nebo snižují nároky na pracovní sílu. Mezi další aspekty WBU podle tohoto konceptu patří: self-efficacy (Huang *et al.*, 2019), reaktivní a proaktivní zvládání (Gustems-Carnicer *et al.*, 2018), pracovní stres a vyhoření (Burić, Slišković, & Penezić, 2019), stejně jako zapojení učitelů (Granziera *et al.* 2020). Průzkum Index pohody učitelů Slovensko 2021 ukazuje, že více než 95 % učitelů pociťuje stres ve své práci, zatímco 60 % učitelů pociťuje střední až vysokou úroveň stresu. V tomto článku se zabýváme dvěma aspekty pohody učitelů – stresem a pracovními nároky.

Vzhledem ke specifčnosti výzkumného problému a snaze prozkoumat oblasti na základě osobní zkušenosti učitelů jsme aplikovali metodu polostrukturovaného dotazování. Předmětem polostrukturovaného rozhovoru byly především faktory ovlivňující stres učitelů MRC a jejich pracovní požadavky. Výzkumný soubor tvořili učitelé segregovaných škol na Košickém a Prešovském kraji. Kvalitativní výzkum proběhl v druhé polovině školního roku 2022/2023. Bylo provedeno 6 rozhovorů. Rozhovor s jedním učitelem trval v průměru 45 minut.

Předběžné výsledky našeho výzkumu u učitelů MRC naznačují chování žáků, rodičů a u některých i mezilidských vztahů s kolegy a inspekcí jako stresory učitelů. V případě pracovních požadavků jsou učitelé MRC vystaveni zejména specifickým pracovním a psychologickým nárokům, kterým učitelé většinové populace nečelí. Jedná se o požadavky spojené s absencí domácí přípravy žáků, špatně stimulujícím rodinným prostředím i emocionálními reakcemi romských žáků a jejich rodičů. Kromě toho učitelé hlásili obrovské množství administrativní práce, minimální pomoc od státu, problémy se zřizovatelem.

Klíčová slova: učitelé MRK, wellbeing, stres, pracovní požadavky

Abstract

Teacher well-being is an important factor that determines not only the effectiveness of teaching, but also student achievement. The Bermejo-Toro *et al.* (2016) model of teacher well-being (WBU) characterizes WBU as interacting aspects of a teacher's work. Job demands have been identified as key aspects of WBU - as aspects of the job that require sustained physical and/or psychological effort, and are therefore associated with certain physiological and/or psychological costs. Work resources refer to those aspects of work that are either functional in achieving work goals or reduce demands on the workforce. Other aspects of WBU according to this concept include: self-efficacy (Huang *et al.*, 2019), reactive and proactive coping (Gustems-Carnicer *et al.*, 2018), job stress and burnout (Burić, Slišković, & Penezić, 2019), as well as teacher engagement (Granziera *et al.*, 2020). The Teacher Wellbeing Index Slovakia 2021 survey shows that more than 95% of teachers experience stress in their work, while 60% of teachers experience moderate to high levels of stress. In this article, we look at two aspects of teacher well-being – stress and work demands.

Due to the specificity of the research problem and the desire to explore areas based on teachers' personal experiences, we applied the method of semi-structured interviewing. The subject of the semi-structured interview was mainly the factors affecting the stress of MRC teachers and their job requirements. The research sample consisted of teachers of segregated schools in the Košice and Prešov regions. The qualitative research was conducted in the second half of the school year 2022/2023. 6 interviews were conducted. An interview with one teacher lasted on average 45 minutes.

Preliminary results of our research on MRC teachers suggest the behaviour of pupils, parents and, for some, interpersonal relationships with colleagues and inspection as stressors for teachers. In particular, MRC teachers face specific work and psychological demands that teachers in the general population do not face. These demands are related to the absence of home preparation of pupils, the poorly stimulating family environment and the emotional reactions of Roma pupils and their parents. In addition, teachers reported a huge amount of administrative work, minimal assistance from the state, and problems with the principal.

Keywords: MRC teachers, wellbeing, stress, job demands

Bibliografie / Bibliography

- Bermejo-Toro, L., Prieto-Ursúa, M., & Hernández, V. (2016). Směrem k modelu pohody učitelů: Osobní a pracovní zdroje podílející se na vyhoření a angažovanosti učitelů. *Pedagogická psychologie*, 36(3), 481–501. <https://doi.org/10.1080/01443410.2014.996247>
- Burić, I. Slišković, A., & Penezić, Z. (2019). Porozumění pohodě učitelů: Průřezová analýza syndromu vyhoření, negativních emocí studentů, psychopatologických symptomů a odolnosti. *Pedagogická psychologie*, 39(9), 1136–1155. <https://doi.org/10.1080/01443410.2019.1577952>
- Huang, S., Yin, H., & Lv, L. (2019). Pracovní charakteristiky a pohoda učitele: Zprostředkování sebemonitorování učitele a sebeúčinnosti učitele. *Pedagogická psychologie*, 39(3), 313–331. <https://doi.org/10.1080/01443410.2018.1543855>
- Gustems-Carnicer, J., Calderon, C., Batalla-Flores, A., & Esteban-Bara, F. (2018). Role zvládání reakcí ve vztahu mezi vnímaným stresem a psychickou pohodou

- ve vzorku studentů španělských pedagogických učitelů. *Psychologické zprávy*, 122(2), 380–397. <https://doi.org/10.1177/0033294118758904>
- Granziera, H., Collie, R., & Martin, A. (2020). Pochopení pohody učitelů prostřednictvím teorie pracovních požadavků a zdrojů. *Kultivace odolnosti učitelů*, 229–244. https://doi.org/10.1007/978-981-15-5963-1_14
- Index pohody učitelů Slovensko (2021). Online: https://eduworld.sk/_files/upload/Teacher_wellbeing_index_Slovakia_2021_20210531_090646.pdf

Kontakt / Contact

Mgr. Mária Ďurkovská, PhD.: durkovska@saske.sk

Mgr. Michal Kentoš, PhD.: kentos@saske.sk

FINANČNÍ GRAMOTNOST JAKO JEDNA Z KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ UDRŽITELNÉHO ŠKOLSTVÍ

FINANCIAL LITERACY AS ONE OF THE KEY COMPETENCES OF SUSTAINABLE EDUCATION

Hana Filipczyková¹

¹Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra technické a pracovní výchovy, Fráni Šrámka 3, 709 00 Ostrava, Česká republika

Abstrakt

Finanční gramotnost obyvatelstva je jednou z oblastí, která má velký společenský dopad. Finančně gramotná osoba je informována v oblasti financí, umí spravovat rozpočet sama sebe či rodiny a řídit své příjmy a výdaje v měnících se životních situacích. Finanční gramotnost je nutno chápat jako přínos finančního vzdělávání v rovině celospolečenské a v rovině individuální, které se navzájem prolínají. Z tohoto důvodu je nutné aplikovat elementární základy finanční gramotnosti již od základních škol.

Vláda České republiky schválila 13. ledna 2020 Národní strategii finančního vzdělávání 2.0. Cílem nové strategie je vytvořit podmínky pro dlouhodobé zvyšování úrovně finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Problematika finanční gramotnosti byla proto zařazena jako součást rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol. Bohužel zde narážíme na zásadní problém, a to je situace, kdy rodinné rozpočty řídí dospělí, kteří ale otázky finanční gramotnosti v době své školní docházky neprobírali nebo s nimi byli seznamováni v jiném společenském kontextu. A tato situace se občas týká i některých učitelů, zejména na základních školách, kteří jsou odborníky v rámci své aprobace, ale v otázkách finanční gramotnosti se příliš neorientují. Proto je nutno i v tomto směru rozšířit finanční vzdělávání.

Cílem příspěvku je zhodnotit, jakým způsobem probíhá finanční vzdělávání žáků a učitelů na vybraných základních školách v Moravskoslezském kraji a navrhnout změny, které by posílily úroveň tohoto vzdělávání. Pro dosažení cíle je zvolena kvalitativní výzkumná strategie, metodou sběru dat je strukturované interview s otevřenými otázkami. Řízené interview pro účely tohoto výzkumu obsahuje 6 otázek týkajících se současné úrovně finančního vzdělávání žáků a učitelů. Získaná data jsou následně podrobena analýze, na základě, které jsou potvrzeny nebo vyvráceny dopředu stanovené hypotézy. Výzkumný soubor tvoří ředitelé, resp. jejich zástupci, z 15 základních škol v Moravskoslezském kraji. Výzkum probíhal během května až června 2023. Ve vazbě na hlavní cíl výzkumu byly definovány dílčí výzkumné cíle, a sice:

- 1) Zhodnocení současné úrovně finančního vzdělávání na základních školách.
- 2) Vyhodnocení výhod a nevýhod finančního vzdělávání v oblasti základního školství po zavedení standardu finanční gramotnosti. Závěry výzkumu by měly potvrdit nebo vyvrátit následující hypotézy:
 - Hypotéza 1: Důsledkem zavedení standardu finanční gramotnosti do vzdělávacích programů je zvýšení úrovně finanční gramotnosti žáků i učitelů základních škol.
 - Hypotéza 2: Aplikace Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 do procesu výuky na základních školách přispívá k dlouhodobému zvyšování úrovně finanční gramotnosti obyvatel České republiky.

Klíčová slova: finanční gramotnost, finanční vzdělávání, strategie finančního vzdělávání, standard finanční gramotnosti, základní škola, kvalitativní výzkumná strategie

Abstract

Financial literacy of the population is one of the areas that has a great social impact. A financially literate person is informed about finances, can manage his/her own or his/her family's budget and manage his/her income and expenditure in changing life situations. Financial literacy should be understood as the contribution of financial education at the societal and individual levels, which are intertwined. For this reason, it is necessary to apply the elementary basics of financial literacy from primary school onwards.

On 13 January 2020, the Government of the Czech Republic approved the National Strategy for Financial Education 2.0. The aim of the new stra-

tegy is to create conditions for a long-term increase in the level of financial literacy of the Czech population. The issue of financial literacy has therefore been included as part of the framework educational programmes of primary and secondary schools. Unfortunately, we are encountering a fundamental problem here, namely a situation where family budgets are managed by adults who did not discuss financial literacy issues during their schooling or were introduced to them in a different social context. And this situation sometimes also applies to some teachers, especially in primary schools, who are experts in their field but are not very familiar with financial literacy issues. Therefore, financial education needs to be expanded in this area as well.

The aim of the article is to evaluate the financial education of pupils and teachers in selected primary schools in the Moravian-Silesian Region and to propose changes that would strengthen the level of this education. In order to achieve the goal, a qualitative research strategy is chosen, the method of data collection is a structured interview with open questions. The guided interview for the purpose of this research includes 6 questions related to the current level of financial education of students and teachers. The collected data is then subjected to analysis, based on which the predetermined hypotheses are confirmed or refuted. The research sample consists of principals or their representatives from 15 primary schools in the Moravian-Silesian Region. The research was conducted during May to June 2023. In relation to the main research objective, the following sub-research objectives were defined:

- 1) To assess the current level of financial education in primary schools.
- 2) To evaluate the advantages and disadvantages of financial education in primary education after the introduction of financial literacy standard. The research findings should confirm or refute the following hypotheses:
 - Hypothesis 1: The effect of introducing the financial literacy standard into the education curriculum is to increase the level of financial literacy of both students and teachers in primary schools.
 - Hypothesis 2: The application of the National Strategy for Financial Education 2.0 to the teaching process in primary schools contributes to a long-term increase in the level of financial literacy in the Czech Republic.

Keywords: financial literacy, financial education, strategy for financial education, financial literacy standard, primary school, qualitative research strategy

Bibliografie / Bibliography

- Bertl, I. & kol. (2017). *Finanční gramotnost jako nástroj sociální adaptace a příležitost k překonání negativních důsledků sociálních problémů: tipy a podněty do výuky*. Česká andragogická společnost.
- Lichtenberková, K. & kol. (2022). *Jak učit finanční gramotnost?: tipy a podněty do výuky*. Portál.
- Navrátilová, P. & kol. (2013) *Finanční gramotnost: tipy a podněty do výuky*. Computer Media.
- Škvára, M. (2011). *Finanční gramotnost*.

Kontakt / Contact

doc. Dr. Ing Hana Filipczyková: hana.filipczykova@osu.cz

ROLE VYSOKOŠKOLSKÉHO PEDAGOGA VE VĚKU AI

THE ROLE OF THE UNIVERSITY TEACHER IN THE AGE OF AI

Veronika Glogarová¹, Petra Svobodová¹

¹Univerzita Palackého v Olomouci, Lékařská fakulta, Centrum pro výuku cizích jazyků, Hněvotínská 3, Olomouc 77900, Česká republika

Abstrakt

Umělá inteligence a její razantní vpád do našich životů před nás staví mnoho výzev v životě osobním i profesním. Lze předpokládat, že také naše role vysokoškolských pedagogů bude muset tuto změnu reflektovat a k umělé inteligenci zaujmout jasný postoj. Rády bychom na úvod našeho příspěvku nastínily konkrétní sféry, v nichž se vysokoškolský pedagog s umělou inteligencí může střetávat (jako je např. psaní závěrečných prací či testování) a následně se zamyslely nad tím, do jaké míry je v kompetenci pedagoga nastavovat a regulovat pravidla pro její využití nebo zda by měl existovat jednotný institucionální postoj. Závěrem bychom chtěly vyvolat diskusi o tom, jaká by měla být role pedagoga ve vztahu k využití AI, zda má být jeho působení spíše restriktivní, či spíše mediátorské, kdy bude umožňovat její využití v adekvátních kontextech kompatibilních s akademickou etikou. Vzhledem k faktu, že Univerzita Palackého dosud nevydala oficiální stanovisko k využití AI v akademické sféře, považujeme za nezbytné tuto problematiku zvažovat samostatně a nechat se inspirovat příklady dobré praxe z jiných pracovišť, neboť se domníváme, že pedagogická činnost je a bude umělou inteligencí zásadně zasažena. Pedagogové by se tudíž měli aktivně zapojit do celospolečenské debaty stran její regulace a být na ni argumentačně připraveni.

Očekáváme, že během konference proběhne kompetentní diskuze nad (pře)definováním role vysokoškolského učitele s výstupy, které by mohly pomoci formovat oficiální stanoviska jednotlivých institucí.

Klíčová slova: umělá inteligence, pedagogické kompetence, vysokoškolská pedagogika

Abstract

Artificial Intelligence and its rapid intrusion into our lives poses many challenges in our personal and professional lives. It can be assumed that our role as university educators will also need to reflect this change and take a clear stance on AI. We would like to begin our paper by outlining specific spheres in which the university educator may encounter AI (such as thesis writing or testing) and then reflect on the extent to which it is within the educator's competence to set and regulate the rules for its use or whether there should be a unified institutional stance. In conclusion, we would like to provoke a discussion about what the role of the educator should be in relation to the use of AI, whether his/her action should be more restrictive or more mediating, where it will allow its use in adequate contexts compatible with academic ethics. Given the fact that Palacký University has not yet issued an official position on the use of AI in academia, we consider it necessary to consider this issue independently and to be inspired by examples of good practice from other institutions, as we believe that pedagogical activity is and will be fundamentally affected by AI. Educators should therefore actively engage in the societal debate on its regulation and be prepared for it with arguments. Through a workshop - a moderated discussion with set framework questions/topics during the conference, we expect to have a competent debate on (re)defining the role of the university teacher with outputs that could help shape the official positions of individual institutions.

Keywords: artificial intelligence, teaching competences, university teaching

Bibliografie / Bibliography

Berendt, B., Littlejohn, A., & Blakemore, M. (2020). AI in Education: Learner Choice and Fundamental Rights. *Learning, Media and Technology*, 45(3), 312–324. <https://doi.org/10.1080/17439884.2020.1786399>

- Gocen, A., & Aydemir, F. (2020). Artificial Intelligence in Education and Schools. *Research on Education and Media*, 12(1), 13–21. <https://doi.org/10.2478/rem-2020-0003>
- Hudská, E. (2021). *Vliv informačních a komunikačních technologií na adaptaci, vzdělávání a rozvoj pracovníků* [diplomová práce]. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení.
- Hwang, G.-J., Xie, H., Wah, B. W., & Gašević, D. (2020). Vision, challenges, roles and research issues of Artificial Intelligence in Education. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 1. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2020.100001>
- Chichekian, T., & Benteux, B. (2022). The Potential of Learning with (and not from) Artificial Intelligence in Education. *Frontiers in Artificial Intelligence*, 5. <https://doi.org/10.3389/frai.2022.903051>
- Kim, N. J., & Kim, M. K. (2022). Teacher's Perceptions of Using an Artificial Intelligence-Based Educational Tool for Scientific Writing. *Frontiers in Education*, 7. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.755914>
- Kotíková, J., Kraus, A., Modrá, J., Šťastnová, P., Váňová, J., & Víšek, P. (2019). *Dopady digitalizace, automatizace a robotizace na trh práce, do oblasti vzdělávání a oblasti sociálních systémů: řešerše dokumentů*. VÚPSV, vvi.
- Parreira, A., Lehmann, L., & Oliveira, M. (2021). O desafio das tecnologias de inteligência artificial na Educação: percepção e avaliação dos professores. Ensaio: *Avaliação e Políticas Públicas em Educação*, 29(113), 975–999. <https://doi.org/10.1590/s0104-40362020002803115>
- Sengupta, E., Blessinger, P., & Makhanya, M. (2021). *International Perspectives on the Role of Technology in Humanizing Higher Education*. Emerald Publishing.

Kontakt / Contact

Mgr. Veronika Glogarová: veronika.glogarova@upol.cz

Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.: petra.svobodova@upol.cz

PODPORA PRACOVNÍ SCHOPNOSTI
JAKO JEDNA Z MOŽNÝCH CEST
UDRŽITELNOSTI UČITELE

PROMOTING WORK ABILITY
AS ONE OF THE POSSIBLE WAYS
FOR TEACHER'S SUSTAINABILITY

Klára Harvánková¹

¹Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd, Arne Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Stárnutí populace v Evropě je dlouhodobým trendem, který začal před několika desetiletími. Tento trend je možné pozorovat na změnách věkové struktury obyvatelstva a rovněž se promítá ve zvyšujícím se podílu starších osob. V souvislosti s tím dochází k poklesu podílu osob v produktivním věku v celkové populaci (Eurostat, 2022). Stárnutí populace se přirozeně nevyhýbá ani učitelské profesi. Průměrný věk učitelů v zemích Evropské unie činí 50 a více let (OECD, 2009, 2020). Stárnutí populace učitelů středních škol se může negativně projevit ve vyšší pracovní absenci nebo v celkovém nedostatku učitelů ve školách. Uvedené problémy mohou být zapříčiněny nejen individuálními faktory (snížená pracovní schopnost), ale rovněž faktory souvisejícími s vykonávanou prací (charakteristiky vykonávaného zaměstnání, pracovní podmínky) (Hlaďo *et al.*, 2020). Stárnutí učitelské populace tak otevírá otázku udržitelnosti pracovní schopnosti učitelů. Pracovní schopnost lze jednoduše definovat jako schopnost člověka plnit požadavky svého zaměstnání (Cadiz *et al.*, 2020). Pracovní schopnost stojí na rovnováze mezi osobními zdroji pracovníka a pracovními požadavky, které jsou na něj kladeny (Ilmarinen *et al.*, 2005). Cílem příspěvku je představení výsledků disertační práce mapující pracovní schopnost u učitelů středních škol v České

republike. Pro výzkumné šetření byla zvolena následující výzkumná otázka: Jaká je subjektivně vnímaná pracovní schopnost učitelů středních škol a jak je podporována na jednotlivých úrovních?

Výzkumné šetření se zaměřuje na komplexní a detailní popis jednotlivých aspektů subjektivně vnímané pracovní schopnosti včetně okolností, které do ní vstupují. Tento komplexní pohled vyžaduje kvantitativní a kvalitativní optiku při jeho zkoumání. Z tohoto důvodu byl pro účely disertační práce zvolen smíšený výzkumný design (Creswell & Poth, 2018). První fáze výzkumu byla orientována kvantitativně a jako hlavní metoda sběru dat byl zvolen dotazník, který se skládal z několika částí (nástroj WAI, životní styl, mapování pracovní zátěže a vztahů ve školním prostředí). Do výzkumu se zapojilo 531 učitelů středních škol. Z hlediska četnosti ve sledovaném souboru mírně převažuje počet žen (57,6 %) nad počtem mužů (42,4 %). Průměrný věk respondentů byl 50,0 let (SD = 9,94). Druhá fáze výzkumu navazuje na identifikované oblasti, které vzešly z kvantitativní části výzkumu. V kvalitativní fázi výzkumu výzkumný vzorek tvořilo 14 učitelů středních škol v Jihomoravském kraji, kteří byli zapojeni do první fáze výzkumu.

Pracovní schopnost je v kontextu učiteléské profese výrazně zatěžována pracovními nároky (např. třídnictví, administrativní zátěž). Pracovní nároky se rovněž promítají do osobního života učitelů. Zvýšené nároky, jak pracovní, tak i mimopracovní, mohou v případě velké zátěže vyvolávat stres, který se promítá do zdravotních rizik či komplikací, které mohou ohrožovat pracovní schopnost. Na druhou stranu se ukazuje, že pracovní zdroje (např. ocenění, kvalitní profesní vztahy) pomáhají tyto nároky a rizika balancovat a tím podporovat pracovní schopnost. Zároveň nelze opomenout i význam osobních zdrojů, jako je například přizpůsobivost či subjektivní zdraví. Výsledky výzkumu dále pomohly odhalit, že podpora pracovní schopnosti probíhá prostřednictvím jednotlivých strategií jak na úrovni jednotlivce, tak na úrovni školy a v omezené míře i na úrovni národní (MŠMT, kraj). Úlohou jednotlivých aktérů (učitelé, školy, stát) by tedy měla být podpora a rozvoj pracovních, ale i osobních zdrojů tak, aby učitelé byli schopni plnit všechny pracovní nároky pramenící z dnešního dynamicky se proměňujícího světa. Zároveň se ukazuje, že pravidelné mapování subjektivně vnímané pracovní schopnosti může být jedním ze způsobů, jak udržet učitele v profesi do vysokého věku.

Klíčová slova: pracovní schopnost, učitel, udržitelnost, age management

Abstract

The paper summarizes the main results of a dissertation on the work ability of upper – secondary school teachers. The dissertation thesis aims to comprehensively analyse and describe the subjectively perceived work ability of upper-secondary school teachers. The current age structure of teachers indicates several problems in higher secondary education that can occur in the future. The ageing of the teachers may be linked with higher absenteeism or a general shortage of teachers in schools. These problems may be caused not only by individual factors (reduced working ability) but also by factors related to the work performed (characteristics of the job performed, working conditions) (Hlado *et al.*, 2020). Thus, the ageing of the teaching population raises the question of maintaining teachers' working ability. Work ability can be defined as a person's ability to meet the demands of his or her job (Cadiz *et al.*, 2020). Work ability is based on the balance between the worker's resources and the job demands placed on him or her (Ilmarinen *et al.*, 2005). The theoretical part of the thesis presents work ability and its predictors in detail and introduces the possibilities of work ability measuring and investigating. Attention is also given to reflection of the current understanding of teachers' work ability. Considering the aim of the thesis, a mixed research design was chosen, which determines the whole structure and design of the presented thesis. The mixed research design was based on a questionnaire survey among 531 secondary school teachers in the South Moravian Region. The results from the quantitative phase then deepen and extend the data obtained through fourteen semi-structured interviews. Data were collected in 2019 and 2020. Based on the data analysis, a two-factor structure of the WAI instrument was identified, whereby only the construct of subjectively perceived work ability was subsequently used in the analyses. The results of the analyses suggest that the subjectively perceived work ability of upper-secondary school teachers does not differ much based on age or gender. Further, it was found through regression analysis that perceived quality of professional relationships, perceived workload, and work-life balance predict work ability. More detailed analyses identified age as a moderator of the relationship between the above variables and subjectively perceived work ability. The interviews highlighted subjectively perceived work ability as a risk or enabling aspects (e.g., work demands or resources), which do not define perceived work ability per se but enter it in different ways and can thus influence its level. Teachers consider classroom management,

organisation of working hours, supervision of pupils, managing inappropriate behaviour of pupils, and working in noisy environments burden some work demands. The teachers' statements also confirmed the negative impact of work demands on their personal and family life. Consequently, teachers perceived constructive and positive feedback, quality professional relationships and appreciation from management, colleagues, and the broader community as supportive aspects. The research results also helped to reveal the different strategies leading to the promotion of work ability at the individual, organisational and national levels.

Keywords: work ability, teacher, sustainability, age management

Bibliografie / Bibliography

- Cadiz, D. M., Brady, G. M., & Truxillo, D. (2020). Workability: A Metric to Inform Policy for an Aging Workforce. *Public Policy & Aging Report*, 30(3), 89–94, <https://doi.org/10.1093/ppar/praa016>
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches* (4th edition). SAGE.
- Education at a glance: OECD indicators*. <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/43636332.pdf>
- Eurostat. (2022). *Population Structure and Aging*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing
- Hlado, P., Dosedlová, J., Harvánková, K., Novotný, P., Gottfried, J., Rečka, K., Petrovová, M., Pokorný, B., & Štorová, I. (2020). Work Ability Among Upper-secondary School Teachers: Examining the Role of Burnout, Sense of Coherence, and Work-related and Lifestyle Factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(24). <https://doi.org/10.3390/ijerph17249185>
- Ilmarinen, J., Tuomi, K., & Seitsamo, J. (2005). New Dimensions of Work Ability. *International Congress Series*, 1280, 3–7. <https://doi.org/10.1016/j.ics.2005.02.060> OECD. (2009).
- OECD. (2020). Talis 2018. <https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/TALIS/Narodni-zpravy/Rozsirene-vydani-narodni-zpravy-TALIS-2018>

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Klára Harvánková, Ph.D.: harvankova@phil.muni.cz

SPOLUPRÁCE ŠKOL A ZAMĚSTNAVATELŮ
OPTIKOU UČITELŮ
STŘEDNÍCH ODBORNÝCH ŠKOL

COOPERATION BETWEEN SCHOOLS AND EMPLOYERS
THROUGH THE LENS OF SECONDARY
VOCATIONAL SCHOOL TEACHERS

Lenka Hloušková¹, David Kryštof², Stanislav Michek³

¹Národní pedagogický institut České republiky, Senovážné náměstí 872/25,
110 00 Praha 1, Česká republika

²Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení
sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

³Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Ústav primární, preprimární
a speciální pedagogiky, Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové III, Česká
republika

Abstrakt

Míra spolupráce střední odborné školy se zaměstnavateli je jedním z klíčových ukazatelů kvality konkrétní školy. Spolupráce se zaměstnavateli jako sociálními partnery přináší škole i žákům řadu pozitiv. Vzhledem k rámcovým vzdělávacím programům se ale přístup učitelů a zástupců zaměstnavatelů k jednotlivým činnostem může výrazně lišit. Žáci, kteří absolvují část svého vzdělávání u smluvních partnerů, jsou mohou být konfrontováni s tím, co je učí učitelé teoretického i praktického vyučování ve škole, a mj. díky tomu mohou na učitele pohlížet jako na nekompetentní osoby, protože „v praxi se to přece dělá jinak“. Kvalita spolupráce středních škol a zaměstnavatelů doposud nebyla příliš sledovaným tématem, a když už, tak z pohledu zaměstnavatelů (Šetření potřeb zaměstnavatelů: Výzkumná zpráva ze sběru dat 2022). Tento příspěvek se zaměřuje na hodnocení kvality spolupráce školy se zaměstnavateli optikou učitelů odborných škol,

a to v několika různých oblastech jako například kvalita mentorů/instruktorů, rozvinutí praktických dovedností u žáků, míra a kvalita poskytované zpětné vazby žákům.

Jedná se o kvantitativní výzkum realizovaný metodou dotazníku. Otázky v dotazníku byly konstruovány na základě teoretického ukotvení dané problematiky a následnou operacionalizací stanovených hypotéz. Respondenty dotazníkového šetření byli zástupci středních odborných škol a středních odborných učilišť v ČR. Jednalo se o plošné online dotazníkové šetření (CAWI). Sběr dat proběhl v dubnu 2023 a respondenti z uvedených typů škol byli kategorizováni do 2 skupin: vedení škol (ředitel a osoba zodpovědná za praktické vyučování na škole, nejčastěji zástupce ředitele) a ředitelem vybraní učitelé. Tento příspěvek se zaměřuje na učitele a vyhodnocuje výše uvedené oblasti, které je ovlivňují v prostředí školy, čímž podporují nejen jejich profesní udržitelnost jako učitelů, ale i udržitelnost systému odborného vzdělávání jako celku. Vnímáme totiž, že udržitelnost odborného vzdělávání spočívá mj. v souladu mezi teorií a praxí a takto směřovaného profesního rozvoje učitelů.

Subjektivní vnímání kvality spolupráce škol a zaměstnavatelů ze strany učitelů odborných předmětů je různé. Záleží i na tom, jak učitelé spolupracují na samotném plánování spolupráce. Z našeho zjištění realizovaného mezi středními školami můžeme konstatovat, že učitelé odborných předmětů se spolupodílí na plánování spolupráce se zaměstnavateli z 39 %, učitelé odborného výcviku pak z 47 %. Další vliv má samozřejmě i to, jaký typ oboru je na škole vyučován. Podstatná je i velikost zaměstnavatele z pohledu počtu zaměstnanců. Bližší výstupy jsou následně zmíněny v příspěvku.

Klíčová slova: zaměstnavatelé, učitelé, střední odborné školy

Abstract

The degree of cooperation between a secondary vocational school and employers is one of the key indicators of the quality of a specific school. Cooperation with employers as social partners brings a number of positives to the school and pupils. Due to the framework educational programs, however, the approach of teachers and employer representatives to individual activities can differ significantly. Pupils who complete part of their education with contractual partners may be confronted with what the theoretical and practical teachers teach them at school, and due to this, among

other things, they may view the teachers as incompetent persons, because „in practice, after all, does differently“. The quality of cooperation between secondary schools and employers has so far not been a closely monitored topic, and if at all, from the point of view of employers (Study of Employers' Needs: Research Report on Data Collection 2022). This paper focuses on evaluating the quality of the school's cooperation with employers through the lens of vocational school teachers, in several different areas such as the quality of mentors/instructors, the development of practical skills in pupils, the level and quality of feedback provided to pupils. It is quantitative research carried out using the questionnaire method. The questions in the questionnaire were constructed on the basis of the theoretical anchoring of the issue and the subsequent operationalization of the established hypotheses. The respondents of the questionnaire survey were representatives of secondary vocational schools and secondary vocational schools in the Czech Republic. It was a comprehensive online questionnaire survey (CAWI). The data collection took place in April 2023 and the respondents from the mentioned types of schools were categorized into 2 groups: school management (the principal and the person responsible for practical teaching at the school, most often the deputy principal) and teachers selected by the principal. This contribution focuses on teachers and evaluates the above areas that affect them in the school environment, thereby supporting not only their professional sustainability as teachers, but also the sustainability of the vocational education system as a whole. We perceive that the sustainability of professional education lies, among other things, in the harmony between theory and practice and the professional development of teachers directed in this way. The subjective perception of the quality of cooperation between schools and employers on the part of teachers of professional subjects is different. It also depends on how the teachers work together on the planning of the collaboration itself. From our findings among secondary schools, we can state that 39% of teachers of vocational subjects participate in planning cooperation with employers, and 47% of vocational training teachers. Of course, the type of field taught at school also has another influence. The size of the employer in terms of the number of employees is also important. More detailed outputs are subsequently mentioned in the post.

Keywords: employers, teachers, secondary vocational schools

Bibliografie / Bibliography

- Barták, F., Berný, L., Coufalík, J., Čiháková, H., Husová, Z., ... & Vojtěch, J. (2008). *Partnerství škol a zaměstnavatelů. Situace v počátečním a dalším odborném vzdělávání v České republice očima škol*. NÚOV.
- Doležalová, G., Staňková, K., Kuzmová, T., & Novotná, H. (2023). *Šetření potřeb zaměstnavatelů: Výzkumná zpráva ze sběru dat 2022*. Národní pedagogický institut České republiky. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-182>
- Chovancová, K., Novosák, J., Andrys, O., Zatloukal, T., Wasserburger, J., ... & Vlach, M. (2022). *Společné znaky vzdělávání v úspěšných středních školách s učebními obory. Tematická zpráva*. Česká školní inspekce.
- Michek, S., Jezberová, R., Kočková, D., Kaňáková, M., Jadrný, P., ... & Berný, L. (2008). *Kvalita odborného vzdělávání a role sociálních partnerů*. NÚOV.

Kontakt / Contact

Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D.: lenka.hlouskova@npi.cz

Mgr. David Kryštof, Ph.D., PCC: david.krystof@npi.cz, david.krystof@mendelu.cz

Mgr. Stanislav Michek, Ph.D.: stanislav.michek@npi.cz

**PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PODPORA
PRO RODIČE 3–4 LETÝCH DĚTÍ
VSTUPUJÍCÍCH DO MATEŘSKÉ ŠKOLY**

**PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL SUPPORT
FOR PARENTS OF 3–4 YEAR OLD CHILDREN
ENTERING KINDERGARTEN**

Klára Hlůžová¹

¹Universita Karlova, Filozofická fakulta, Celetná 20, 110 00 Praha 1, Česká republika

Abstrakt

Program pedagogicko-psychologické podpory rodičů 3-4 letých dětí nastupujících do mateřské školy je sestaven tak, aby pozitivně ovlivnil, co nejširší okolí dítěte. Je určen rodičům 3-4 letých dětí vstupujících do MŠ. Jejich podporou a edukací dochází následně i k ovlivnění stavu dítěte a vztahu s mateřskou školou. Z rešeršního šetření vyplynula nedostatečná publikace v oblasti pedagogicko-psychologické podpory rodičů dětí nastupujících do mateřské školy. Cílem tohoto výzkumu je přispět k rozšíření vědomostí v oblasti pedagogicko-psychologické podpory rodičů jako součásti adaptačního programu dětí vstupujících do mateřské školy. Obecným cílem je tedy přispět k současným poznatkovým východiskům o adaptaci 3 a 4 letých dětí na mateřskou školu novými dílčími výsledky na základě realizace vlastní výzkumné studie. Výzkumná otázka: Jaký je dosavadní stav poznatků o pedagogicko-psychologické podpoře rodičů 3–4 letých dětí vstupujících do mateřské školy?

Pro podrobné zmapování problematiky jsem zvolila kvalitativní typ výzkumu. Pomocí teoretické analýzy textů zabývajících se adaptačními programy pro děti nastupující do mateřské školy zjistím dosavadní stav vědění o pedagogicko-psychologické podpoře rodičů. Budu se zabývat českými psanými texty, které byly publikovány v posledních 15 letech.

Výzkum zabývající se stavem poznání o pedagogicko-psychologické podpoře rodičů 3–4 letých dětí nastupujících do mateřské školy dovolí zhodnotit míru propracování tématu. Díky těmto poznatkům můžeme lépe prozkoumat jaký oblastem je zapotřebí se dále věnovat. Díky takto získaným datům je možno v budoucnosti snížit hendikep v oblasti odborných textů věnujícím se období separace a adaptace dítěte na mateřskou školu. V rámci toho, může vedení školy a pečující personál, empatičtější přistupovat v této velice citlivé životní etapě, které formuje následující vztah rodič-dítě-mateřská škola.

Klíčová slova: mateřská škola, pedagogicko-psychologická podpora, děti předškolního věku, adaptace

Abstract

The pedagogical-psychological support program is set up in such a way as to positively influence the widest possible environment of the child. It is intended for parents of 3–4 year old children entering kindergarten. Their support and education subsequently influence the child's condition and the relationship with the kindergarten. The research investigation revealed insufficient publications in the field of pedagogical and psychological support for parents of children entering kindergarten. Using the theoretical analysis of texts dealing with adaptation programs for children entering kindergarten, I will find out the current state of knowledge about pedagogical-psychological support for parents. Thanks to the data obtained in this way, it is possible to better understand the difficulties related to the period of separation and adaptation of the child to kindergarten in the future. As part of this, the school management and caring staff can approach this very sensitive stage of life more empathetically, which forms the following parent-child-kindergarten relationship.

Keywords: kindergarten, pedagogical-psychological support, preschool-age children, adaptation

Bibliografie / Bibliography

Dvořáková, H. (2001). *Adaptace na školku? Každé dítě ji zvládá jinak*. Rodina a škola.

- Haefele, B., Wolf-Filsinger, M. (1993). *Každý začátek v mateřské škole je těžký*. Praha: Portál.
- Matějček, Z. (2005). *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing a.s.
- Neisel, R., Griebel, W. (2005). *Poprvé v mateřské škole*. Praha: Portál.

Kontakt / Contact

Mgr. Klára Hlůžová: klara.jedlickova@gmail.com

POHLED STUDENTŮ
NA REALIZACI ODBORNÉ PRAXE
I (NÁSLECHOVÉ) V SOUVISLOSTI
S ROLÍ CVIČNÉHO UČITELE

THE STUDENTS' VIEW ON THE IMPLEMENTATION
OF PROFESSIONAL PRACTICE
I (LISTENING) IN CONNECTION WITH THE ROLE
OF A PRACTICE TEACHER

Marie Horáčková¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Cílem příspěvku je prezentovat vybrané výsledky výzkumu, který je zaměřen na názory studentů Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku na průběh jejich Odborné praxe I (náslechové), která byla realizována na středních školách na jaře v 2023. Tento příspěvek prezentuje vybrané výsledky se zaměřením na význam a činnost cvičného učitele v průběhu pedagogické praxe. Výzkum probíhal u studentů nově akreditovaného oboru, kde se výrazným způsobem proměnila i samotná organizace odborné praxe. První část příspěvku seznamuje se změnami, které se týkají reorganizace původní pedagogické praxe. Druhá část je zaměřena na názory studentů na způsob realizace v souvislosti s pozicí cvičného učitele. Výsledky výzkumu vycházejí prozatím jen z první etapy Odborné praxe I, která proběhla na jaře 2023. V následujícím období bude výzkum pokračovat, neboť studenti absolvují Odbornou praxi II a Odbornou praxi III, kde se opět zaměříme na význam cvičného učitele z pohledu studentů.

Sběr dat v rámci výzkumu probíhal po skončení pedagogické praxe studentů UPVOV. Výzkumný vzorek tvořilo 63 studentů prezenční i kombinované formy studia Institutu celoživotního vzdělávání Mendelovy univerzity, kteří se v akademickém roce 2022/2023 zúčastnili Odborné (náslechové) praxe na univerzitních cvičných školách. Pro získání potřebných dat byla zvolena kvalitativní metoda polostrukturovaných rozhovorů se studenty, které probíhaly online formou. Takto získaná data byla analyzována pomocí otevřeného a tematického kódování. Výpovědi studentů byly doplněny daty získanými z deníků odborné praxe, jejichž obsah byl podroben obsahové analýze. Na základě stanoveného výzkumného problému byly formulovány následující výzkumné otázky: 1. Jakým způsobem studenti vnímají osobu cvičného učitele? 2. Jaké zkušenosti jim přinesla náslechová praxe v souvislosti s hospitacemi u cvičného učitele? 3. Co konkrétně by rádi využili z poznatků získaných na hospitacích ve své výuce v rámci Odborné praxe I a II, která bude následovat v příštím období 2023 a 2024?

Na základě kvalitativní analýzy vznikly tři kategorie „význam osoby cvičného učitele pro začínající učitele“, „zkušenosti získané z hospitací“, „prioritní poznatky použitelné pro jejich vlastní pedagogickou praxi“. Z výsledků je zřejmé, že cvičný učitel má svoji nenahraditelnou roli při realizaci pedagogické praxe u studentů učitelství, neboť je výraznou pomocí a oporou pro studenty praktikanty. Roli cvičného učitele ve vztahu ke studentům lze označit za „jistotu“, která studentům dodává pocit bezpečí a výrazně snižuje stres z realizace jejich budoucí výuky. Z toho vyplývá zcela jednoznačný závěr pro vedení cvičných školy, který potvrzuje výsledek z našich předchozích výzkumů. Vedení školy by mělo tuto činnost svěřit pouze zkušenému učiteli, který svoji roli zvládne ku prospěchu budoucích učitelů.

Klíčová slova: odborná praxe I, učitelství praktického vyučování a odborného výcviku, cvičný učitel

Abstract

The aim of the contribution is to present the selected results of the research, which is focused on the opinions of the students of the Teaching of Practical Teaching and Professional Training on the course of their Professional Practice I (listening), which was implemented in secondary schools in

the spring of 2023. This contribution presents selected results with a focus on the meaning and the activity of a trainee teacher during teaching practice. The research was conducted among students of the newly accredited field, where the organization of professional practice itself has changed significantly. The first part of the article deals with getting to know the changes related to the reorganization of pedagogical practice. The second part is focused on the students' opinions on this method of implementation in connection with the position of a trainee teacher. For the time being, the results of the research are based only on the first stage of Professional Practice I, which took place in the spring of 2023. In the following period, the research will continue, as students will complete Professional Practice II and Professional Practice III, where we will again focus on the importance of the trainee teacher from the students' point of view. Qualitative research was used to obtain the necessary data, semi-structured interviews with students were conducted. The data obtained in this way were analyzed using open and thematic coding. The students' statements were supplemented with data obtained from professional practice diaries, the content of which was subjected to content analysis. On the basis of the qualitative analysis, categories were determined, which are described together with the selected results in the following contribution.

Keywords: professional practice I, teaching of practical teaching and professional training, trainee teacher

Bibliografie / Bibliography

- Burdová, E., Hubená, I., & Kopčová, J. et al. (2019). *Začínající učitel*. Praha: NIDV.
- Dytrtová, R., & Krhutová, M. (2009). *Učitel: Příprava na profesi*. Praha: Grada Publishing.
- Havel, J., & Janík, T. (2004). *Pedagogická praxe v pregraduální přípravě učitelů*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.
- Maňák, J. (2011). K problému teorie a praxe v pedagogice. *Pedagogická orientace*, 21(3), 257–271.
- Mutton, T., Hagger, H., & Burn, K. (2011). Learning to Plan, Planning to Learn: the Developing Expertise of Beginning Teachers. *Teachers and Teaching*, 17(4), 399–416.

- Spilková, V. (2007). Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání. *Pedagogika*, 57(4), 338–348.
- Trunda, J., 2012. *Profesní portfolio učitele: soubor metod k hodnocení a sebehodnocení*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání.

Kontakt / Contact

Ing. Marie Horáčková, Ph.D.: marie.horackova@mendelu.cz

ZÁKLADNÍ DOVEDNOSTI A DOVEDNOSTI PRO ŽIVOT VE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

BASIC SKILLS AND SKILLS FOR LIFE IN ADULT EDUCATION

Viola Horská¹

¹Národní pedagogický institut České republiky, Weilova 1271/6, 102 00 Praha,
Česká republika

Abstrakt

Příspěvek si klade za cíl upozornit na v České republice dosud opomíjené téma základních dovedností a dovedností pro život u dospělých. Česká republika se začíná posouvat k systematictějšímu přístupu ke vzdělávání dospělých na národní úrovni. Zatímco v ČR probíhají diskuse k danému tématu, iniciativy v oblasti vzdělávání dospělých zůstávají roztráštěné. Proto byl zahájen projekt EAAL (European Agenda for Adult Learning), který je realizovaný v rámci Národního pedagogického institutu České republiky. Projekt reaguje na potřeby v oblasti vzdělávání dospělých v České republice. Jedním z hlavních cílů projektu je zvýšit povědomí o potřebě rozvíjet základní dovednosti a dovednosti pro život u dospělých a podpořit informovanost vzdělavatelů o tomto tématu s cílem, aby se zlepšily podmínky pro poskytování vzdělávání dospělým. Pro dosažení tohoto cíle byly vytvořeny materiály, které vzdělavatelům pomohou toto téma uchopit a začleňovat do svých vzdělávacích programů pro dospělé aktivity podporující rozvoj těchto dovedností. Účastníci budou seznámeni s tématem v širším mezinárodním kontextu a se zřetelem k národním specifikům. Zároveň jim budou představeny příklady dobré praxe ze zahraničí i České republiky.

Při tvorbě modelu rozvíjení základních dovedností a dovedností pro život u dospělých jsme vycházeli z analýz dostupných zdrojů, zejména výsledků mezinárodních šetření, jako jsou PIAAC 2011-12, European Health Literacy

Survey 2019, šetření OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy a dalších. Model je kompatibilní s pojetím základních dovedností a dovedností pro život vymezených v zahraničních zdrojích (např. OECD, EBSN, CITO, NALA, LWI), s mezinárodními strategiemi (např. EU4Health Programme 2020, Financial competence framework for adults 2020, European Green Deal 2020, Sustainable Development Goals, Doporučení Rady EU o klíčových kompetencích pro celoživotní učení) a národními opatřeními pro oblast vybraných gramotností (např. Strategický rámec Zdraví 2030, Státní program EVVO 2016-2025, Usnesení vlády ČR o Národní strategii finančního vzdělávání 2.0).

Byla vytvořena sada materiálů pro vzdělavatele pro 4 vybrané gramotnosti (zdravotní, finanční, environmentální a mediální gramotnost) a jeden souhrnný materiál vysvětlující koncepci a provázanost jednotlivých gramotností. V dílčích materiálech jsou podrobně popsány potřebné dovednosti a oblasti, které tyto dovednosti pokrývají a jejichž rámci se mohou rozvíjet. K danému tématu byla vytvořena sada informačních videí a ve vybraných krajích probíhají semináře pro vzdělavatele. Vytvořené materiály mají sloužit jako zdroj inspirace pro vzdělavatele při přípravě vzdělávacích programů pro dospělé. Zároveň jsou podkladem pro šíření informací a podněcování diskuse o daném tématu v českém prostředí.

Klíčová slova: vzdělávání dospělých, učení dospělých, základní dovednosti, dovednosti pro život, školy jako centra celoživotního učení

Abstract

The presentation aims to draw attention to the so far neglected topic of basic skills and skills for life of adults in the Czech Republic. The Czech Republic is starting to move towards a more systematic approach to adult education at the national level. While discussions on the subject are ongoing in the Czech Republic, initiatives in the field of adult education remain fragmented. That is why the EAAL (European Agenda for Adult Learning) project was launched, which is implemented within the framework of the National Pedagogical Institute of the Czech Republic. The project responds to the needs in the field of adult education in the Czech Republic. One of the main goals of the project is to raise awareness of the need to develop basic skills and skills for life in adults and to promote the awareness of educators on this topic with the aim of improving the conditions for providing adult education.

To achieve this goal, materials have been created to help educators grasp this topic and incorporate activities that support the development of these skills into their adult education programs. Participants will be introduced to the topic in a wider international context and with regard to national specifics. At the same time, they will be presented with examples of good practice from abroad and the Czech Republic.

Keywords: adult education, adult learning, basic skills, skills for life, schools as centres of lifelong learning

Bibliografie / Bibliography

- OECD. (2013). *Skilled for Life? Key Findings from the Survey of Adult Skills*. https://www.oecd.org/skills/piaac/SkillsOutlook_2013_ebook.pdf
- OECD (2016). *Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills*. https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills_Matter_Further_Results_from_the_Survey_of_Adult_Skills.pdf
- OECD. (2019). *Getting Skills Right: Future-Ready Adult Learning Systems*. https://www.oecd-ilibrary.org/education/getting-skills-right-future-ready-adult-learning-systems_9789264311756-en
- Doporučení Rady ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení (Text s významem pro EHP). (2018/C 189/01). *Úřední věstník Evropské unie*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01))
- Usnesení Rady o obnoveném evropském programu pro vzdělávání dospělých. (2011/C 372/01). *Úřední věstník Evropské unie*. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0001:0006:CS:PDF>

Kontakt / Contact

PhDr. Viola Horská: viola.horska@npi.cz

TYOLOGIE UČITELŮ S OHLEDEM NA PREFEROVANÝ STRES A STRATEGIE ZVLÁDÁNÍ STRESU

TYPOLOGY OF TEACHERS WITH REGARD TO PREFERRED STRESS AND COPING STRATEGIES

Peter Ikhardt¹, Zuzana Haláková¹, Dominika Kunzov¹, Jana Ciceková¹

¹Univerzita Komenského, Přírodovědecká fakulta, Katedra didaktiky přírodních věd, psychologie a pedagogiky, Ilkovičova 6, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, Slovenská republika

Abstrakt

Zkušenost s výukou v koronakrizi opět obrací pozornost pedeutologie ke studiu stresu, zátěže a vyhoření u učitelů s cílem napravit nežádoucí důsledky pro jejich osobnost a práci. Korelace mezi stresem, stresem a syndromem vyhoření v pomáhajících profesích je zřejmá a spolehlivě prokázaná. Jedním ze způsobů, jak lépe porozumět tomu, jak zažívat zátěž v učitelské profesi, je typologizovat jejich chování a zkušenosti – a usnadnit tak případný zásah v případě potřeby

Pro diagnostiku prožívání stresu, stresu a vyhoření jsme použili standardizované dotazníky: Perception Stress Scale, briefCOPE a Burnout Scale for Teachers. Výzkumu se zúčastnilo 177 slovenských učitelů z různých základních a středních škol a v různých profesních fázích. Data jsme podrobili popisné a bivariační analýze, pro ověření hypotézy o přítomnosti typologie jsme použili metodu K-průměrů.

Potvrdila se souvislost mezi mírou stresu a vyhořením učitelů. Se zvyšujícím se stresem klesá schopnost volit adaptivní strategie zvládání (zaměřené na řešení problémů nebo emoce) a naopak se zvyšuje tendence upřednostňovat vyhýbavé/maladaptivní strategie. Každý z účastníků může být zařazen do jednoho ze tří typů, které jsme diagnostikovali: a) vyhořel, b) nad věcí a c) hoření (na cestě k vyhoření). Výsledky potvrzují potřebu systematictější

spolupráce s učiteli v praxi, aby se eliminovaly negativní dopady profese na jejich osobní život, zdraví a profesionalitu.

Klíčová slova: strategie zvládnání stresu, zátěž, typologie učitelů

Abstract

The experience of teaching in coronacrisis is again turning the attention of pedeutology to the study of stress, strain and burnout in teachers in order to remedy the undesirable consequences for their personality and work. The correlation between stress, strain and burnout syndrome in the helping professions is obvious and reliably demonstrated. One way to better understand the stresses experienced by those in the teaching profession is to typologize their behaviors and experiences - thus facilitating intervention when necessary

To diagnose the experience of stress, strain and burnout, we used standardised questionnaires: the Perceived Stress Scale, briefCOPE and the Burnout Scale for Teachers. 177 Slovak teachers from different primary and secondary schools and at different professional stages participated in the research. The data were subjected to descriptive and bivariate analysis, and the K-means method was used to test the hypothesis of the presence of typology.

The association between stress levels and teacher burnout was confirmed. As stress increases, the ability to choose adaptive coping strategies (problem-solving or emotion-focused) decreases and, conversely, the tendency to prefer avoidant/maladaptive strategies increases. Each of the participants can be classified into one of the three types we diagnosed: a) burned out, b) on top of things, and c) burning out (on the road to burnout). The results confirm the need for more systematic collaboration with in-service teachers to eliminate the negative effects of the profession on their personal lives, health, and professionalism.

Keywords: coping strategies, workload, teacher typologies

Bibliografie / Bibliography

Kyriacou, Ch. (2001). Stres učitele: směry pro budoucí výzkum. *Vzdělávací přehled*, 53, 27–35. <https://doi.org/10.1080/00131910120033628>.

- Maslach, Ch. (2011). Vyhoření a angažovanost na pracovišti: Nové perspektivy. *Evropský psycholog v oblasti zdraví*, 13(3), 44–47. <https://doi.org/10.1037/e544732013-003>.
- Petlák, E. & Baranovská, A. (2022). *Stres v práci učiteľa a syndróm vyhorenia*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- Pyhälto, K., Pietarinen, J., Havarinen, K., Tikkanen, L., & Soini, T. (2020). Profily vyhoření učitelů a proaktivní strategie. *Evropský žurnál psychologie vzdělávání*, 36, 219–242. <https://doi.org/10.1007/s10212-020-00465-6>.
- Stoeber, J., & Rennert, D. (2008). Perfekcionismus u učitelů ve škole: vztahy s hodnocením stresu, styly zvládání a vyhoření. *Úzkost, stres a zvládání*, 21, 37–53. <https://doi.org/10.1080/10615800701742461>.

Kontakt / Contact

PhDr. ThLic. Mgr. Peter Ikhardt, PhD.: peter.ikhardt@uniba.sk
doc. PaedDr. RNDr. Zuzana Haláková, PhD.: zuzana.halakova@uniba.sk

UČITEĽ V ÉRE DIGITALIZÁCIE EDUKAČNÉHO PROCESU

TEACHER IN THE ERA OF DIGITALIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS

David Ivanovič¹, Martin Miklis¹

¹Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky,
Námestie J. Herdu 2, 917 01 Trnava, Slovenská republika

Abstrakt

Digitalizácia edukačného procesu je v súčasnej dobe stále viac diskutovanou témou. Rýchly technologický pokrok a prudký rozvoj digitálnych technológií prinášajú nové možnosti a výzvy najmä pre učiteľa ako jedného z kľúčových aktérov edukácie. V príspevku sa zameriame na analýzu teoretických základov digitalizácie, pričom osobitnú pozornosť budeme venovať úlohe a kompetenciám učiteľa v ére digitalizácie edukačného procesu. V empirickej časti sa budeme venovať interpretácii výsledkov prieskumu o vnímaní digitalizácie edukačného procesu žiakmi, ktorého cieľom bolo získať informácie o postojoch a názoroch žiakov, ako aj zistiť skúsenosti a očakávania týkajúce sa využitia digitálnych technológií v edukácii v podmienkach slovenských škôl.

Kľúčová slova: digitalizácia, edukačný proces, učiteľ, žiak

Abstract

The digitalization of the educational process is currently an increasingly discussed topic. Rapid technological progress and the rapid development of digital technologies bring new opportunities and challenges, especially for the teacher as one of the key actors in education. In this paper we will focus on the analysis of the theoretical foundations of digitalization, paying special

attention to the role and competences of the teacher in the era of digitalization of the educational process. In the empirical part, we will interpret the results of a survey on pupils' perception of the digitalization of the educational process, the aim of which was to obtain information about pupils' attitudes and opinions, as well as to find out experiences and expectations regarding the use of digital technologies in education in the conditions of Slovak schools.

Keywords: digitalization, educational process, teacher, pupil

Bibliografie / Bibliography

- Barnová, S. (ed.) (2023). Digitálne kompetencie žiakov a učiteľov v kontexte informatizácie a digitalizácie školstva. *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Vysoká škola DTI.
- Clark, R. E. (2015). *Efficiency in Learning: Evidence-Based Guidelines to Manage Cognitive Load*. John Wiley & Sons.
- OECD (2015). *Students, Computers and Learning: Making the Connection*. OECD Publishing.
- Zierer, K. (2019). *Putting Learning Before Technology! The Possibilities and Limits of Digitalization*. Routledge.

Kontakt / Contact

PhDr. David Ivanovič, PhD.: david.ivanovic@ucm.sk

Mgr. Martin Miklis: miklis1@ucm.sk

IMPLEMENTACE PRINCIPŮ
UDRŽITELNÉHO ROZVOJE A HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ
UČENÍ MIKRO-KREDITY DO CELOŽIVOTNÍHO
VZDĚLÁVÁNÍ – PROJEKT
„EDUSTA ACADEMY FOR SUSTAINABLE FUTURE
EDUCATORS“

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT
AND MICRO-CREDENTIALS INTO LIFELONG
EDUCATION - THE „EDUSTA ACADEMY
FOR SUSTAINABLE FUTURE EDUCATORS“ PROJECT

Barbora Jordánová¹, Jiřina Sněhotová¹

¹Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství,
V Lázních 3, 159 00 Praha 5 - Malá Chuchle, Česká republika

Abstrakt

Cílem příspěvku je popsat kazuistiku pro řešení projektu „EduSTA - Academy for Sustainable Future Educators“ a představit výsledky kvalitativního výzkumu, realizovaném v prvním projektovém období. Projekt je řešen v rámci nové centralizované klíčové aktivity „Partnerships for Excellence“ programu Erasmus+ a je do něj zapojeno pět evropských univerzit zabývajících se přípravou učitelů – Institut vzdělávání a poradenství ČZU v Praze, Tampere University of Applied Sciences (Finsko), University of Gothenburg (Švédsko), Hanze University of Applied Sciences (Nizozemsko) a University of Girona (Španělsko). Hlavním cílem tříletého projektu je integrace principů udržitelného rozvoje do výuky na středních odborných školách v partnerských zemích, implementace systému uznávání výsledku učení v kurzech

celoživotního vzdělávání na základě mikro-kreditů a rozvoj odborných dovedností a přenositelných kompetencí absolventů profesně orientovaných bakalářských programů.

Jednou z hlavních aktivit projektu byl kvalitativní výzkum, jehož cílem bylo zmapovat příležitosti a omezení pro transformativní učení o udržitelném rozvoji. Výzkum probíhal v pěti partnerských zemích: České republice, Finsku, Nizozemí, Španělsku a Švédsku. V lednu 2023 probíhalo online dotazování českých ředitelů a učitelů z vybraných středních odborných škol a učilišť. Strukturované rozhovory byly rozděleny do následujících oblastí: učitelé a jejich kompetence, znalosti a praxe; vzdělávání učitelů pro udržitelný rozvoj v ČR (dále jen VUR); realizace VUR v akademických institucích; propojování akademických institucí s jejich okolím a komunitami; VUR v kontextu změny vzdělávání. V současné době pracuje projektový tým na analýze, jejíž cílem je porovnat jak české, finské, holandské, katalánské a švédské vysoké a střední školy implementují principy udržitelného rozvoje do řízení, výuky a dalších školních i mimoškolních činností a dále na zmapování národních strategií a politik, legislativy a zákonných předpisů, doporučení, a metodik, které jsou v zapojených zemích relevantní pro oblast Evropského udržitelného rozvoje.

Ředitelé i učitelé středních odborných škol jsou si vědomi důležitosti VUR a aktivně principy zavádějí do kurikula. Tyto aktivity jsou ovšem dobrovolné, pokud nejsou součástí odborných nebo tzv. průřezových témat definovaných rámcovým vzdělávacím programem. Jednotlivé oblasti VUR jsou zmiňovány v krátkodobých i dlouhodobých strategických cílech a v koncepci školy nebo školním akčním plánu, jsou součástí RVP a ŠVP. Mnoho dotazovaných učitelů si neuvědomuje, že evropský udržitelný rozvoj nezahrnuje pouze oblasti ochrany prostředí, ale i bezpečnost, péči o žáky, zaměstnance, férová komunikace, inkluze, rovnost příležitostí a kariérový rozvoj. Noví učitelé obecně postrádají buď odbornost nebo pedagogické kompetence (když přicházejí z praxe) a nejsou připraveni na náročné prostředí školy, kdy musí nejen zvládnout pedagogickou činnost, ale také komunikaci se žáky a jejich rodiči. V dalším projektovém období budou vytvořeny čtyři intenzivní kurzy pro budoucí učitele odborných předmětů a praxe za účelem získání většího povědomí o 17 cílech ESD (problematika spadá pod UNESCO) a rozvoje přenositelných kompetencí zaměstnanců odborných škol. Výsledky učení účastníků kurzů budou hodnoceny v otevřené platformě „Open Badge Factory“ a při úspěšném splnění kurzu jim budou uděleny mikro-kredity prostřednictvím virtuálních „odznaků“.

Klíčová slova: celoživotní vzdělávání, evropský udržitelný rozvoj, udržitelný učitel, kompetence pro udržitelnost, průřezové téma, mikro-kredit

Abstract

The aim of the contribution is to describe the case study of the management of the European project „EduSTA - Academy for Sustainable Future Educators“ and to present the results of the qualitative research carried out in the first project period. The project is being solved within the framework of the new centralized key activity „Partnerships for Excellence“ of the Erasmus+ program and five European universities involved in teacher training are involved - the Institute of Education and Communication of the CZU in Prague, Tampere University of Applied Sciences (Finland), University of Gothenburg (Sweden), Hanze University of Applied Sciences (Netherlands) and University of Girona (Spain). The main goal of the three-year project is the integration of the principles of sustainable development into teaching at secondary vocational schools in partner countries, the implementation of a system of recognition of learning outcomes in lifelong education courses based on micro-credentials, and the development of professional skills and transferable competences of graduates of professionally oriented bachelor programs. In January 2023, an online survey of headteachers and teachers from selected secondary vocational education and training schools was conducted. The structured interviews were divided into the following areas: teachers and their competences; knowledge and practice; teacher education for sustainable development in the Czech Republic (hereafter referred to as TESD); implementation of TESD in academic institutions; linking academic institutions with their surroundings and communities; TESD in the context of educational change. Some conclusions emerged from the analysis of the interview content. Headteachers and teachers of secondary vocational schools are aware of the importance of TESD and are actively implementing the principles into the curriculum. However, these activities are voluntary unless they are part of vocational subjects (e.g., in agricultural and forestry schools, etc.) or the so-called cross-cutting themes defined in a framework education programme. Cross-cutting themes can usually be implemented by integrating them into subjects, by introducing a separate subject or by project-based learning. The particular areas of TESD are mentioned in the short- and long-term strategic objectives and in a school's concept or action plan, are part of framework education programmes and

school education programmes. However, there is no model concept. Many teachers are not aware that the European Sustainable Development does not only include the areas of environmental protection, but also safety, care for pupils, staff, fair communication, inclusion, equal opportunities and career development. In the next project period, four intensive courses will be created for future teachers of vocational subjects and practice in order to gain greater awareness of the 17 ESD goals (UNESCO) and to develop the transferable competences of vocational school employees. The learning outcomes of the course participants will be evaluated in the open platform „Open Badge Factory“ and they will be awarded micro-credentials through virtual „badges“.

Keywords: lifelong education, European sustainable development, sustainable teachers, competences for sustainability, cross-cutting topic, micro-credential

Bibliografie / Bibliography

- Činčera, J. (2009). Analýza průřezového tématu Environmentální výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. In *Envigogika*, 4(1). <https://doi.org/10.14712/18023061.33> -
- Činčera, J. (2015). *Vývoj environmentální výchovy jde od frustrace k úspěchu*. In Ekolist.cz. [cit. 06.03.2023].
- Dlouhá, J., & Dlouhý, J. (2015). Kompetence vysokoškolských učitelů pro udržitelný rozvoj – analýza situace v regionu střední a východní Evropy. In *Envigogika*, 10(3). <https://doi.org/10.14712/18023061.507>
- Globální rozvojové vzdělávání. [cit. 06.03.2023]. Dostupné online: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/czechias-recovery-and-resilience-plan_en
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2020). *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+*. Dostupné online: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2023). *Strategie globálního rozvojového vzdělávání a osvěty o globálních souvislostech*. [online], [cit. 06.03.2023]. Dostupné online: ([mzv.cz](https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/koncepce_strategie_grv_2018_2030.html))https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/koncepce_strategie_grv_2018_2030.html

- Ministerstvo životního prostředí (2022). *Udržitelný rozvoj*. [cit. 08. 04. 2022]. Dostupné online: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj
- Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (2023). *Průřezová témata ve výuce žáků středních škol*. [cit. 06.03.2023]. Dostupné online: https://nuov.cz/uploads/KURIKULUM/Prurezova_temata_2._dil.pdf
- Učitelská platforma. [cit. 06.03.2023]. Dostupné online: (Úvod - Učitelská platforma (ucitelskaplatforma.cz)).
- Tampere University of Applied Sciences. EduSTA Academy for Sustainable Future Educators. <https://projects.tuni.fi/edusta/>
- UNESCO (2023). Education for Sustainable Development. Education World Forum 2023: UNESCO mobilizes ministers on greening education and digital transformation.
- United Nations (2022). *Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. [cit. 07. 04. 2022]. Dostupné online: <https://sdgs.un.org/2030agenda>

Kontakt / Contact

Ing. Bc. Barbora Jordánová: jordanova@ivp.czu.cz

Mgr. Jiřina Sněhotová: snehotova@ivp.czu.cz

UČITEL ZÁKLADNÍ ŠKOLY A DOVEDNOSTI
PRO 21. STOLETÍ. PROJEKT WAVE-IT
JAKO PLATFORMA PRO ROZVOJ DOVEDNOSTÍ
PRO 21. STOLETÍ

TEACHER AND 21ST CENTURY SKILLS.
THE WAVE-IT PROJECT AS A PLATFORM
FOR DEVELOPING 21ST CENTURY SKILLS

Alena Jůvová¹, Ondřej Duda¹

¹Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky
a sociálních studií, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc, Česká republika

Abstrakt

Společenské a ekonomické změny ve společnosti vyžadují, aby do školní edukace byly zařazeny dovednosti, které umožní žáky připravit na vstup do aktivního života a jsou považovány za nezbytné pro uplatnění jedince ve společnosti a na trhu práce. Tyto dovednosti jsou charakterizovány jako soubor sociálních a kognitivních dovedností, který zahrnuje kritické myšlení, tvořivost, spolupráci, komunikaci, využívání ICT, samostatně řízené učení, multikulturní porozumění. Intenzivní rozvoj dovedností pro 21. století se v posledním desetiletí stal důležitou součástí výuky na všech stupních škol nejen v evropských zemích. Projekt WAVE-IT podporuje rozvoj dovedností pro 21. století učitelů základních a středních škol a studentů učitelských oborů. Hlavním cílem této části projektu WAVE-IT bylo zaměřit se na možnosti rozvoje profesních kompetencí evropských učitelů prostřednictvím rozvoje dovedností pro 21. století a připravit je na implementaci kompetencí a dovedností 21. století do školní praxe. Pracovali jsme s těmito čtyřmi základními dovednostmi: kritické myšlení, komunikace, spolupráce a kreativita (21st Century Skills: critical thinking, communication, collaboration, creativity).

Při zpracovávání metodologického rámce pro rozvoj dovedností pro 21. století jsme využili jednak obsahovanou analýzu dostupných publikací a kurikulárních dokumentů, jednak data z provedeného výzkumného šetření s využitím kvantitativního designu, jehož cílem bylo zjistit, jaké povědomí mají učitelé českých škol o dovednostech pro 21. století, zda a jakým způsobem s nimi pracují a dále je u svých žáků rozvíjejí.

Koncept rozvoje dovedností pro 21. století je v českém školním prostředí znám již řadu let, ale ne všichni učitelé v tomto rámci ve své praxi aktivně pracují. Jak vyplývá z provedených analýz a výzkumu, jde o fenomén, který prolíná celým obsahem edukace v celosvětovém měřítku a stal se součástí vzdělávací politiky v mezinárodním měřítku. O dovednostech pro 21. století se hovoří také na Světovém ekonomickém fóru, OECD i v UNESCO. Dovednosti pro 21. století se staly důležitým předpokladem pro úspěšný a smysluplný život každého jedince, určují kvalitu jeho života, jsou nezbytné pro jeho osobní rozvoj i pro jeho uplatnění ve společnosti a na trhu práce. Jako příklad dobré praxe pak uvádíme stručnou prezentaci projektu Erasmus+ KA2 WAVE-IT, který byl zaměřen na rozvoj dovedností pro 21. století v edukační praxi na evropských školách, viz také <http://www.european-teachers.eu/wave-it>.

Klíčová slova: učitel, edukace, dovednosti pro 21. století, tvořivost, komunikace, spolupráce, kreativita

Abstract

The social and economic changes in society require that school education should include skills that will prepare pupils to enter active life and are considered essential for the individual's employment in society and the labour market. These skills are characterised as a set of social and cognitive skills that include critical thinking, creativity, collaboration, communication, use of ICT, self-directed learning, multicultural understanding. To develop the methodological framework for the development of skills for the 21st century, we used both the included analysis of available publications and curricular documents, as well as data from a research survey using quantitative design, the aim of which was to find out what awareness Czech school teachers have of skills for the 21st century, whether and how they work with them and further develop them in their pupils. The concept of 21st century skills is known in the Czech school environment for many years, but not all teachers actively work in this framework in their practice. As follows from the analyses and

research, it is a phenomenon that permeates the entire content of education on a global scale and has become part of education policy on an international scale. Skills for the 21st century are also discussed at the World Economic Forum, the OECD and UNESCO. Skills for the 21st century have become an important prerequisite for a successful and meaningful life for every individual, determine the quality of his life, are essential for his personal development and for his success in society and the labor market. As an example of good practice, we present a brief presentation of the Erasmus KA2 WAVE-IT project, which was focused on the development of skills for the 21st century in educational practice at European schools, see also <http://www.european-teachers.eu/wave-it>.

Keywords: teacher, education, skills for the 21st century, creativity, communication, cooperation, creativity

Bibliografie / Bibliography

- Hošková, V. (2020). *Škola a dovednosti pro 21. století*. Diplomová práce. Pdf UP. Dostupné na <https://theses.cz/id/vbx6w8/>.
- Jůvová, A. et al. (2023). *Evropský učitel jako reflektivní praktik. Dovednosti pro 21. století v edukaci*. VUP. Dostupné na <http://www.european-teachers.eu/wave-it/ebooks/evropsky-ucitel-jako-reflektivni-praktik-dovednosti-pro-21-stoleti-v-edukaci>.
- Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union, Luxembourg, <https://doi.org/10.2760/159770>.
- UNICEF. (2018). *A Guide to Becoming a 21st Century Teacher*. [online]. Available at: https://static1.squarespace.com/static/5231099ce4b056c05311d4c4/t/5ae0ef1c352f53223e1ea18b/1524690728335/21CSGuide_English.pdf.
- StudyCorgi. (2023). *21st-Century Skills That Every Learner Needs*. [online]. Available at: <https://studycorgi.com/blog/21st-century-skills-that-every-learner-needs/>

Kontakt / Contact

PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.: alena.juvova@upol.cz

Mgr. Ondřej Duda: duda@upol.cz

TOXICKÝ STRES U KLIENTŮ S PORUCHAMI CHOVÁNÍ A EMOCÍ V ÚSTAVNÍ VÝCHOVĚ

TOXIC STRESS IN CLIENTS WITH BEHAVIORAL AND EMOTIONAL DISORDERS IN INSTITUTIONAL EDUCATION

Petr Kachlík¹

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky, Poříčí 9/11, Brno 603 00, Česká republika

Abstrakt

Běžná stresová reakce je účelné opatření směřující k přežití jedince a druhu. Probíhá jako nervové a hormonální přeladění, jež přechodně mění řadu klíčových funkcí organismu. Nadlimitní, často opakovaný či dlouhodobý stres mají však negativní vliv na všechny atributy lidského zdraví a mohou vyústit v závažnou, případně nezvratnou poruchu zdravotního stavu. U jedinců se zvýšenou úrovní skóre v testu ACE (Nepříznivé zkušenosti v dětství, Adverse Childhood Experiences) se vyskytují častější zdravotní problémy (oběhové, metabolické, duševní, imunitní), více inklinují k závislostnímu chování, dosahují horšího vzdělání a nižších pracovních pozic. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jakou míru stresogenity vykazují klienti s poruchou chování a emocí v ústavní výchově a jak může toxický stres měnit jejich chování a reakce. Dílčí cíle šetření se vztahovaly k nejčastějším důvodům zařazení klientů se zvýšenou stresogenitou do ústavní výchovy a k rozdílům v chování klientů, kteří zažili silný toxický stres, a skupinou bez této zátěže. Hlavní výzkumná otázka byla zaměřena na podíl toxického stresu na ovlivňování a prohlubování poruch chování a emocí u klientů v ústavní výchově. Vedlejší výzkumné otázky byly soustředěny na souvislost rizikového chování závislostního typu a delikventní chování se zvýšenou mírou stresogenity a nejčastější důvody umístění osob se zvýšenou stresogenitou do ústavní výchovy.

Design výzkumného šetření byl smíšený. V kvantitativní části bylo využito ACE testu (dotazníku přeloženého z anglického originálu), který obsahoval soubor 10 otázek zaměřených na různé rizikové formy chování. Při hodnocení odpovědí se bodový zisk pohyboval od 0 do 10 bodů, za rizikové byly pokládány klienti se 3 a více body. Statistické testování rozdílů mezi skupinou klientů s nízkou a vysokou stresovou zátěží bylo provedeno pomocí programového balíku EpiInfo, byl aplikován chí-kvadrát test a Fisherův exaktní test. V rámci kvalitativní části byly sestaveny a analyzovány případové studie klientů. Výzkumný vzorek byl složen z 22 klientů ústavní výchovy – 7 dívek a 15 chlapců ve věku 14-18 let. Nábor participantů byl prováděn v zařízeních v Jihomoravském kraji, která klientům s poruchami chování a emocí umožňují pobyt v rámci ústavní výchovy. Získaná data byla pseudonymizována, po ukončení sběru anonymizována. Zařízení, klienti a jejich zákonní zástupci byli seznámeni s výzkumným projektem prostřednictvím textu informovaného souhlasu.

Z výsledků vyplynulo, že ve skupině 22 klientů činil průměr úrovně toxického stresu 3,5 bodu, což je už možno vnímat jako rizikové skóre, které může vést k fyzickým, psychickým a sociálním problémům a může být spojeno se vznikem či prohlubováním poruch chování a emocí. Ve sledovaném souboru 14 klientů dosáhlo skóre 3 a vyššího (vyšší až vysoká míra stresu), 8 nižšího než 3 (běžná či nízká míra stresu). Mezi klienty se zvýšenou stresogenitou vedly k umístění do ústavní výchovy především zanedbávání péče, záškoláctví a nerespektování autorit. U jedinců s nízkou mírou stresogenity se vyskytovalo především záškoláctví, nerespektování autorit a útoky. Skupina adolescentů se zvýšenou stresogenitou významně častěji inklinovala k závislostnímu chování oproti skupině bez této zátěže. V případě delikventního chování nebyl nalezen významný rozdíl. Ke zlepšení aktuální situace je třeba posílit prevenci rizikových forem chování, rozšířit síť nízkoprahových zařízení pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí, zaměřit se na problémové rodiny.

Klíčová slova: ACE test, klient, porucha chování a emocí, prevence, rizikové chování, toxický stres, ústavní výchova, výzkum, zdraví

Abstract

A common stress response is a purposeful measure aimed at the survival of the individual and the species. It takes place as a nervous and hormonal readjustment, which temporarily changes a number of organism' key func-

tions. However, excessive, often repeated or long-term stress has a negative effect on all attributes of human health and can result in a serious or irreversible health condition. Individuals with an increased level of scores in the ACE test (Adverse Childhood Experiences) have more frequent health problems (circulatory, metabolic, mental, immune), are more prone to addictive behavior, achieve worse education and lower job positions. The main aim of the research was to find out what degree of stressogenicity is shown by clients with behavioral and emotional disorders in institutional education and how toxic stress can change their behavior and reactions. The sub-objectives related to the most common reasons for the inclusion of clients with increased stressogenicity in institutional education and to the differences in the behavior of clients who experienced strong toxic stress and the group without this burden. The main research question was focused on the share of toxic stress in influencing and deepening behavioral and emotional disorders in clients in institutional education. Secondary research questions were focused on the connection between risky behavior of the addictive type and delinquent behavior with an increased level of stressogenicity and the most common reasons for placing people with increased stressogenicity in institutional education. The design of the research investigation was mixed. In the quantitative part, the ACE test was used, which contained a set of 10 questions focused on various risky forms of behavior. When evaluating the answers, the point gain ranged from 0 to 10 points, clients with 3 or more points were considered risky. Statistical testing of differences between the group of clients with low and high stress load was performed using the software package EpiInfo, the chi-square test and Fisher's exact test were applied. In the qualitative part, client case studies were compiled and analyzed. The research sample consisted of 22 institutional education clients – 7 girls and 15 boys aged 14–18. The recruitment of participants was carried out in facilities in the South Moravian Region, which allow clients with behavioral and emotional disorders to stay in institutional education. The obtained data were pseudonymized, after the end of the collection they were anonymized. The facilities, clients and their legal representatives were informed about the research project through the text of the informed consent. The results showed that the average level of toxic stress in the group of 22 clients was 3.5 points, which can already be perceived as a risk score that can lead to physical, psychological and social problems and can be associated with the emergence or worsening of behavioral and emotional disorders.

In the observed group, 14 clients achieved a score of 3 and above (high to high level of stress), 8 below 3 (normal or low level of stress). Among clients with increased stressogenicity, mainly neglect of care, truancy and disrespect for authority led to placement in institutional care. In individuals with a low level of stressogenicity, truancy, disrespect for authority and running away were the most common. A group of adolescents with increased stress is significantly more likely to engage in addictive behavior compared to a group without this burden. No significant difference was found in the case of delinquent behavior. To improve the current situation, it is necessary to strengthen the prevention of risky behavior, expand the network of low-threshold facilities for children from socially disadvantaged backgrounds, and focus on problem families.

Keywords: ACE test, client, behavioral and emotional disturbance, prevention, risky behavior, toxic stress, institutional care, research, health

Bibliografie / Bibliography

- Bernedo, I. M., Salas, M. D., Fuentes, M. J., & García-Martín, M. Á. (2014). Foster Children's Behavior Problems and Impulsivity in the Family and School Context. *Children and Youth Services Review*, 42, 43–49. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2014.03.022>
- Greenberg, J. (2017). *Comprehensive Stress Management*, 14th Ed. New York: McGraw-Hill Education.
- Martínek, Z., & Kameníčková, P. (2008). *Agrese a agresivita u dětí a mládeže*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání.
- Thompson, N., & Stepney, P. (2017). *Social Work Theory and Methods: The Essentials*. New York: Routledge.
- Vojtová, V. (2010). *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku poruch chování a poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. Brno: Muni Press.

Kontakt / Contact

doc. MUDr. Petr Kachlík, Ph.D.: kachlik@ped.muni.cz

O MEZIGENERAČNÍM PROGRAMU MEZI STUDENTY A SENIORY

ABOUT THE INTERGENERATIONAL PROGRAM BETWEEN STUDENTS AND SENIORS

Lenka Kamanová¹, Kateřina Pevná¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek se zaměřuje na problematiku mezigeneračního učení, konkrétně pak na mezigenerační programy jako záměrné aktivity, které propojují prostřednictvím společných aktivit generace. Konkrétně jsou v něm představeny výsledky výzkumného šetření, které probíhalo v roce 2022. To bylo realizováno v návaznosti na mezigenerační program, který probíhal v zimním semestru 2022 Oddělením vzdělávání seniorů na Mendelově univerzitě v Brně. Byl připraven pro generaci vysokoškolských studentů a seniorů (posluchačů Univerzity třetího věku MENDELU) a kromě posílení vzájemných vztahů bylo mimo jiné cílem naučit účastníky projektovat mezigenerační aktivity. Kurz byl postaven na skupinové a mezigenerační spolupráci a výrazné aktivizaci účastníků a projektovém učení. Cílem výzkumného šetření, které probíhalo paralelně se samotným kurzem bylo zjistit a popsat na příkladu realizovaného mezigeneračního kurzu výhody a nevýhody realizovaného mezigeneračního programů, případné přínosy a ztráty.

Pro zodpovězení cílů výzkumu byl realizován smíšený design, který časově kopíroval realizovaný mezigenerační program. V průběhu realizace mezigeneračního programu byla sbírána data prostřednictvím dotazníků vlastní konstrukce. S odstupem jednoho měsíce po závěrečném setkání mezigeneračního programu proběhly dvě focus group, první s generací seniorských účastníků a druhá s generací studentů. Kvantitativní data byla vyhodnoco-

vána prostřednictvím deskriptivní statistiky a kvalitativní pak prostřednictvím tematického kódování.

Realizované výzkumné šetření poukazuje na význam mezigeneračních programů, jak pro samotné účastníky, tak pro širší komunitu. Výzkum potvrdil některé výsledky již dříve realizovaných výzkumů, poukázal však i na nové, dosud nepopsané oblasti. Na základě výsledků výzkumu byla rovněž navržena doporučení pro aplikační úroveň.

Klíčová slova: mezigenerační program, student VŠ, senior, mezigenerační učení

Abstract

The paper focuses on the issue of intergenerational learning, specifically on intergenerational programs as intentional activities that connect generations through joint activities. Specifically, it presents the results of a research study that took place in 2022. This was implemented as a follow-up to the intergenerational program that took place in the winter semester of 2022 by the Department of Senior Education at the Mendel University in Brno. It was prepared for a generation of university students and seniors (listeners of the University of the Third Age of MENDELU) and, in addition to strengthening mutual relations, the aim was, among other things, to teach the participants to project intergenerational activities. The course was built on group and intergenerational cooperation and significant activation of participants and project-based learning. The goal of the research investigation, which took place in parallel with the course itself, was to find out and describe the advantages and disadvantages of the implemented intergenerational programs, possible benefits and losses, using the example of the implemented intergenerational course. In order to answer the research objectives, a mixed design was implemented, which temporally copied the implemented intergenerational program. During the implementation of the intergenerational program, data were collected through self-designed questionnaires. One month after the final meeting of the intergenerational program, two focus groups took place, the first with the generation of senior participants and the second with the generation of students. Quantitative data was evaluated through descriptive statistics and qualitative data through thematic coding. The conducted research shows the importance of intergenerational programs, both for the participants themselves and for the wider community.

The research confirmed some of the results of previously conducted research, but also pointed to new, as yet undescribed areas. Based on the research results, recommendations for the application level were also proposed.

Keywords: intergenerational program, university student, senior, intergenerational learning

Bibliografie / Bibliography

- Bengtson, V. L., & Lowenstein, A. (2003). *Global Aging and Challenges to Families*. New York: Aldine de Gruyter.
- Boström, A.-K. (2014). Intergenerational Learning and Social Capital. In B. Schmi-dt-Hertha, S. Jelenc Krašovec, & M. Formosa (Eds.), *Learning Across Generations in Europe: Contemporary Issues in Older Adult Education* (191–201). Rotterdam: Sense Publishers.
- Corsten, M. (2007). Čas generací. *Sociální studia*, 10(1–3), 45–65.
- Fischer, T. (2008). *Intergenerational Learning in Europe – Policies, Programmes, Practical Guidance. Final report*. Erlangen: University of Erlangen-Nuremberg.
- Franz, J., & Scheunpug, A. (2016). A Systematic Perspective on Intergenerational Learning: Theoretical and Empirical Findings. *Studia paedagogica*, 21(2), 25–41.
- Rabušicová, M., Kamanová, L., & Pevná, K. (2011). *O mezigeneračním učení*. Brno: Masarykova univerzita.

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Lenka Kamanová, Ph.D.: kamanova@mendelu.cz

Mgr. Kateřina Pevná: pevna@mendelu.cz

ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA JAKO NÁSTROJ ROZVOJE POZITIVNÍHO PROFESNÍHO SEBEPOJETÍ ZAČÍNAJÍCÍCH UČITELŮ

CAN EXPERIENTIAL LEARNING SUPPORT POSITIVE PROFESSIONAL SELF-CONCEPT DEVELOPEMENT?

Zuzana Kročáková¹

¹Masarykova univerzita, CERPEK, Komenského náměstí 2, Brno 602 00, Česká republika

Abstrakt

V srpnu 2023 se uskutečnila premiéra devítidenního kurzu pro začínající pedagogy, jehož záměrem bylo rozvinout pozitivní profesní sebepojetí účastníků pomocí prostředků zážitkové pedagogiky. Vycházíme z toho, že porozumějí-li díky promyšlenému programu lépe sami sobě v roli učitele či učitelky, jim usnadní náročný vstup do profese a zvýší pravděpodobnost setrvání v ní. To chceme podpořit důrazem na rozvoj sebereflektivních dovedností a budováním trvalejší podpůrné profesní komunity z účastnické skupiny. Příspěvek přinese zkušenosti z tohoto kurzu, a to jak z přípravy, tak z realizace, a výstupy z evaluace. Chceme odpovědět na otázku, je-li zážitková pedagogika vhodným a efektivním nástrojem rozvoje pozitivního profesního sebepojetí začínajících učitelů.

Pojmenování toho, jestli a jak prvky kurzu postaveného na metodě zážitkové pedagogiky posilují rozvoj pozitivního profesního sebepojetí začínajících učitelů.

Klíčová slova: zážitková pedagogika, profesní sebepojetí, sebepoznání, reflektivní praktik, profesní komunita

Abstract

In August 2023, a nine-day course for beginning educators was premiered with the intention of developing a positive professional self-concept of participants using experiential pedagogy. The premise is that if they understand themselves better in their role as a teacher or teacher through a thoughtful program, it will ease their challenging entry into the profession and increase their likelihood of staying in it. We aim to support this by emphasising the development of self-reflective skills and building a more sustained supportive professional community from the participant group. This paper will report on the experiences of this course, both preparation and delivery, and the outcomes of the evaluation. We aim to answer the question of whether experiential pedagogy is an appropriate and effective tool for developing positive professional self-concept in beginning teachers. Naming whether and how elements of a course built on the experiential pedagogy method enhance the development of novice teachers' positive professional self-concept.

Keywords: experiential pedagogy, professional self-concept, self-knowledge, reflective practice, professional community

Bibliografie / Bibliography

- Pravdová, B. (2014) *Já jako učitel: profesní sebepojetí studenta učitelství*. Brno: MUNI Press.
- Nehyba, J., Lazarová, B., Kolb, D. A., Korthagen, F. A. J., Boud, D., Jarvi, J., Moon, J. A., Kolář, J., Dobrovolná, S., Švec, J., Valenta, J.. (2014). *Reflexe v procesu učení. Desetkrát stejně a přece jinak...* Brno: Masarykova univerzita.

Kontakt / Contact

Mgr. Zuzana Kročáková: krocakova@cerpek.muni.cz

VYUČJÍCÍ NA FILMOVÉM PLÁTNĚ: VIDEOREFLEXE VÝUKY JAKO NÁSTROJ ROZVOJE VYSOKOŠKOLSKÝCH VYUČJÍCÍCH

TEACHERS ON FILM: VIDEOREFLECTION OF TEACHING AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF UNIVERSITY TEACHERS

Zuzana Kročáková¹, Ingrid Procházková¹, Zuzana Vařejková¹

¹Masarykova univerzita, CERPEK MUNI, Komenského náměstí 2, Brno 602 00,
Česká republika

Abstrakt

Cílem našeho příspěvku je představit námi vytvořený, teoreticky ukotvený a praxí ověřený systém facilitovaných videoreflexí výuky, který je součástí semestrálního vzdělávacího programu určeného vysokoškolským vyučujícím, který v Centru rozvoje kompetencí Masarykovi univerzity realizujeme již od roku 2017. V rámci videoreflexe výuky naši frekventanti a frekventantky uplatňují vědomosti a dovednosti nabyté v různých částech vzdělávacího programu. Činí tak i s ohledem na tzv. rozvojový pedagogický cíl, který si stanovují na základě svých potřeb. Od roku 2017 jsme vedli videoreflexi výuky s více než dvěma sty vyučujícími z různých fakult, s různou délkou praxe, zkušenostmi, motivací pro výuku a vzdělávacími potřebami. Během té doby se nám potvrdila nejen účinnost této metody, ale zejména její efektivita v rozvoji našich vyučujících. V našem příspěvku chceme videoreflexi výuky představit jako efektivní nástroj pro rozvoj pedagogických kompetencí vysokoškolských vyučujících, který je individualizovaný a opřený o důkazy. Budeme vycházet nejen z teorie, ale také z praxe a zpětných vazeb našich absolventů a absolventek. Mimo to představíme a budeme diskutovat příležitosti, které videoreflexe výuky přináší a překážky, kterým při ní čelíme. Videoreflexi výuky využíváme v mnoha podobách i mimo vzdělávací

program, věříme proto, že tento příspěvek může být inspirativní nejen pro univerzity, které svým vyučujícím nabízí vzdělávací programy podporující rozvoj pedagogických dovedností, ale také pro jednotlivé vyučující z s různou mírou pedagogických zkušeností preferující individuální a flexibilní způsoby rozvoje své výuky a sebe samých.

Náš příspěvek je zaměřený na sdílení dobré praxe, který je podložený teoretickým ukotvením tématu a příklady písemných zpětných vazeb našich frekventantů a frekventantek, které byly získány v rámci pravidelné evaluace programu.

Na základě zpětné vazby frekventantů víme, že videoreflexi výuky považují za velmi přínosnou ve vztahu k rozvoji svých pedagogických kompetencí. Zároveň také víme, že jde o nejobávanější část vzdělávacího programu, protože s sebou může přinášet poměrně velkou emocionální zátěž související jak s nahráváním, tak se sledováním sebe samého na videonahrávce. Problematické mnohdy bývá i stanovování zakázky, tedy výběr problému, kterému se frekventanti chtějí věnovat. Dovednost reflektovat výuku považujeme za jednu z těch, jež vydatně pomáhají profesnímu rozvoji vyučujících. Proto usilujeme o to, aby si ji naši absolventi osvojili a používali také mimo učebny Centra rozvoje kompetencí, mj. tak, aby mohli lépe uchopovat a sdílet své zkušenosti z výuky a přispívali tak nejen k vlastnímu profesnímu rozvoji, ale také k budování učící se komunity právě prostřednictvím sdílení reflektovaných zkušeností z výuky.

Klíčová slova: videoreflexe výuky, vysokoškolský vyučující, rozvoj pedagogických kompetencí, příklady dobré praxe

Abstract

The aim of our paper is to present a theoretically anchored and practically proven system of facilitated video reflections of teaching, which is part of a semester-long educational program for university teachers, which we have been implementing at Competence Development Centre of Masaryk University since 2017. Within the framework of video reflection of teaching, our trainees apply the knowledge and skills acquired in various parts of the educational programme. They also do so with regard to the so-called developmental pedagogical goal, which they set based on their needs. Since 2017, we have conducted video reflections on teaching with more than two hundred faculty members, with different lengths

of experience, experience, motivation for teaching, and learning needs. During that time, we have confirmed not only the effectiveness of this method, but especially its effectiveness in developing our teachers. In our paper, we intend to present video reflection on teaching as an effective tool for the development of pedagogical competencies of university lecturers that is individualized and evidence-based. We will draw not only on theory, but also on practice and feedback from our graduate students and alumni. Beyond this, we will present and discuss the opportunities that video reflection on teaching presents and the obstacles we face in doing so. We use video reflection on teaching in many forms outside of the curriculum, so we believe that this paper can be inspiring not only for universities that offer their teachers training programmes that support the development of teaching skills, but also for individual teachers with varying degrees of teaching experience who prefer individual and flexible ways of developing their teaching and themselves.

Keywords: video reflection of teaching, university teacher, development of pedagogical competences, examples of good practice

Bibliografie / Bibliography

- Kročáková, Z., Procházková, I., & Vařejková, Z. (2022). Vyučující na filmovém plátně: Videoreflexe výuky jako nástroj rozvoje vysokoškolských vyučujících. *Pedagogická orientace*, 32(3), 249–264.
- Švaříček, R., Procházková, I., Vanderziel J. A., & Šedová, K. (2022). Developing Beginner University Teachers' Pedagogical Competencies Through a Professional Development Program. In Johnson Neisler, Otherine. *The Palgrave Handbook of Academic Professional Development Centers*. Cham: Palgrave, 2022. s. 613–627. Palgrave Studies on Leadership and Learning in Teacher Education.
- Diviš, M., Janča, B., Kročáková, Z., Procházková, I., & Vařejková, Z. (2022). *Manuál pro Dílnu rozvoje pedagogických kompetencí*.
- Čejková, I. (2017). Vysokoškolský učitel bez učitelského vzdělání: Problém nebo výzva? *Pedagogická orientace*, 27(1), 159–179.
- Šedová, K., Švaříček, R., Sedláčková, J., Čejková, I., Šmardová, A., Novotný, P., & Zounek, J. (2016). Pojetí výuky a profesní identita začínajících vysokoškolských učitelů. *Studia paedagogica*, 21(1), 9–34.

Kontakt / Contact

Mgr. Zuzana Kročáková: krocakova@cerpek.muni.cz

Mgr. Ingrid Procházková, Ph.D.: prochazkova@cerpek.muni.cz

Mgr. et Mgr. Zuzana Vařejková, Ph.D.: varejkova@cerpek.muni.cz

KULTIVACE WELLBEINGU, INKLUZIVITY
A SOUNÁLEŽITOSTI VE VYSOKOŠKOLSKÉ PŘÍPRAVĚ
BUDOUCÍCH PEDAGOGŮ

CULTIVATING WELL-BEING, INCLUSIVITY
AND BELONGING IN THE HIGHER EDUCATION
PREPARATION OF FUTURE TEACHERS

Martina Kurowski¹, Markéta Košatková¹, Zuzana Vařejková¹

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky,
Poříčí 7, Brno 603 00, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek prezentuje dílčí výsledky výzkumné studie, která je součástí mezinárodního projektu *Belong* zaměřeného na témata wellbeingu, inkluzivity a sounáležitosti v sektoru terciálního vzdělávání. Téma mezinárodního projektu je důležité zkoumat zejména po pandemii Covid-19, kdy motivace k učení a úspěšnost ve vysokoškolském studiu zaznamenala celosvětově významné hrozby (Stevanović *et al.*, 2021). V naší prezentaci se soustředíme na představení výsledků, které jsme realizovali na fakultě připravující budoucí pedagogické pracovníky a pracovnice. Vyučující i studující na univerzitách často čelí vysokému pracovnímu stresu a vyhoření, což může negativně ovlivnit jejich schopnost kvalitně (se) učit a podporovat se v individuálním, osobnostním i odborném rozvoji (Pedler *et al.*, 2022). Na dotčené fakultě studuje velké množství rozličných studujících a v současném velice složitém světě je téma well-beingu nejen pro ně zásadní. Proto výzkumné otázky tedy zní následovně: Co znamená „patřit“ na univerzitu? Jaké jsou aspekty wellbeingu v univerzitním prostředí? Cílem příspěvku je pak identifikovat oblasti, které jsou pro instituce terciálního vzdělávání v těchto tématech výzvami, ale v neposlední řadě si klademe za úkol také představit možná řešení.

Výzkumná data byla získána prostřednictvím dotazníkového šetření realizovaného v listopadu 2022. Respondenti výzkumu byli studující všech studijních programů ($p = 457$) a akademičtí pracovníci ($p = 82$) působící na fakultě. Následně byly uskutečněny individuální rozhovory s klíčovými osobami z vedení fakulty. Kromě toho byly provedeny dva skupinové rozhovory se studujícími (celkem 15 účastníků ze tří studijních programů) a dva skupinové rozhovory s zaměstnanci (celkem 10 účastníků z různých pracovišť). Výzkumná data byla dále doplněna analýzou relevantních dokumentů. Získaný datový materiál byl analyzován pokročilými statistickými metodami v programu SPSS i kvalitativními postupy na pomezí mapování elementů situační analýzy (Clarke, 2007). Pro formulaci závěrů jsme využili přístupu Impact Gap Canvas („The Impact Gaps Canvas“, b.r.) a přístupu systémové změny (Kania *et al.*, 2018).

Výsledky naznačují rozdílné vnímání příslušnosti k fakultě, přičemž studující projevují nižší míru sounáležitosti než zaměstnanci. Tato dispozice identity souvisí se zvýšeným pocitem nepohodlí u studujících. Prostřednictvím analýzy získaných dat jsme měli možnost identifikovat nemalé množství studujících, které jsme označili tzv. v riziku, tedy těch, kteří nevyhledávají oficiálně odbornou pomoc, ale necítí se ve své studijní a životní situaci přijímaní a komfortní. Výsledky studie mohou pomoci nastavovat zdravé a kvalitní klima ve vysokoškolské přípravě především v oblasti vztahů, komunikačních strategií, inkluzivních přístupů a mechanismů podpory duševní pohody pro studující, ale i zaměstnance univerzity. Právě díky přístupu systémové změny a inspiraci z mezinárodního projektu máme možnost inspirovat se efektivními řešeními ze zahraničí.

Klíčová slova: wellbeing, sounáležitost, inkluze, vysokoškolská příprava, pedagogická fakulta, impact gap canvas

Abstract

This paper presents partial findings from a research study conducted as part of the international Belong project, which focuses on the themes of well-being, inclusiveness, and belonging in tertiary education. Given the significant threats to motivation and success in higher education worldwide following the Covid-19 pandemic, exploring these topics is of utmost importance (Stevanović *et al.*, 2021). The study specifically focuses on the results implemented in a faculty that prepares future teachers. In universities, teachers and learners

often experience high levels of job stress and burnout, which can have a negative impact on their learning and personal and professional development (Pedler *et al.*, 2022). The faculty under investigation has a diverse student body, and in today's complex world, the topic of well-being is crucial not only for the students but for everyone involved. Therefore, the research aims to answer the following questions: What does it mean to „belong“ to a university? What are the aspects of well-being in the university environment? The primary objective of this paper is to identify the challenges faced by tertiary education institutions in these areas and ultimately propose potential solutions. Data for the research was collected through a questionnaire survey conducted in November 2022. The respondents included students from all degree programs (n = 457) and academic staff (n = 82) working at the faculty. Additionally, individual interviews were conducted with key personnel from the faculty administration. Two focus group interviews were also carried out with learners (a total of 15 participants from three study programs) and two focus group interviews with staff (a total of 10 participants from different departments). The research data was supplemented by analyzing relevant documents. The collected data was analyzed using advanced statistical methods in SPSS, as well as qualitative procedures employing elements of situational analysis (Clarke, 2007). To draw conclusions, the Impact Gap Canvas approach („The Impact Gaps Canvas,“ n.d.) and the system change approach (Kania *et al.*, 2018) were utilized. The results indicate varying perceptions of faculty affiliation, with students exhibiting lower levels of affiliation compared to staff. This identity disposition is associated with increased feelings of discomfort among learners. Through data analysis, a significant number of learners were identified as „at risk“ - individuals who do not seek formal professional help but do not feel accepted and comfortable in their learning and living situations. These findings can contribute to establishing a healthy and high-quality climate in higher education, particularly in the areas of relationships, communication strategies, inclusive approaches, and mechanisms to promote mental well-being for both students and university staff. By adopting a systems change approach and drawing inspiration from effective solutions implemented abroad, this research project benefits from the international project and provides opportunities for improvement.

Keywords: well-being, belonging, inclusion, higher education, faculty of education, impact gap canvas

Bibliografie / Bibliography

- Clarke, A. E. (2007). „Grounded Theory: Critiques, Debates, and Situational Analysis.“ Pp. 835–885 in William Outhwaite a Stephen P. Turner (eds.). *The SAGE Handbook of Social Science Methodology*. London: SAGE
- Kania, J., Garfunkel, P., & Price, H. (2018) *New Resource: The Water of Systems Change Action Learning Exercise*. FSG. <https://www.fsg.org/blog/new-resource-water-systems-change-action-learning-exercise/>
- Pedler, M. L., Willis, R., & Nieuwoudt, J. E. (2022). A Sense of Belonging at University: Student Retention, Motivation and Enjoyment. *Journal of Further and Higher Education*, 46(3), 397–408. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1955844>
- Stevanović, A., Božić, R., & Radović, S. (2021). Higher Education Students' Experiences and Opinion about Distance Learning During the Covid-19 Pandemic. *Journal of Computer Assisted Learning*, 37(6), 1682–1693. <https://doi.org/10.1111/jcal.12613>
- The Impact Gaps Canvas. (b.r.). *Tacklingheropreneurship*. Získáno 9. červen 2023, z <https://tacklingheropreneurship.com/the-impact-gaps-canvas/>

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr. Martina Kurowski, Ph.D.: kurowski@ped.muni.cz

Mgr. et Mgr. Markéta Košatková, Ph.D.: kostakova@cerpek.muni.cz

Mgr. Zuzana Vařejková, Ph.D.: varejkova@cerpek.muni.cz

FAKTORY KVALITY VÝUKY JAKO OBTÍŽNĚ UCHOPITELNÝ PROBLÉM

TEACHING QUALITY FACTORS AS AN ELUSIVE PROBLEM

Jaroslav Lindr¹

¹Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav společenských věd,
Veveří 331/95, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Potřeba obstát na trhu práce, zvládnout odbornost a schopnost se úspěšně začlenit do fungujícího pracovního trhu vyžaduje kromě odborných kompetencí též řadu soft-skills, např. osvojení prezentačních a komunikačních dovedností, schopnost pracovat v týmu aj. K tomu by měl absolventy přivést rytmus osvojené práce ze způsobu studia. Cílem výzkumu je pohlédnout, jaký přínos pro studenty výuka předmětů má. Výzkumné otázky se zaměřují na to, jaké faktory kvality výuky, příp. skupiny podobných faktorů tento přínos významným způsobem ovlivňují. Ukazuje se, že nemusí jít pouze o jediný klíčový faktor, nýbrž o kombinaci řady faktorů kvality, které bychom intuitivními cestami nemuseli postihnout, zatímco vědecko-metodická kritéria jej spolehlivě odhalí. Kvalitní pedagogové, aplikace moderních principů do výuky – to jsou vlivy, které by měly pozitivně rezonovat při realizaci výuky jako takové. Hledá se především přínos předmětů pro studenty, pro jejich osobní rozvoj a praxi. Množství kritérií je široce rozmanité. Lze se zaměřit se na vhodnost a efektivitu vyučovacích metod, využití moderní techniky ve výuce, osobnost učitele, na pohodu prostředí, jak studenti sami reflektují přínos předmětu, jak je obohacuje, jestli rozvíjí jejich intelektuální či tvořivé schopnosti apod., např. strukturace výuky, obsah a rozsah učiva, individuální podpora studentů či transparentní očekávání výkonu aj. Je možné dále tato kritéria porovnávat.

Pro potřeby analýzy byly vybrán společenskovědní předmět na technické univerzitě v letech 2020–2022. Respondenti se v dotazníku vyjadřovali na škále sémantického diferenciálu k jednotlivým kritériím kvality výuky. Množství kritérií je značné. Zprvu bylo navrženo přes 80 kritérií, která se zaměřila nejen na faktografický popis pedagogické situace, osobnost učitele, na pohodu prostředí, jak studenti sami reflektují přínos předmětu, co jim dává, jak je obohacuje ve vzdělanostním poli, jaký pocit z předmětu mají, jestli rozvíjí jejich intelektuální či tvořivé schopnosti apod. Proto bylo třeba učinit nejprve předvýběr, neboť vyhodnocení je značně komplikované. Jedná se zejména o faktory, které se váží ke strukturaci výuky, k obsahové jasnosti, k rozmanitosti metod a forem výuky aj. Kvůli selekci byl počet kritérií značně zredukován, a to použitím dvou statistických metod: metoda hlavních komponent a kroková metoda dopředná. Vyhodnocení může být orientačně doplněno dalšími popisně statistickými údaji, vyhodnocením vazby kritérium-přínos párovým t-testem závislých proměnných aj

Postup výzkumného zpracování sleduje především tyto cíle: V první řadě je třeba odhalit nejvýznamnější kritéria kvality výuky, která přínos ovlivňují, vyčlenit 8–10 nejvýznamnějších z většího původního počtu. K tomu slouží výše uvedené statistické metody. Za druhé je třeba zjistit a vzájemně porovnat kritéria kvality výuky mezi dvěma sledovanými společenskovědními předměty, najít podobnosti či odlišnosti. Za třetí pomocí dalších statistických postupů, např. vypočet koeficientu korelace, odhalit, která kritéria mohou mít největší vliv na přínos. To lze využít pro další pedagogické, psychologické či didaktické uvažování o významnosti těchto kritérií ve vazbě na kvalitu výuky a přínos. Obecně lze předpokládat, že kritéria jako potřebnost pro budoucí práci, potřebnost pro osobní rozvoj, intelektuální obohacení budou hrát významnou roli pro přínos předmětu. Rovněž méně očekávatelná psychologicky podbarvená kritéria jako např. vliv osobnosti vyučujícího, podpůrnost prostředí, spokojenost a radost z výuky nebo „jak se ve výuce cítím“ apod. budou hrát v přínosu též důležitou roli.

Klíčová slova: všestranný rozvoj studentů, přínos, kritéria kvality výuky, statistická analýza, metoda hlavních komponent, kroková metoda dopředná

Abstract

The need to survive on the labor market, master expertise and the ability to successfully integrate into a functioning labor market requires, in addition

to professional competencies, a number of soft skills, e.g. mastering presentation and communication skills, the ability to work in a team, etc. Graduates should be led to this by the rhythm of the work learned from the method of study. The goal of the research is to see what benefit the teaching of subjects has for students. The research questions focus on what factors of teaching quality this contribution in a significant way. It turns out that it does not have to be only one key factor, but rather a combination of a number of quality factors that we might not be able to detect intuitively, while scientific-methodical criteria will reliably reveal them. Quality teachers, the application of modern principles in teaching - these are influences that should resonate positively in the implementation of teaching as such. What is sought above all is the benefit of the subjects for students, for their personal development and practice. You can focus on the appropriateness and effectiveness of teaching methods, the use of modern technology in teaching, the personality of the teacher, the well-being of the environment, how students themselves reflect on the contribution of the subject, how it enriches them, whether it develops their intellectual or creative abilities, etc., e.g. structuring of teaching, content and the scope of the curriculum, individual student support or transparent performance expectations, etc. What is sought above all is the benefit of the subjects for students, for their personal development and practice. This happens through the design of teaching quality criteria for selected subjects, with the help of which it is possible to find out how the students themselves perceive the teaching and to what extent it is beneficial for them, variety of methods and forms, individual student support or transparent performance expectations, etc. The aim of the contribution is to find the criteria that most influence the benefit of teaching. A social science subject at a technical university in 2020–2022 was selected for the analysis. In the questionnaire, the respondents expressed their opinions on the semantic differential scale regarding individual teaching quality criteria by assessing their significance for benefit. These are mainly factors related to teaching structuring, learning time, clarity of content, variety of teaching methods and forms, individual support, psychological aspects of learning, etc. For the sake of selection, the number of criteria was reduced for easier processing by using two statistical methods: the principal component method and the stepwise forward method. The evaluation can be supplemented with additional descriptive statistical data, evaluation of the criterion-benefit link with a paired t-test of dependent variables or a correlation coefficient.

ent. It is useful to interpret the results for each subject separately and then compare them with each other. This will reveal the mutual similarity or difference between individual social science subjects in the students' perception of the quality of teaching. The research processing procedure mainly pursues the following goals: First of all, it is necessary to reveal the most important criteria of teaching quality that influence the benefit, to single out the 8-10 most important from the larger original number. The aforementioned statistical methods are used for this. Secondly, it is necessary to find out and compare the teaching quality criteria between the two monitored social science subjects, to find similarities or differences. Third, using other statistical procedures, such as the calculation of the correlation coefficient, to reveal which criteria may have the greatest effect on the benefit. In general, it can be assumed that criteria such as necessity for future work, necessity for personal development, intellectual enrichment will play a significant role in the contribution of the subject, the teacher's personality, supportive environment, satisfaction and joy from teaching or „how I feel in teaching“, etc. will also play an important role in the contribution.

Keywords: general students' development, benefit, quality education criteria, statistical proceedings, principal component analysis, step method forward

Bibliografie / Bibliography

- Maňák, J., *et al.* (2008). *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido.
- Pöschl, R. (2011). *Postoje žáků ke škole*. Praha: NUOV. Dostupné z http://www.nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/25_Postoje_zaku_ke_skole.pdf
- Slavík, J., *et al.* (2017). *Transdisciplinární didaktika*. Brno: MU.
- Janík, T. (2012). Kvalita výuky: vymezení pojmu a způsobů jeho užívání. *Pedagogika*, 62(3). 244–261.
- Janík, T. aj. Slavík. (2013). *Kvalita výuky: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky*. Brno: MU.

Kontakt / Contact

RNDr. Mgr. Ing. Mgr. Bc. Jaroslav Lindr, Ph.D.: lindr.j@fce.vutbr.cz

FINANČNÍ GRAMOTNOST POHLEDEM UNIVERZITNÍCH STUDENTŮ

FINANCIAL LITERACY ACCORDING TO UNIVERSITY STUDENTS

Peter Marinič¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Problematika finanční gramotnosti je již několik let v pozornosti odborné i laické veřejnosti, jelikož úroveň finanční gramotnosti obyvatel souvisí s ekonomickou situací obyvatel i ekonomickou výkonností národní ekonomiky (Marinič & Javorová, 2017). Finanční vzdělávání, jako předpoklad rozvoje kompetencí v souvislosti s finanční gramotností, je upraveno v Národní strategii finančního vzdělávání 2.0 a jednotlivá témata, která se týkají finanční gramotnosti jsou zařazována do výuky na základních a středních školách (Marinič & Kyánková, 2021; Kyánková & Marinič, 2022). Přístup k výuce finanční gramotnosti na školách se liší, a to od integrace finanční gramotnosti do širokého spektra předmětů až po finanční gramotnost jako samostatný předmět. Základy finanční gramotnosti získáváme již v mladém věku v prostředí rodiny a úroveň finanční gramotnosti souvisí jak se socioekonomickým statusem rodiny, tak s uplatňovanou praxí a přístupem formovaným finanční gramotnosti jednotlivých členů rodiny.

V souvislosti s výše uvedeným přístupem k finanční gramotnosti, přináší příspěvek výsledky průzkumu z roku 2022 mezi 92 studenty Masarykovy univerzity zapsanými do volitelného předmětu finanční gramotnost právě v oblasti vplyvu rodinného prostředí na jejich finanční gramotnost, přehled potenciálních informačních zdrojů pro rozvoj finanční gramotnosti zajíma-

vou formou a jejich pohled na finanční vzdělávání a možnosti využití didaktických her ve výuce finanční gramotnosti.

Studenti se v rámci přehledu zaměřovali na problematiku finanční gramotnosti, která byla součástí přípravy revize Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 (MŠMT, 2019) v rámci vyhlášené výzvy pro aktéry v oblasti finanční gramotnosti (MŠMT, 2018). Vzhledem k tomu, že studenti byly různého oborového zaměření s absolvovaným diferencovaným středoškolským vzděláním, jsou i jejich komentáře k dané problematice různé. Rovněž jsou jejich odpovědi k strategii finančního vzdělávání propojitelné s vlastním hodnocením přístupu k finanční gramotnosti v jejich rodinném domácím prostředí. Zajímavý pohled rovněž poskytují podněty k dostupným zdrojům pro finanční vzdělávání, které tito studenti rovněž uváděli, a které lze považovat za příklady pro gamifikaci problematiky finanční gramotnosti.

Klíčová slova: finanční gramotnost, finanční vzdělávání, gamifikace finančního vzdělávání, národní strategie finančního vzdělávání

Abstract

The issue of financial literacy has been in the attention of the professional and public for several years, as the level of financial literacy of the population is related to the economic situation of the population and the economic performance of the national economy (Marinič & Javorová, 2017). Financial education, as a prerequisite for the development of competences in connection with financial literacy, is regulated in the National Financial Education Strategy 2.0 (MŠMT, 2019), and individual topics related to financial literacy are included in teaching at primary and secondary schools (Marinič & Kyánková, 2021; Kyánková & Marinič, 2022). The approach to teaching financial literacy in schools varies, from the integration of financial literacy into a wide range of subjects to financial literacy as a separate subject. We acquire the basics of financial literacy at an early age in the family environment, and the level of financial literacy is related both to the socio-economic status of the family and to the applied practice and approach shaped by the financial literacy of individual family members. In connection with the above-mentioned approach to financial literacy, the paper brings the results of a brief overview among ninety-two students at Masaryk University in 2022, who were enrolled in the optional subject financial. The overview aimed at the area of the influence of the family environment on their financial lite-

racy, potential information sources for the development of financial literacy in an interesting form and their view on financial education and the possibilities of using didactic games in teaching financial literacy. In the overview, the students focused on the issue of financial literacy, which was part of the preparation of the revision of the National Financial Education Strategy 2.0 (MŠMT, 2019) as part of the announced call for actors in the field of financial literacy (MŠMT, 2018). Given that the students were from different fields of study with differentiated secondary education, their comments on the given issue are also different. Also, their responses to the financial education strategy are linked to their own assessment of access to financial literacy in their family home environment. An interesting perspective is also provided by the suggestions for available resources for financial education, which these students also mentioned, and which can be considered as examples for the gamification of financial literacy issues. The overview among university students, due to their diverse composition, at least partially approximates the awareness and opinions in the field of financial literacy of the young generation.

Keywords: financial literacy, financial education, gamification of financial education, national strategy for financial education

Bibliografie / Bibliography

- Kyánková, A. & Marinič, P. (2022). Výuka finanční gramotnosti na základních školách pohledem učitelů. In P. Adamec & M. Šimáně (Eds.). *13. ročník mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2021*, 13, 88–96. <https://dx.doi.org/10.11118/978-80-7509-832-0-0088>
- Marinič, P. & Javorová, B. (2017). Financial Literacy of University Students and Comparison with Chosen Countries in the Context of Increasing the Skills of Pupils. In L. Gómez Chova, A. López Martínez & I. Candel Torres (Eds.). *9th International Conference on Education and New Learning Technologies*, 6083–6090. <https://dx.doi.org/10.21125/edulearn.2017.2378>
- Marinič, P. & Kyánková, A. (2021). Finanční gramotnost a rozvoj digitálních kompetencí na základních školách. *JTIE – Journal of Technology and Information Education*, 13(2), 254–275. <https://dx.doi.org/10.5507/jtie.2022.003>

MF ČR. (2018). *Shrnutí odpovědí na veřejnou konzultaci k Národní strategii finančního vzdělávání.*

MF ČR. (2019). *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0.*

Kontakt / Contact

Mgr. Ing. Peter Marinič, Ph.D.: peter.marinic@mendelu.cz

POSTOJE STUDENTŮ K AKADEMICKÉMU STRESU

STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS ACADEMIC STRESS

Jana Martincová¹, Iva Staňková¹

¹Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Štefánikova 5670,
760 01 Zlín, Česká republika

Abstrakt

Akademický stres je důležitým tématem současného vysokoškolského vzdělávání. V současných dynamických společenských podmínkách, spolu s rostoucím společenským tlakem, je akademický stres fenoménem, který vyžaduje pozornost. Příspěvek pojednává o postojích studentů vysokých škol k akademickému stresu. Akademický stres je každodenní součástí vysokoškolského prostředí a dle dostupných výzkumů je studenty vnímán spíše negativně, v podobě distresu. V článku zkoumáme postoje studentů k akademickému stresu, a to s využitím sémantického diferenciálu a dotazníkového šetření. Výzkumný soubor tvoří studenti vysokých škol v České republice, kdy výběrový soubor byl vybrán náhodným víceetapovým výběrem (n = 2385). Výsledky reflektují negativní postoj studentů k akademickému stresu a jsou srovnávány s dosavadním odborným poznáním.

Výzkumné otázky: Jaké jsou postoje vysokoškolských studentů k akademickému stresu? Jaká je sémantická podmíněnost postojů vysokoškolských studentů? Existuje souvislost mezi postoji studentů k akademickému stresu a intenzitou akademického stresu, který studenti prožívají? Cílem výzkumu bylo identifikovat postoje studentů vysokých škol k akademickému stresu a analyzovat verbální podmínění postojů. K výzkumnému šetření byl využit dotazník Academic Stress Inventory, který byl konstruován autory příspěvku a doplněn o zkoumání sémantickým diferencíálem, který se zaměřuje na sémantickou podmíněnost postojů studentů k akademickému stresu. Výzkumný soubor tvořilo 2385 studentů vysokých škol v České repub-

lice. Výzkumný soubor byl vybrán náhodným vícestupňovým výběrem pro splnění podmínky reprezentativnosti výzkumného souboru. Data byla analyzována za pomoci SPSS Statistika a programu JASP.

Studenti vnímají akademický stres negativně, tedy v podobě distresu, což dokládají předchozí analýzy autorů. V rámci těchto analýz se autoři příspěvku chtějí detailněji zaměřit na měření postojů a významů, kteří studenti akademickému stresu přisuzují. Aktuálně analýzu dat realizujeme, tudíž nemůžeme poskytnout bližší výsledky.

Klíčová slova: akademický stres, sémantický diferenciál, terciární vzdělávání, kvantitativní analýza

Abstract

Researchers have been studying the perception of academic stress and its triggers for many years (Elias, Ping & Abdullah, 2011; Yousaf *et al.*, 2019). However, current research findings show that the level and degree of perceived stress is increasing significantly (Dewi & Muslikah, 2021; Nebhinani & Kuppli, 2021) and the numbers are alarming. The results of our study fully correspond with these findings. While only 19% of college students experience low levels of distress, 81 % are categorised as experiencing moderate to high levels. Only 14% of the respondents said that they experience some form of eustress during their studies, while 86% do not experience it to any extent. What attitudes do students have towards academic stress? How do they perceive it semantically? These are the questions that our research will answer and discuss.

Keywords: academic stress, semantic differential, tertiary education, quantitative analysis

Bibliografie / Bibliography

- Elias, H., Ping, W.S., & Abdullah, M.C. (2011). Stress and Academic Achievement among Undergraduate Students in Universiti Putra Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 29, pp. 646–655.
- Yousaf, T., Kawal, Z., Zainab, B., Nawaz, H., Ahsan, A., Shaheen, L., & Azam, M. (2019). Relationship between Academic Stress and Personal Wellness among Medical University Students, *Liaquat Medical Research Journal*, 1(3).

- Dewi, D. Lilik Kusumawati & Muslikah. (2021). The Correlation of Coping Stress and Social Support with Academic Stress on Distance Learning. *Bisma*, 5(2), pp. 121–127. <http://dx.doi.org/10.23887/bisma.v5i2>
- Nebhinani, N., & Kuppili, P. P. (2021). Stress, Burnout, and Coping among First-Year Medical Undergraduates. *Journal of Neurosciences in Rural Practice*, 12(3), pp. 483–489). Scientific Scholar. <https://doi.org/10.1055/s-0041-1727576>.
- Steffy, T., & George, A. (2022). *Effect of Perceived Academic Stress on College Students*. YMER.

Kontakt / Contact

Mgr. Jana Martincová: martincova@utb.cz

PhDr. Iva Staňková, Ph.D.: istankova@utb.cz

TŘÍDNÍ UČITEL OČIMA ŽÁKA – PŘÍPADOVÁ STUDIE STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLY

THE CLASS TEACHER THROUGH THE EYES OF THE PUPIL - A CASE STUDY OF A SECONDARY VOCATIONAL SCHOOL

Veronika Michvocíková¹, Andrea Stebnická¹

¹Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra pedagogiky, Námestie
J. Herdu 2, 917 01 Trnava, Slovenská republika

Abstrakt

Předkládaný příspěvek analyzuje pozici třídního učitele na vybrané střední odborné škole. Článek se skládá z teoretické a empirické části. Teoretická část vymezuje třídního učitele a jeho kompetence ve vybraných oblastech. Stejným způsobem také definujeme řízení třídy a činnosti, které třídní učitel vykonává při řízení třídy. Empirická část analyzuje odpovědi dotazovaných žáků středních škol navštěvujících třetí třídu. Odpovědi žáků byly získány prostřednictvím předem připraveného dotazníku. Cílem průzkumné části je vytvořit charakteristiku současného vnímání třídního učitele jeho žáky a související návrhy na změny chování třídního učitele na základě podnětů jeho žáků ke zlepšení vnímání třídního učitele jeho žáky. Cílem příspěvku je analyzovat koncept třídního učitele na vybrané střední odborné škole optikou oslovených žáků vybrané třídy a zjistit, zda třídní učitel může přispět ke vzdělávání žáků v souladu s konceptem udržitelné společnosti.

Empirickou část předkládaného příspěvku tvoří analýza případové studie třídy třetího ročníku vybrané střední odborné školy. Analýza případové studie vybrané třídy střední odborné školy přispěje k vytvoření komplexního příkladu toho, jaký je skutečný obraz realizace role třídního učitele. V empirické části tohoto článku byla použita kombinovaná metodika. Sběr dat potřebných pro uzavření případové studie probíhal prostřednictvím předpři-

praveného dotazníku, který obsahoval uzavřené otázky týkající se jednotlivých oblastí činnosti třídního učitele. Otázky průzkumu byly zodpovězeny. Průzkumu se zúčastnilo všech 24 žáků třetího ročníku vybrané střední odborné školy. Analýza zaznamenaných dat byla provedena pomocí třídění dat první úrovně. Následně byly vytvořeny závěry šetření, které vytvořily ucelený obraz zkoumaného případu, který byl považován za zkoumanou třídu na zvolené střední odborné škole.

V závěru příspěvku odpovíme na otázku, jak žáci vybrané střední školy vnímají svého třídního učitele a také zda třídní učitel pomáhá žákům ve vybraných oblastech vzdělávacího procesu. Doplníme také, jak se třídní učitel podílí na vytváření klimatu třídy a zda vytváří klima pozitivní ve třídě. V souvislosti s definicí anketního problému jsme si stanovili úkol zmapovat sedm oblastí, ze kterých formulujeme průzkumné otázky, jejichž odpovědi budeme znát až po zpracování dotazníkových odpovědí žáky. V průzkumu jsme se zaměřili na všechny oblasti práce učitele, které žáci vnímají – administrativní práce, rozvoj žáků, uznání individuality žáků, aktivní a tvůrčí učení, sebereflexe učitele, hodnocení žáků, klima třídy.

Klíčová slova: případová studie, prostředí střední školy, žák střední školy, třídní učitel

Abstract

The present paper analyses the position of a class teacher in a selected secondary vocational school. The paper consists of theoretical and empirical parts. The theoretical part defines the class teacher and his/her competencies in the selected areas. In the same way, we also define classroom management and the activities that a classroom teacher performs in classroom management. The empirical part analyses the responses of the interviewed secondary school students attending third grade. The pupils' responses were obtained through a pre-prepared questionnaire. The aim of the exploratory part is to create a characterization of the current perception of the class teacher by his/her pupils and related suggestions for changes in the class teacher's behavior based on the suggestions of his/her pupils to improve the perception of the class teacher by his/her pupils. The aim of the paper is to analyze the concept of the class teacher in a selected secondary vocational school through the lens of the pupils of the selected class and to find out whether the class teacher

can contribute to the education of pupils in accordance with the concept of a sustainable society.

The empirical part of this paper is an analysis of a case study of a third year class of a selected secondary vocational school. The analysis of the case study of the selected secondary vocational school class will contribute to the development of a comprehensive example of what the real picture of the implementation of the role of the class teacher is. In the empirical part of this paper, a mixed methodology was used. The data collection required for the conclusion of the case study was carried out through a pre-designed questionnaire which contained closed questions related to different areas of the class teacher's activities. The survey questions were answered. All 24 third year students of the selected secondary school participated in the survey. Analysis of the recorded data was done using first level data sorting. Subsequently, the findings of the survey were drawn to form a comprehensive picture of the case under study class at the selected secondary vocational school.

At the end of the paper, we will answer the question how the students of the selected secondary school perceive their class teacher and also whether the class teacher helps the students in selected areas of the educational process. We will also add how the class teacher contributes to the classroom climate and whether he/she creates a positive classroom climate. In connection with the definition of the survey problem, we set ourselves the task of mapping seven areas from which we will formulate survey questions, the answers to which will be known only after the processing of the survey responses by the pupils. In the survey, we focused on all areas of the teacher's work as perceived by the pupils - administrative work, pupil development, recognition of pupils' individuality, active and creative learning, teacher self-reflection, pupil evaluation, classroom climate.

Keywords: case study, high school environment, high school student, classroom teacher

Bibliografie / Bibliography

Čabálová, D. *Pedagogika*. Praha: Grada.

Čapek, R. (2022). *Linkový učitel*. Bratislava: Dr. Josef Raabe Slovensko.

Hanuliaková, J. (2015). *Aktivace výuky*. Bratislava: Kosatec.

Janderková, D. (2019). *Rozvoj učitelů a pece o sobě*. Praha: Dr. Josef Raabe.
Spousta, V. (1993). *Základní výchovné aktivity třídního učitele*. Brno: MU.

Kontakt / Contact

Mgr. Veronika Michvocíková, PhD.: veronika.michvocikova@ucm.sk

Andrea Stebnická: stebnicka@ucm.sk

**STROJOVÝ PŘEKLAD
A VĚDECKÁ PUBLIKAČNÍ ČINNOST V ANGLIČTINĚ:
MOŽNOSTI SVĚPOMOCI**

**MACHINE TRANSLATION
AND GETTING PUBLISHED IN ENGLISH:
WITH OR WITHOUT PROFESSIONAL EDITING?**

Jan Morávek¹

¹Kvapilova 907/5, Praha 5, Česká republika

Abstrakt

Tlak na publikování v zahraničních časopisech spolu s rozpočtovými omezeními nutí autory zvažovat místo tradičních překladatelských služeb strojový překlad (MT). Dramatický růst kvality MT pak vede k úvahám, nakolik jsou tyto služby ještě potřebné. Poster diskutuje výhody a nevýhody MT u společenskovědních publikací a upozorňuje na aktuální problémové oblasti terminologie, reálií, kontextuality a rejstříku/stylu. Nabízí cesty k managementu MT s pomocí placených překladačů, překladových pamětí a glosářů. Poster prezentuje hlavní cíle a zásady zajištění kvality pro potřeby vědeckého publikování, a to prostřednictvím odborné přípravy MT a posteditace výstupů MT.

Prakticky zaměřený poster vychází z praktických zkušeností překladaatele a (post)editora ve společenských vědách, ale také z příslušné technické normy a odborné literatury.

Poster shrnuje možnosti práce s MT s cílem podat rukopis co nejvyšší jazykové kvality a ptá se: lze tento proces zvládnout svěpomocí, nebo je namíste profesionální posteditace? Do autorské odpovědi na tuto otázku vstupují vedle praktických úvah jako rozpočet a nároky redakce především tři faktory: 1) přístup k profesionálním nástrojům managementu MT, 2) jazykové kompetence v (akademické) angličtině a 3) zvládnutí postupu posteditace, zejména s ohledem na terminologii, reálie, kontextualitu a rejstřík/styl.

Klíčová slova: společenské vědy, strojový překlad, publikační činnost, angličtina, terminologie, styl, posteditace strojového překladu

Abstract

In the context of shrinking academic budgets and the “publish or perish” prerogative, local authors seeking to submit their papers to international journals have been increasingly considering machine translation (MT) instead of traditional translation services. A recent spike in MT quality, then, invites the question of how necessary those services still are. The practice-oriented poster discusses the pros and cons of MT for social science publications and highlights the current problematic areas of terminology, facts/realia, contextuality, and register/style. It offers ways to manage MT using commercial MT systems, translation memories, and glossaries. Drawing on the practical experience of a social science translator and (post)editor, as well as the pertinent technical standard, professional guidelines, and academic literature, the poster presents the main goals and principles of quality assurance for scientific publications, namely through professionally preparing the MT process and postediting the MT output. The poster summarises the possibilities of working with MT in order to produce a manuscript of adequate linguistic quality and inquires: Can this process be managed independently, or is professional post-editing the appropriate option? In addition to practical considerations such as budget constraints and journal demands, three factors in particular will determine the author’s answer to this question: 1) access to professional MT management tools, 2) linguistic competence in (academic) English, and 3) mastery of the post-editing process, especially with regard to terminology, facts/realia, contextuality, and register/style.

Keywords: social science, machine translation, academic publications, English, terminology, style, machine translation post-editing

Bibliografie / Bibliography

- Absolon, J. (2018). *Strojový překlad a posteditovanie* [Dizertačná práca, Univerzita Konštantína filozofa v Nitre]. <https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioForm&sid=B91108598CC4B84B242519F148AB>
- Česká agentura pro standardizaci. (2021). *Překladačské služby - Posteditace výstupů strojového překladu - Požadavky (norma ČSN ISO 18587)*. <https://csnonline.agentura-cas.cz/Detailnormy.aspx?k=513214>

- Duběda, T., Mraček, D., & Obdržálková, V. (2018). *Překlad do nemateřského jazyka: fakta, otázky, perspektivy*. Praha: Karolinum.
- Kopecká, K. (2021). *Kategorizace úprav strojového překladu při posteditaci: jazyková kombinace angličtina – čeština* [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/148149>
- Pavlíková, D. (2022). Porovnanie humánneho prekladu a posteditácie strojového prekladu. *L10N Journal*, 1(1), 64–101. <https://l10njournal.net/index.php/home/article/view/7>

Kontakt / Contact

Mgr. Jan Morávek, Ph.D.: jan.moravek@gmail.com

SEBEHODNOCENÍ PROFESNÍ ZDATNOSTI UČITELŮ PRO INKLUZÍVNÍ VÝUKU VE STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

SELF-EFFICACY OF TEACHER FOR INCLUSIVE EDUCATION IN UPPER SECONDARY EDUCATION

Jiřina Novotná¹, Mario Stretti¹, Jakub Pivarč¹

¹Národní pedagogický institut ČR, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10, Česká republika

Abstrakt

V dlouhodobém šetření pedagogických procesů ve společném vzdělávání (systémový projekt APIV A, NPI ČR) proběhl výzkum sebesouzení vlastní zdatnosti pro inkluzivní vzdělávání u učitelů středních škol. Výzkum vychází z pedagogického přístupu k inkluzi, kdy je vybavenost pro inkluzivní vzdělávání vnímána jako přijímání a zvládnutí různorodosti, didaktická vybavenost pro práci s různorodými žáky v jedné třídě a vytváření podmínek pro společné učení; spolupráce a komunikace s dalšími aktéry společného vzdělávání, ne z přístupu zdůrazňujícího speciálně pedagogická témata. Operacionalizované vymezení self-efficacy v šetření bylo vymezení prostřednictvím tří oblastí hodnocení – inkluzivní postupy ve výuce, řízení chování ve třídě, kooperativnost, které jsou předmětem hodnocení v použitém nástroji. Cílem bylo zjistit úroveň sebehodnocení učitelů pro jednotlivé oblasti vybavenosti i celkově pro výuku v divergentních třídách. Pro zjišťování byl použit mezinárodně široce používaný dotazník Teacher Efficacy for Inclusive Practices (TEIP, Sharma *et al.*, 2012). Druhým cílem bylo ověřit adaptaci tohoto nástroje pro české vzdělávací prostředí.

Pro šetření self-efficacy učitelů pro společné vzdělávání byl zvolen smíšený design, představujeme kvantitativní část výzkumu. Dotazování proběhlo na dostupném vzorku učitelů (vyučující předmětů všeobecně vzdělávacích, odborných, učitelů praktické výuky) N = 950 ze 33 středních odborných

škol a gymnázií ze všech 14 krajů v poměrném zastoupení škol podle krajů, velikosti škol, velikosti lokality, typů škol podle poskytovaného oboru vzdělání, počtu žáků. Jako nástroj byla zvolena hodnoticí škála Teacher Efficacy for Inclusive Practices (TEIP, Sharma *et al.*, 2012), která byla převedena do češtiny. Osmnáctipoložkový dotazník měří subjektivní vnímanou zdatnost učitele v oblasti inkluzivních postupů ve výuce, zdatnost zvládat rušivé chování žáků ve výuce a zdatnost spolupráce s dalšími aktéry vzdělávání. Tyto tři specifické faktory zároveň reprezentují jeden obecný dominantní faktor vyššího řádu. Pro potřeby české adaptace byla zjišťována konstruktová validita (faktorová struktura), reliabilita a data o invarianci měření nástroje. K posuzování nástroje byla použita konfirmační faktorová analýza.

Provedené analýzy ukázaly, že českou verzi dotazníku je možné považovat za validní a reliabilní. Dotazník je využitelný pro autoevaluaci, diagnostiku i pro výzkum včetně mezinárodního. Výsledky sebehodnocení respondentů jsou poměrně vysoké, ale jsou nejnižší v porovnání s učiteli MŠ a ZŠ ze souběžných šetření. Nejvyšší míru sebedůvěry mezi učiteli SOŠ vykazují učitelé praktického vyučování, podle věku učitelé v intervalu 41–50 let. Velký vliv na výsledky sebehodnocení zdatnosti měl počet žáků ve třídě – nejhorších výsledků dosahovali učitelé vyučující ve třídách s 30 a více žáky. Učitel jako uživatel dotazníku získává podklad k sebereflexi. Měřítkem jeho zlepšení může být intrasubjektivní srovnání v čase doplněné o kvalitativní postupy. Vedení škol zjistí měřením stav self-efficacy pro společné vzdělávání u svých učitelů, zjištění může využít také při podpoře jejich dalšího rozvoje. Výsledky zjištění o self-efficacy učitelů na regionální, národní i mezinárodní úrovni jsou využitelné pro řízení a hodnocení implementace inkluze ve vzdělávání.

Klíčová slova: inkluzivní vzdělávání; self-efficacy; dotazník TEIP; středoškolské učitelé

Abstract

The Teacher Efficacy for Inclusive Practices questionnaire (TEIP, Sharma *et al.*, 2012) is one of the instruments to be developed to evaluate teacher self-efficacy in the implementation of inclusive practices in education, this instrument is widely used internationally. While the psychometric properties of the questionnaire have been verified in a number of validation studies, the properties have not yet been subjected to a detailed analysis in the Czech research context. The aim of this research was to adapt the the TEIP question-

naire for use in the Czech environment and to obtain data on the self-efficacy of teachers in upper secondary education, especially in VET schools. To this end, the study presents empirical evidence of the construct validity (factor structures), reliability, and measurement invariance of the tool, which was administered on an accessible sample of 950 teachers based in 33 schools representing all regions of the Czech Republic. The results obtained by confirmatory factor analysis demonstrated the existence of a hierarchical structure in the Czech version of the instrument. The 18-item questionnaire, modeled on the original English version, measures the teacher-respondent's subjective perceived self-efficacy in using inclusive instructions, in managing student's disruptive behavior in teaching, and in collaboration with other actors of inclusive education. These three specific factors in turn represent one general higher order dominant factor. The high reliability of the tool, the strict invariance of measurements for the compared groups of teachers in terms of their specialisation in education, type of school, age and the relatively high level of self-efficacy of the teachers in relation to the implementation of inclusive practices were demonstrated. The questionnaire can be recommended both for purposes of pedagogical research and for pedagogical diagnostics including autoevaluation in practice. The teacher receives a recourse for self-reflection. Manager of school can measure the self-efficacy of their teachers in inclusive education. The educational politics has a instrument a tool available for comparison in regions and for national management of inclusion in education.

Keywords: inclusive education, self-efficacy, questionnaire TEIP, teacher, upper secondary education, VET schools

Bibliografie / Bibliography

- Gibbs, C. (2002). *Effective Teaching: Exercising Self-efficacy and Thought Control of Action*. Paper Presented at the Annual Conference of the British Educational Research Association, University of Exeter, England, 12–14 September 2002.
- NPI – APIV A. (2022). *Zpráva o monitoringu zavádění a implementace společného vzdělávání v pedagogických procesech škol*. Závěrečná zpráva z dlouhodobého šetření 2017–2022 KA2 projektu APIV A k 31. 12. 2022. nepublikováno
- Pivarč, J. (2022). Psychometrické vlastnosti dotazníku The Teacher Efficacy for Inclusive Practices (TEIP): Adaptace české verze škály u učitelů mateřských škol. *Studia paedagogica*, 27(1), 125–152. <https://doi.org/10.5817/SP2022-1-5>

- Sharma, U., Jacobs, K. (2016). Predicting in-service Educators' Intentions to Teach in Inclusive Classrooms in India and Australia. *Teaching and Teacher Education*, 55(3), 13–23. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.12.004>
- Sharma, U., Loreman, T., & Forlin, Ch. (2012). Measuring Teacher Efficacy to Implement Inclusive Practices. *Jorsen*, 12(1), 12–21.

Kontakt / Contact

PhDr. Jiřina Novotná: jirina.novotna@npi.cz

Mgr. Mario Stretti: mariostretti@npi.cz

PhDr. Jakub Pivarč, PhD.: pivarc@npi.cz

JAK DÁL? DOPORUČENÍ PRO ČESKOU VZDĚLÁVACÍ POLITIKU VYPLÝVAJÍCÍ Z VÝZKUMU NEÚSPĚŠNÝCH MATURANTŮ

RECOMMENDATIONS FOR CZECH EDUCATION POLICY RESULTING FROM THE RESEARCH ON UNSUCCESSFUL MATURA EXAMINEES

Petr Novotný¹, Katarína Rozvadská¹, Tereza Vengřinová¹, Martin Majčík¹

¹Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd, Arne Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek shrnuje nejvýznamnější zjištění z projektu Další životní dráhy neúspěšných maturantů a maturantek realizovaného v letech 2019–2023. Výstupem projektu je závěrečná výzkumná zpráva obsahující zdůvodněná doporučení k dalším opatřením vzdělávací politiky v této oblasti. Vybrané teze této zprávy jsou prezentovány v příspěvku. Autoři je formulují v podobě doporučení, která se vztahují jak k prevenci prvního neúspěchu u maturitní zkoušky, tak k prevenci opakovaného neúspěchu při přístupu k opravným pokusům. Ve státní maturitní zkoušce každý rok neuspěje pětina přihlášených žáků. Jejich studium bylo spojeno se značnými ekonomickými a společenskými náklady, reálně však hrozí, že skončí bez formálního výstupu. Pro prezentovaný výzkum je určující, že o dalších osudech neúspěšných maturantů, zvláště s ohledem na další vzdělávací dráhu, nemáme dosud žádné informace. Příspěvek tuto mezeru zaplňuje a doporučení pro vzdělávací politiku rozděluje do tří skupin. První obsahuje doporučení pro období středoškolského studia, druhá je věnována podpoře a nastavení podmínek při samotné maturitní zkoušce. Třetí skupina doporučení se týká podpory maturanta po neúspěchu u zkoušky. Jsou reflektovány určité synergické tendence vztahující se k tématu maturitní zkoušky, předčasných odchodů ze vzdělá-

vání a opakovaně neúspěšných studentů. Odkazy na dokumenty vzdělávací politiky či návrhy relevantních aktérů jsou uvedeny tam, kde je s nimi návrh opatření v synergií.

Empirická data projektu pocházejí z opakovaných biografických rozhovorů se čtyřmi kohortami neúspěšných maturantů, kteří přistupovali k maturitní zkoušce v letech 2018, 2019, 2020 a 2021. Jednalo se o retrospektivní a prospektivní sledování členů jednotlivých kohort. Celkem proběhlo 111 rozhovorů s 52 respondenty, kteří byli vzděláváni na: gymnáziích, SOŠ a v nástavbovém studiu. Získaná data byla analyzována formou otevřeného kódování a také formou narativní analýzy jednotlivých životních příběhů. Návrhy na opatření se odvíjí od empiricky identifikovaných institucionálních či situačních faktorů vedoucích k neúspěchu a možností jejich ovlivnění. Interpretace jsou konfrontované s poznatky z jiných výzkumů a analýz. Dále jsou porovnávána s již existujícími návrhy opatření z aktuálních strategických dokumentů vzdělávací politiky. Příspěvek vznikl v rámci projektu č CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_076/0016377, který odpovídal na výzvu OP VVV, Inovace v pedagogice, kterou zastřešuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Navzdory své různorodosti tvoří opatření integrální celek opřený o empirická zjištění, která vypovídají o tom, jak selhávající maturanti vnímají prediktory neúspěchu, bariéry v přípravě na maturitu a míru (ne)spravedlnosti v nastavení cesty k získání maturitní zkoušky. Dále maturanti vypovídají o své přípravě na opakované pokusy v kontextu další pracovní a vzdělávací dráhy. Výpovědi informantů rámuje téma vyrovnání se s očekáváními z rodinného i školního prostředí a učení se být v životě úspěšný. Celkově vzniklo 8 návrhů opatření:

- 1) Kariérové poradenství jako nástroj podpory.
- 2) Podpora kvality a kontinuity pedagogické práce školy ve výuce maturitních předmětů.
- 3) Sjednocení přístupu učitelů maturitních předmětů.
- 4) Uznávání výsledků učení a flexibilní vzdělávací dráha.
- 5) Podpora při zvládání individuálních potřeb studenta při maturitní zkoušce.
- 6) Informační podpora maturantů po neúspěšném pokusu.
- 7) Vzdělávací podpora maturantů po neúspěšném pokusu.
- 8) Alternativní vstup do terciárního a pomaturitního vzdělávání.

U každého navrženého opatření je pojmenovaná konkrétní dílčí intervence a uvedeno, na jakou úroveň opatření směřuje (systémová n. školní)

a jaký má charakter (preventivní n. intervenční). Dále je uvedená stručná charakteristika řešeného problému, podstaty řešení, řešení a synergické strategické opatření.

Klíčová slova: maturitní zkouška; neúspěch; opatření; vzdělávací politika

Abstract

The paper summarizes the most significant findings from the project Life pathways of unsuccessful graduates implemented in 2019–2023. The authors formulate them in the form of recommendations that relate both to the prevention of the first failure in the exam and to the prevention of repeated failure when approaching remedial attempts. Every year, about a fifth of registered pupils fail the state matriculation exam. Their studies were associated with significant economic and social costs, but there is a real risk of failure. It is decisive for the presented research that we still need to get information about the fate of successful high school graduates, especially about the following educational path. Recommendations are divided into three groups. The first contains recommendations for the period of secondary school studies; the second is dedicated to supporting and setting the conditions for the exam itself. The third group of recommendations concerns the support of a high school graduate after failing an exam. Certain synergistic tendencies related to the subject of the matriculation exam, early leaving education, and repeatedly unsuccessful students are reflected. Links to educational policy documents or proposals of relevant actors are given where there is a proposal for a synergistic measure. The empirical data of the project comes from repeated biographical interviews with four cohorts of students failing in school graduation who took the Matura exam in 2018, 2019, 2020 and 2021. It was a retrospective and prospective follow-up of their pathways 2 years after the exam. One hundred eleven interviews were conducted with 52 respondents who studied at grammar school programs, secondary vocational school programs, and two-year extension studies. Proposals for measures are based on empirically identified institutional or situational factors leading to failure and the possibilities of influencing them. Interpretations are confronted with findings from research and analysis. Furthermore, they are compared with already existing proposals for measures from the current strategic documents of education policy. In this way, certain synergistic tendencies related to the subject of matricula-

tion exams, early leaving education, and repeatedly unsuccessful students are reflected. Links to educational policy documents or proposals of relevant actors are given where there is a proposal for a synergistic measure. Despite their diversity, the measures form an integral whole based on empirical findings, which speak about how failing students perceive predictors of failure, barriers in preparing for high school graduation, and the level of (in)justice in setting the path to obtaining the high school graduation exam. Furthermore, the students comment on their preparation for repeated attempts in the context of the subsequent work and educational path. The informants' statements are framed by the theme of coping with expectations from the family and school environment and learning to be successful in life. In total, eight proposed measures were created:

- 1) Career counselling as a support tool.
- 2) Supporting the quality and continuity of the school's pedagogical work in the teaching of Matura subjects.
- 3) Harmonization of the approaches of teachers of Matura subjects.
- 4) Recognition of learning outcomes and a flexible learning path.
- 5) Support in handling the individual needs of the student during the Matura exam.
- 6) Information support for high school graduates after an unsuccessful attempt.
- 7) Educational support for students after an unsuccessful attempt.
- 8) Alternative entry into tertiary and post-secondary education.

Keywords: matura exam; failure; recommendations; educational policy

Bibliografie / Bibliography

Česká školní inspekce [ČŠI]. (2022). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2021/2022 – výroční zpráva ČŠI*.

Česká školní inspekce [ČŠI]. (2018). *Vzdělávání ve středních školách s vysokou mírou neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky*. Tematická zpráva.

Hloušková, L., Záleská, K., & Vengřinová, T. (2023). Educational Decision Making of Repeatedly Unsuccessful Czech Vocational Education and Training Examinees Leading to Passing the Matura Exam. *Studia paedagogica*, 27(4), 115–140.

Kontakt / Contact

doc. Mgr. Petr Novotný, Ph.D.: novotny@phil.muni.cz

Mgr. Katarína Rozvadská: rozvadska@phil.muni.cz

Tereza Vengřinová: vengrinova@phil.muni.cz

VIRTUÁLNÍ REALITA
A UMĚLÁ INTELIGENCE
JAKO FENOMÉNY ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

VIRTUAL REALITY
AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE
AS PHENOMENA OF PROFESSIONAL EDUCATION

Pavel Pecina¹, Peter Marinič¹

¹Mendelova univerzita v Brně, Institut celoživotního vzdělávání, Oddělení sociálních věd, Zemědělská 1665/1, 613 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

S rozvojem virtuální reality (VR) a umělé inteligence (AI) dochází k implementaci těchto fenoménů jak ve vědeckém výzkumu, tak v soukromém životě i v oblasti vzdělávání. Mnozí autoři v této souvislosti mluví o novém paradigmatu vzdělávání. Příspěvek si klade za cíl zhodnotit příležitosti a hrozby implementace těchto oblastí do odborného vzdělávání. Po vymezení řešeného tématu je pozornost zaměřena na specifika využití VR a AI v odborném vzdělávání. Následuje zhodnocení příležitostí a hrozeb těchto koncepcí v oblasti odborného vzdělávání.

Při zpracování příspěvku byla využita analýza dostupných domácích a zahraničních pramenů k řešené problematice, komparace a syntéza s vyvozením kritických závěrů a stanovisek. Dále potom modelování. Využití virtuální reality ve výuce konkrétního oboru je demonstrováno na příkladu simulátoru do výuky odborného technického předmětu v oblasti strojírenství.

Hlavním výsledkem je zhodnocení specifík využití virtuální reality a umělé inteligence v odborném vzdělávání na středních školách a to jak v oblasti výuky odborných technických předmětů, tak v oblasti výuky oborů obchodu a služeb.

Klíčová slova: Virtuální realita v odborném vzdělávání, umělá inteligence v odborném vzdělávání, simulační programy v odborném vzdělávání

Abstract

With the development of virtual reality (VR) and artificial intelligence (AI), these phenomena are being implemented both in scientific research and in private life and in the field of education. In this context, many authors talk about a new paradigm of education. The contribution aims to evaluate the opportunities and threats of the implementation of these areas in vocational education. After defining the addressed topic, attention is focused on the specifics of using VR and AI in vocational education. This is followed by an evaluation of the opportunities and threats of these concepts in the field of vocational education. In the preparation of the contribution, an analysis of available domestic and foreign sources on the issue, comparison and synthesis with the drawing of critical conclusions and opinions was used. Then modeling. The use of virtual reality in the teaching of a specific field is demonstrated on the example of a simulator for teaching a professional technical subject in the field of engineering. The main result is an evaluation of the specifics of the use of virtual reality and artificial intelligence in vocational education at secondary schools, both in the area of teaching vocational technical subjects and in the area of teaching trade and services.

Keywords: virtual reality in vocational education, artificial intelligence in vocational education, simulation programs in vocational education

Bibliografie / Bibliography

- Bailenson, J. N. (2018). *Experience on Demand: What Virtual Reality is, How it Works, and What it Can Do*. WW Norton & Company.
- Boyles, B. (2017). *Virtual Reality and Augmented Reality in Education*. Dostupné z: https://www.westpoint.edu/sites/default/files/inline-images/centers_research/center_for_teching_excellence/PDFs/mtp_project_papers/Boyles_17.pdf
- Kavanagh, S., Luxton-Reilly, A., Wuensche, B., Plimmer, B. (2017). A Systematic Review of Virtual Reality in Education. *Themes in Science & Technology Education*, 10(2), 85–119

- Štěpán, J., & Španěl, M. (2019). Využití virtuální reality v technickém vzdělávání. *Elektrorevue - Internetový časopis*. <https://doi.org/10.5817/ER2019-2-2>
- Young, M. R., & Sacher, J. A. (2017). Virtual Reality and Simulations in Chemistry Education: Beyond the Flatlands of Paper. *Journal of Chemical Education*, *94*(10), 1355–1360.

Kontakt / Contact

doc. Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.: pecina@mendelu.cz

Ing. Mgr. Peter Marinič, Ph.D.: marinic@mendelu.cz

ZKOUMÁNÍ MOTIVACE UČITELŮ
K VOLBĚ POVOLÁNÍ, UČITELSTVÍ
A OCHOTY SETRVAT V PROFESI JAKO FAKTOR
UDRŽITELNOSTI: PŘEHLEDOVÁ STUDIE

EXPLORING TEACHERS' MOTIVATION
FOR CAREER CHOICE, TEACHING
AND WILLINGNESS TO STAY
IN THE PROFESSION AS A FACTOR
OF SUSTAINABILITY: A REVIEW STUDY

Anna Sádovská¹, Eva Bačkorová¹

¹Národní ústav pro vzdělávání a mládež, Horná 97, 974 01 Banská Bystrica,
Slovenská republika

Abstrakt

Přestože veřejná prohlášení v oblasti školské politiky využívají odkazy na motivaci učitelů a motivy, které je vedou k setrvání v profesi, na Slovensku máme v této oblasti jen několik vědeckých a výzkumných důkazů (např. práce Tomšíka, 2017) a je otázkou, do jaké míry oblast motivace učitelů v současné době skutečně známe. Cílem naší přehledové studie je proto v širším rozsahu zmapovat, analyzovat a interpretovat poznatky v oblasti výzkumu motivace učitelů se záměrem navrhnout konkrétní doporučení pro další výzkum v této oblasti a opatření v oblasti dalšího vzdělávání. V přehledové studii shrnujeme nástroje a zjištění šetření zaměřených na sledování vnější (např. více dní dovolené) a vnitřní motivace (např. schopnost pokračovat v učení), ale také často ve vztahu k učitelské profesi hlášené altruistické motivace (např. Hogan et al., 2017). Považujeme za důležité sledovat motivy pro volbu učitelské profese, ale i ty, které podporují učitele v praxi v jejich snaze o zkvalitnění výuky a také setrvání v profesi. To na jedné straně podpo-

ruje kvalitu vyučovacího procesu jako takového a přetrvávající motivace také ovlivňuje hodnocení spokojenosti s prací.

Pomocí metody scoping review, která je přehledovou studií zaměřenou na mapování, analýzu a interpretaci poznatků literatury (srov. např. Chrastina, 2019), shrnujeme nástroje a závěry výzkumu v oblasti zkoumání vnitřní a vnější motivace učitelů k volbě povolání, k výuce a setrvání v profesi v posledním desetiletí. Výběr literatury zohledňuje českou a slovenskou publikační činnost (databáze CREPČ ve Slovenské republice, ISVAVAI v ČR) i výzkum problematiky v širších souvislostech (databáze EBSCO). V prvním kroku jsme stanovili kritéria pro výběr příspěvků (např. z let 2013–2023) a kritéria pro jejich vyřazení z recenzní studie (např. neobsahuje závěry získané ze sběru dat), poté byl výběr nezávisle posouzen dvěma výzkumníky. Příspěvky byly tříděny podle toho, zda obsahovaly informace o studentech učitelství (oblast motivace k volbě povolání) nebo se zabývaly motivací učitelů v praxi (motivace učit a ochota setrvat v profesi), jaký výzkumný design je v nich využíván. Následně byl vytvořen přehled jejich závěrů.

Případová studie shrnuje nástroje a poznatky v oblasti zkoumání motivace studentů při volbě povolání a přetrvávající vnitřní, vnější a altruistické motivace učitelů v praxi. Odborné články v této oblasti jsou kategorizovány podle skupiny respondentů (studenti/učitelé v praxi; učitelé v praxi podle úrovně vzdělání), země původu a oblastí motivace, resp. souvisejících s motivací v učitelské profesi. Popisujeme také cíle prováděných výzkumů a nástroje použité v rámci metodiky. Doporučujeme několik postupů, jak provádět výzkum v této oblasti a jaké důsledky mohou mít jeho výsledky pro vzdělávací politiku nebo další vzdělávání.

Klíčová slova: učitel, motivace, volba kariéry, spokojenost s prací, udržitelnost

Abstract

Although public statements in the field of education policy use references to teachers' motivation and motives that lead them to stay in the profession, in Slovakia we have only a few scientific and research evidence in this area (e.g. the work of Tomšík, 2017) and it is questionable to what extent the field of teachers' motivation is really known today. Therefore, the aim of our review study is to map, analyse and interpret the findings in the field of teacher motivation research more broadly with the intention of proposing specific recommendations for further research in this area and measures in the field

of further education. In the review study, we summarize the instruments and findings of investigations aimed at monitoring extrinsic (e.g., more vacation days) and intrinsic motivation (e.g., ability to continue learning), as well as altruistic motivation often reported in relation to the teaching profession (e.g., Hogan et al., 2017). We consider it important to look at motives for choosing the teaching profession, but also those that support practising teachers in their efforts to improve teaching as well as stay in the profession. On the one hand, this supports the quality of the teaching process as such, and persistent motivation also influences job satisfaction ratings.

Using the scoping review method, which is a review study aimed at mapping, analyzing, and interpreting the findings of the literature (cf. e.g., Chrastina, 2019), we summarize the instruments and findings of research in the area of examining teachers' intrinsic and extrinsic motivations for choosing a career, for teaching, and for staying in the profession over the past decade. The selection of literature takes into account Czech and Slovak publications (CREPČ database in the Slovak Republic, ISVAVAI in the Czech Republic) and research on the issue in a broader context (EBSCO database). In a first step, we established criteria for selecting papers (e.g., from 2013–2023) and criteria for excluding them from the review (e.g., does not contain findings from data collection), after which the selection was independently assessed by two researchers. Papers were sorted according to whether they contained information about student teachers (the area of motivation to choose a career) or addressed teachers' motivation to practice (motivation to teach and willingness to stay in the profession), and what research design they used. Subsequently, an overview of their findings was produced.

This case study summarizes the instruments and findings in examining students' career choice motivation and the persistence of intrinsic, extrinsic, and altruistic motivation in teacher practice. Scholarly articles in this area are categorized by respondent group (student/practicing teachers; practicing teachers by educational level), country of origin, and areas of motivation or related to motivation in the teaching profession. We also describe the objectives of the research conducted and the instruments used in the methodology. We recommend several approaches on how to conduct research in this area and what implications the results may have for education policy or further education.

Keywords: teacher, motivation, career decision, job satisfaction, sustainability

Bibliografie / Bibliography

- Hogan, V., Reid, L., & Furbish, D. (2017). Srovnání motivace studentů pregraduálního a vysokoškolského vzdělávání k tomu, aby se stali učiteli v Aotearoa na Novém Zélandu. *Australian Journal of Teacher Education*, 42(11).
- Chrastina, J. (2019). Přezkum rozsahu: teoretický rámec a metodické poznámky. *Ošetrovatelstvo: teória, výskum, vzdelávanie*, 9(2), 56–61. Dostupné z: <https://www.osetrovatelstvo.eu/archiv/2019-rocnik-9/cislo-2/scoping-review-teoreticky-ramec-a-metodologicke-poznamky>.
- Onyefulu, C., Madalinska-Michalak, J., & Bavli, B. (2023). Motivace učitelů vybrat si učitelství a zůstat v profesi: srovnávací studie smíšených metod na Jamajce, v Polsku a Turecku. *Moc a vzdělání*, 15(1), 37–65. <https://doi.org/10.1177/17577438221109907>
- Ponnock, A.R., Torsney, B.M., & Lombardi, D. (2018). Motivační rozdíly v průběhu přípravy a kariéry učitelů. *New Waves Educational Research & Development*, 21(2), 26–45.
- Tomšík, R. (2017). Motívy voľby učiteľského povolania. *Paidagogos – časopis pro pedagogiku v souvislostech*, 18(1), 55–70.

Kontakt / Contact

Mgr. Anna Sádovská, PhD.: anna.sadovska@gmail.com

Mgr. Eva Bačkorová, PhD.: eva.backorova@truni.sk

AKADEMICKÝ INBREEDING NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V ČESKÉ REPUBLICE

ACADEMIC INBREEDING AT THE CZECH REPUBLIC'S UNIVERSITIES

Marián Sekerák¹, Jan Kohoutek¹, Karel Hanuš¹

¹Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i., Jankovcova 933/63, 170 00
Praha 7 Holešovice, Česká republika

Abstrakt

Článek prezentuje výsledky kvalitativního šetření tzv. akademického inbreedingu (AI) v českém vysokém školství. Důraz je kladen na zkoumání významu AI, jeho praktik včetně možných řešení. Průzkum mezi akademickými pracovníky osmi českých veřejných vysokých škol univerzitního typu je koncepčně založen na vhladech do kategorií AI a různých nástrojů politiky.

V článku jsou využité především metody polostrukturovaných rozhovorů a analýzy dokumentů.

Výsledky ukazují, že akademický inbreeding (AI) je dlouhodobě vnímán, přičemž toto jeho vnímání je ambivalentní bez důsledků pro nábor zaměstnanců, což umožňuje jeho rozšířený výskyt na českých vysokých školách. Politické nástroje pro boj s AI zahrnují nodalitu (výzvy na otevřené pozice), (re-)organizaci (náborové procedury), budování kapacit (mobility v zahraničí) a povzbuzující proklamace (věnující pozornost problému AI). Při rozšířeném výskytu důkazy naznačují určitý pokrok v řešení AI na pracovištích, kde se postupuje z kategorie čistě imobilních inbreedů k podobě mobilních nebo stříbrných inbreedních akademických pracovníků a pracovníků.

Klíčová slova: akademický inbreeding, kvalitativní šetření, Česká republika, rozšířený výskyt, policy nástroje

Abstract

The paper presents results of a qualitative enquiry into academic inbreeding in Czech higher education, the first of its kind. The focus is on exploring significance of academic inbreeding, its practices including terms of employment and possible solutions. The exploration among academic staff of eight Czech higher education institutions of the university type is conceptually informed by insights into inbreeding categories and policy tools. The results show that academic inbreeding has been long under the radar as an issue, and its perception is ambivalent with no implications for staff recruitment, allowing for widespread occurrence at Czech higher education institutions. The policy tools in evidence to combat academic inbreeding comprise nodality (open position calls), (re-)organisation (recruitment procedures), capacity-building (mobility stays abroad) and hortatory proclamations (attention to the academic inbreeding issue). Overall, under the widespread occurrence, the evidence suggests some progress in handling academic inbreeding at institutional workplaces, that is progressing from the category of purely immobile inbreds to register mobile or silver-corded inbred academic staff.

Keywords: academic inbreeding, qualitative enquiry, Czech Republic, widespread occurrence, policy tools

Kontakt / Contact

PhDr. Marián Sekerák, Ph.D.: sekerak@csvs.cz

Mgr. Jan Kohoutek, Ph.D.: kouhoutek@csvs.cz

PhDr. Mgr. Karel Hanuš, Ph.D.: hanus@csvs.cz

PRACOVNÁ SPOKOJNOST SLOVENSKÝCH UČITELOV A JEJ VPLYV NA KVALITU EDUKAČNEJ PRÁCE

JOB SATISFACTION OF SLOVAK TEACHERS AND ITS INFLUENCE ON THE QUALITY OF EDUCATIONAL WORK

Mariana Sirotová¹, Vanesa Jandová¹

¹Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra pedagogiky, Námestie
J. Herdu 2, 917 01 Trnava, Slovenská republika

Abstrakt

Tématem příspěvku je spokojenost učitelů s prací a její dopad na pedagogickou práci. Každý člověk vnímá své povolání individuálně, ale dá se očekávat, že práce ho v životě velmi ovlivní. Práce učitele s sebou přináší jak pozitivní, tak negativní aspekty, které následně ovlivňují spokojenost s prací, což může v konečném důsledku ovlivnit kvalitu vzdělávací práce. Práce učitele je nejen velmi obtížná, ale také zodpovědná. Učitelé mají ve společnosti nezapupitelnou roli, protože jejich práce ovlivňuje úroveň vzdělání obyvatelstva. Článek prezentuje výsledky dotazníkového šetření realizovaného na slovenských školách. Cílem průzkumu bylo odpovědět na následující otázky: Jak učitelé hodnotí faktory spokojenosti s prací? S jakými oblastmi jsou spokojeni a s nimiž ne? Jaké negativní aspekty se vyskytují v práci učitelů, do jaké míry a jak ovlivňují jejich výkon?

Základní metodou šetření byl dotazník. Kromě identifikačních položek obsahoval dotazník 17 otázek s výchozí alternativní odpovědí a 3 otázky, ve kterých měli respondenti možnost vyjádřit své stanovisko konkrétně k otázce. Dotazník obsahoval otázky týkající se celkové spokojenosti s prací, vedení školy, vztahu nadřízeného, atmosféry, popisu práce, platu, týmu, pracovní doby, stresu a jeho vlivu na výkon. Průzkum byl proveden v roce 2023.

Průzkum spokojenosti učitelů s prací ukázal, že celková spokojenost učitelů je relativně vysoká, a to i přes přítomné negativní faktory. Spokojenost učitelů s prací je zásadní, zejména pokud chceme, aby vzdělání poskytovalo kvalitní vzdělání. Vybrané faktory spokojenosti s prací většinou vykazovaly spokojenost, s výjimkou několika faktorů, kde jsme již mohli pozorovat určitou míru nespokojenosti. Nejnižší procenta nespokojenosti vykazovaly faktory: úroveň komunikace na úrovni nadřízeného – podřízeného, podpora od přímého nadřízeného, popis práce, možnost osobní seberealizace, možnost projevit iniciativu, smysluplnost práce a vybavení pracoviště. Faktory vykazovaly vyšší procento nespokojenosti: přístup k osobním problémům zaměstnanců, atmosféra na pracovišti, zpětná vazba, finanční ohodnocení, pracovní doba a rozvrh, přepracování a stres. Z výše uvedeného vyplývá, že několik faktorů svědčí o negativním hodnocení ze strany učitelů. Nejhorším hodnotícím faktorem je finanční ohodnocení, které učitelé považují za nedostatečné pro svou práci a vzdělávání.

Klíčová slova: případová studie, prostředí střední školy, žák střední školy, třídní učitel

Abstract

The topic of the paper is teachers' job satisfaction and its impact on teaching work. Each person perceives his or her profession individually, but it is to be expected that work will have a great impact on his or her life. The job of a teacher brings with it both positive and negative aspects that in turn affect job satisfaction, which can ultimately affect the quality of educational work. The job of a teacher is not only very difficult but also very responsible. Teachers have an irreplaceable role in society because their work influences the level of education of the population. The article presents the results of a questionnaire survey conducted in Slovak schools. The aim of the survey was to answer the following questions. Which areas are they satisfied with and which are not? What negative aspects occur in teachers' work, to what extent and how do they affect their performance?

The basic method of the survey was a questionnaire. In addition to the identification items, the questionnaire contained 17 questions with a default alternative response and 3 questions in which respondents were given the opportunity to express their opinion specifically on the question. The questionnaire included questions on overall job satisfaction, school

management, supervisor relationship, atmosphere, job description, salary, team, working hours, stress and its effect on performance. The survey was administered in 2023.

The teacher job satisfaction survey showed that overall teacher satisfaction is relatively high, despite the negative factors present. Teacher job satisfaction is essential, especially if we want education to provide quality education. The selected job satisfaction factors mostly showed satisfaction, except for a few factors where we could already observe some level of dissatisfaction. The factors that showed the lowest percentages of dissatisfaction were: level of communication at the supervisor-subordinate level, support from immediate supervisor, job description, opportunity for personal self-actualization, opportunity to show initiative, meaningfulness of work, and workplace facilities. Factors that showed a higher percentage of dissatisfaction were: attitude towards employees' personal problems, workplace atmosphere, feedback, financial compensation, working hours and schedule, overwork and stress. The above shows that several factors are indicative of negative evaluation by teachers. The worst evaluation factor is financial compensation, which teachers consider inadequate for their work and education. A few respondents also expressed dissatisfaction with the school management, particularly in terms of feedback and attitude towards staff personal problems. Other common issues include: workplace atmosphere - the need for a quieter workplace and better team; staff benefits; teacher overload and lots of stress. Many teachers outlined a parallel between a pleasant working environment and their motivation, positivity, which in turn increases their performance and the quality of their teaching work.

Keywords: case study, high school environment, high school student, class teacher

Bibliografie / Bibliography

- Krásna, S., Tamášová, V., & Geršicová, Z. (2017). *Spokojenost s prací učitelů středních odborných škol ve Slovenské republice*. Wolters Kluwer.
- Rowan, S. (2007). *Happy at Work: Deset kroků ke konečnému uspokojení z práce*. Pearson Education Canada.
- Tomšík, R. (2021). *Kvantitativní výzkum ve vzdělávacích vědách*. Nitra: PF UKF v Nitře.

Kontakt / Contact

doc. Mgr. Mariana Sirotová, PhD.: mariana.sirotova@ucm.sk

UČITEL JAKO TVŮRCE DIDAKTICKÝCH TEXTŮ

THE TEACHER AS CREATOR OF DIDACTIC TEXTS

Nikola Straková¹

¹Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra fyziky, chemie a odborného vzdělávání, Poříčí 9/11, 603 00 Brno, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek se zabývá problematikou tvorby didaktických textů učiteli. Učitelé si tvoří vlastní výukové materiály a to z různých důvodů jako jsou například: větší volnost ve volbě obsahu učiva kvůli decentralizaci kurikula, nedostatek učebnic, neaktuálnost učebnic, přizpůsobení potřebám učitele a žáků. V příspěvku bude vysvětleno, co to didaktické texty jsou, jaké jsou na ně kladeny požadavky, jaké mají funkce a strukturu, jak je možné je hodnotit z didaktického pohledu. Hlavním cílem bude zodpovězení otázky: “Jak vytvořit kvalitní didaktický text a ještě k tomu efektivně s využitím moderních technologií jako je umělá inteligence?”.

K identifikaci a charakteristice různé didaktické vybavenosti učebnic a podobných didaktických textů bude jako výzkumná metoda použita obsahová analýza. Analyzovány a komparovány budou výsledky výzkumů didaktické vybavenosti různých učebnic – například v chemii (Teplá, 2021), v přírodopise (Smutková, 2012; Průcha, 2006; Jůvová, 2006), v dějepise (Průcha, 2006; Tannenbergerová, 2009), v zeměpise (Janoušková, 2008), ve vlastivědě (Šimik, 2017) apod. a didaktické texty vytvořené budoucími učiteli SOŠ v jejich vysokoškolských závěrečných pracích, které zkoumala Straková (2022). Komparované výsledky didaktické vybavenosti byly získány ve výzkumech podle metodologie Jana Průchy tzv. měření didaktické vybavenosti. Průchova metodika spočívá ve výpočtu koeficientů míry didaktické vybavenosti pro verbální a obrazové komponenty a pro tři aparáty: 1) aparát prezentace učiva, 2) aparát řídicí učení a 3) aparát orientační. Průcha (1998)

rozdlišuje ve struktuře učebnice 36 komponentů a jejich výskyt v didaktických textech se zaznamenává do archu.

Učitelé odborných předmětů na SOŠ si zpracovávají vlastní didaktické texty z různých důvodů. Didaktické texty slouží k edukaci žáků. Za účelem efektivního využití didaktických textů ve výuce je potřeba, aby didaktický text podobně jako učebnice plnil maximálně své funkce a to prostřednictvím strukturních komponent, které didaktický text tvoří. Podle míry využití dostupných strukturních komponent lze hodnotit míru didaktické vybavenosti edukačních textů. Aby byl učitel schopen vytvořit efektivní didaktický materiál pro svou výuku, měl by vědět jaké verbální i obrazové komponenty v něm může aplikovat a do didaktického textu by je měl zahrnout. K tvorbě didaktického textu lze využít umělou inteligenci, které může učiteli ušetřit čas a pomoc najít novou inspiraci.

Klíčová slova: učitel, tvorba didaktických textů, didaktická efektivnost, učebnice, umělá inteligence

Abstract

The paper deals with the issue of the creation of didactic texts by teachers. Teachers create their own teaching materials for various reasons, such as: greater freedom in choosing the content of the curriculum due to the decentralization of the curriculum, lack of textbooks, out-of-date textbooks, adaptation to the needs of the teacher and students. The contribution explains what didactic texts are, what requirements are placed on them, what their functions and structure are, how they can be evaluated from a didactic point of view. The main goal is to answer the question: „How to create a high-quality didactic text, and what’s more, effectively using modern technologies such as artificial intelligence?“. Content analysis is used as a research method to identify and characterize the various didactic features of textbooks and similar didactic texts. The results of research into the didactic effectiveness of various textbooks are analyzed and compared - for example in chemistry (Teplá, 2021), in natural history (Smutková, 2012; Průcha, 2006; Jůvová, 2006), in history (Průcha, 2006; Tannenbergerová, 2009), in geography (Janoušková, 2008), in national studies (Šimik, 2017), etc. and didactic texts created by future secondary school teachers in their university theses, which were examined by Straková (2022). Didactic texts serve to educate students. In order to effectively use didactic texts in teaching, it is necessary

that the didactic text, like a textbook, fulfill its functions as much as possible through the structural components that make up the didactic text. In order for the teacher to be able to create effective didactic material for his teaching, he should know what verbal and visual components he can apply in it and should include them in the didactic text. Artificial intelligence can be used to create didactic text, which can save the teacher time and help find new inspiration.

Keywords: teacher, creation of didactic texts, didactic effectiveness, textbook, artificial intelligence

Bibliografie / Bibliography

- Hansen, T.I., & Gissel S. T. (2017). *Quality of Learning Materials*. Kongsberg: IARTEM e-Journal.
- Herft, A. (2023) *Průvodce ChatGPT pro učitele*. Praha: AI dětem.
- Ivić, I., Pešikan, A., Antić, S. & kol. (2013) *Textbook Quality a Guide to Textbook Standards*. Göttingen: V&R unipress.
- Průcha, J. (1998). *Učebnice: teorie a analýzy edukačního media*. Brno: Paido.
- Straková, N. (2022) *Tvorba koncepcie záverečných prác v odbore Učiteľstvo profesijných predmetov a praktickej prípravy a jej využitie v školskej praxi*. Dubnica nad Váhom: Vysoká škola DTI.

Kontakt / Contact

Bc. Ing. Nikola Straková, Ph.D.: nikola.straka@seznam.cz

KURZY VYSOKOŠKOLSKÉ PEDAGOGIKY - ANALÝZA MODELŮ REALIZOVANÝCH PODMÍNEK VYSOKÝCH ŠKOL VE SLOVENSKÉ REPUBLICE

COURSES OF UNIVERSITY PEDAGOGY - ANALYSIS OF MODELS OF IMPLEMENTED CONDITIONS OF UNIVERSITIES IN THE SLOVAK REPUBLIC

Tímea Šeben Zafková¹

¹Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra pedagogiky, Námestie
J. Herdu 2, 917 01 Trnava, Slovenská republika

Abstrakt

Cílem je porovnat modely vysokoškolských kurzů realizovaných na slovenských univerzitách. Text také ilustruje zkušenosti s realizací vysokoškolských kurzů na slovenských vysokých školách a shrnuje výsledky šetření o významu pedagogické přípravy a vzdělávacích potřebách účastníků – vysokoškolských učitelů. Příkladem dobré praxe osvědčených postupů a modelů učení, doplněných názory jejich účastníků a absolventů, mohou být rovněž zdrojem inspirace pro zlepšení kvality vysokoškolského vzdělávání. Studie si také klade za cíl zdůraznit požadavek, že práce učitelů na jakémkoli stupni vzdělávání nemůže být výsledkem vysoké erudice vědního oboru, ale pouze znalostí o vzdělávání a jeho principech založených na intuici. Analýza textu a dotazníkové šetření. Zdrojem obsahové analýzy jsou dostupné webové stránky univerzit na Slovensku.

Vysoké školy si organizují vlastní pedagogické vzdělávání (jako pedagogické minimum) podle svých potřeb a na dobrovolné bázi. Kurzy jsou založeny na vnitřních předpisech vysokých škol nebo v rámci habilitačních a zahajovacích kritérií, případně jsou příležitostnými kurzy organizovanými a financovanými v rámci grantových projektů. Analyzované modely jsou situovány především do tradičně nepedagogických univerzit, které se zabý-

vají inženýrským a ekonomickým vzděláváním. Tyto univerzity mají tradici a vyšší zájem o rozvoj pedagogických dovedností ve srovnání s univerzitami zaměřenými na humanitní, společenské vědy a programy přípravy učitelů. Stávající kurzy se liší od příležitostných workshopů a jednoúrovňových modelů až po víceúrovňové modely pedagogického vzdělávání.

Klíčová slova: kurzy vysokoškolské pedagogiky, vysokoškolské učitele, názory na pedagogické vzdělávání

Abstract

The aim is to compare models of university courses implemented in Slovak universities. The text also illustrates the experience with the implementation of university courses at Slovak universities and summarises the results of a survey on the importance of pedagogical training and the educational needs of the participants - university teachers. Examples of good practice and best learning models, complemented by the views of participants and graduates, can also be a source of inspiration for improving the quality of higher education. The study also aims to underline the requirement that the work of teachers at any level of education cannot be the result of high erudition of a scientific discipline, but only of knowledge of education and its principles based on intuition. Text analysis and questionnaire survey. The source of the content analysis is the available websites of universities in Slovakia.

Universities organise their own pedagogical training (as a pedagogical minimum) according to their needs and on a voluntary basis. Courses are based on the internal regulations of the colleges or within the framework of the habilitation and commencement criteria, or are occasional courses organised and funded within the framework of grant projects. The models analysed are mainly situated in traditionally non-teaching universities that are involved in engineering and economics education. These universities have a tradition and a higher interest in developing pedagogical skills compared to universities focused on humanities, social sciences and teacher preparation programmes. Existing courses vary from occasional workshops and single-level models to multi-level models of teacher education.

Keywords: college pedagogy courses, college teachers, views on teacher education

Bibliografie / Bibliography

- Kravčáková, G., & Jelenová, I. (2010). *Klíčové kompetence vysokoškolského učitele. Ve veřejné správě a společnosti*. Sv. XI(1), 40–56.
- Novák, J. (2019). Hlavní výzvy pro rozvoj pedagogického vzdělávání vysokoškolských učitelů na Vysoké škole ekonomické v Bratislavě. In T. Šeben Zaťková (ed.). *Pedagogicko-psychologická výchova ve vysokém školství v retrospektivě a její perspektivy*. Přetisk: Ivan Krasko.
- Petríková, D., & Ondriová, D. (2015). Potřeba vysokoškolské pedagogiky ve výuce vysokoškolských studentů jako předpoklad kvalitní přípravy na učitelskou profesi. In T. Šeben Zaťková (ed.). *Vysokoškolské vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání*. Nitra: Slovenská zemědělská univerzita.
- Shulman, L. S. (1986). Ti, kteří chápou: Růst znalostí ve výuce. *Pedagogický výzkumník*, 15(2), 4–14.
- Rollnick, M., & Mavhunga, E. (2017). Pedagogické znalosti obsahu. In K.S. Taber a B. Akpan (eds), *Science Education. Nové směry v matematice a přírodovědném vzdělávání*. SensePublishers, Rotterdam. https://doi.org/10.1007/978-94-6300-749-8_37
- Vašutová, J. (2010). Vysokoškolská pedagogika v profesionalizaci vzdělavatelů učitelů. In M. Siroťová a E. Frýdková (eds.). *Vysokoškolský učitel: pedagog učitelů*. Trnava: FF UCM.

Kontakt / Contact

PaedDr. Tímea Šeben Zaťková, PhD.: timea.seben.zatkova@ucm.sk

PODPORA TŘÍDNÍCH UČITELŮ STŘEDNÍCH ŠKOL PŘI EFEKTIVNÍM VEDENÍ TŘÍDNICKÝCH HODIN JAKO PROSTŘEDEK ZVÝŠENÍ PROFESNÍHO SELF-EFFICACY

SUPPORTING HIGH SCHOOL CLASSROOM TEACHERS IN EFFECTIVE CLASSROOM MANAGEMENT AS A MEANS OF INCREASING PROFESSIONAL SELF-EFFICACY

Markéta Švamberg Šauerová¹

¹Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r.o., Slovačikova
400/1, 197 00 Praha, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek reaguje na nárůst stresu u pedagogických pracovníků dokládány řadou výzkumných šetření (Tokgöz , Önen – Shanlax, 2021; Akman, 2020; Kinay , Sedef , Kumas, 2021; Kalibro, 2020), na výsledky dlouholeté evaluace třídnických hodin na základních a středních školách v ČR získané autorkou příspěvku z vlastní praxe školní psycholožky. Učitelé cítí vysokou nejistotu při pravidelném a intenzivním vedení třídnických hodin, stále se v praxi preferují administrativně pojímané třídnické hodiny. Přitom smysluplná náplň třídnických hodin působí nejen jako určitá forma prevence rizikových jevů u dětí a dospívajících, ale zároveň významně posiluje interakce mezi studujícími a třídními učiteli, podporuje vzájemné poznávání se, ovlivňuje budování příznivého klimatu a bezpečí pro oba činitele edukačního procesu.

Teoretická východiska tvoří analýza problematiky nárůstu stresu v pedagogické profesi a rozbor významu efektivního organizování třídnických hodin. Cíle příspěvku – analýza postojů třídních učitelů k pravidelné realizaci třídnických hodin a v návaznosti na výsledky představit pilotní Koncept efektivně realizovaných třídnických hodin s různým obsahovým zaměřením. Základní VO je, jak často učitelé realizují třídnické hodiny a co je jejím obsahem. Dílčí VO je, jaký postoj zaujímají k pravidelně zařazovaným třídnickým hodinám

a jaký postoj zauímají k vybraným obsahovým náplním třídnických hodin. Obsahová analýza odborných textů- rešerše. Kvantitativní šetření (učitelé středních škol) – zaměření na zkušenosti s realizací třídnických hodin (dotazník, Likertova škála). Analýza vlastních odborných zkušeností ze spolupráce s třídními učiteli při vedení třídnických hodin se zaměřením na evaluaci konkrétního ročního projektu vedení třídnických hodin s ohledem na zvýšení sebejistoty učitele při práci s třídním kolektivem (kazuistika).

Empirická část představí výsledky výzkumného šetření mezi třídními učiteli zaměřeného na vlastní zkušenosti s realizací třídnických hodin (frekvence, obsah, oblíba u žáků). Za pomoci Likertovy škály učitelé uváděli své postoje k vybraným oblastem realizování třídnických hodin. Popsaný příklad koncepce je doplněn výsledky evaluace z několikaměsíční realizace učitelem. Výsledky pilotní studie lze s modifikacemi (s ohledem na potřeby žákovské skupiny) vhodně využívat v edukační praxi jako součást prevence rizikových jevů a posílení sebedůvěry učitelů při základní pedagogické intervenci. Komplexní posílení odborných kompetencí třídního učitele prostřednictvím ukázek (nabídek) pilotního projektu třídnických hodin v uceleném schématu (návrh projektu TH pro delší období se zaměřením na konkrétní téma, které je vhodné pro danou třídu s ohledem např. na výsledky sociometrických šetření nebo analýzu konkrétního „třídnického problému“) významně ovlivňuje zvýšení sebejistoty učitele a stává se tak důležitou součástí budování resiliencie a prevence vzniku syndromu vyhoření, což se z hlediska udržitelnosti jeví jako klíčový faktor.

Klíčová slova: třídní učitel, třídnické hodiny, self-efficacy, udržitelnost

Abstract

The paper responds to the increase in stress among teaching staff as evidenced by a number of research investigations (Tokgöz , Önen - Shanlax, 2021; Akman, 2020; Kinay , Sedef , Kumas, 2021; Kalibro, 2020), to the results of a long-term evaluation of classroom lessons in primary and secondary schools in the Czech Republic obtained by the author of the paper from her own practice as a school psychologist. Teachers feel high insecurity in regular and intensive classroom management, still preferring administratively conceived classroom lessons in practice. At the same time, the meaningful filling of classroom hours not only acts as a certain form of prevention of risk phenomena in children and adolescents, but also significantly strengthens

the interaction between learners and classroom teachers, promotes mutual recognition, influences the building of a favorable climate and security for both actors of the educational process.

The theoretical background consists of an analysis of the problem of the increase of stress in the teaching profession and an analysis of the importance of effective organization of classroom lessons. The aims of the paper - to analyse the attitudes of classroom teachers towards regular implementation of classroom hours and in relation to the results to present a pilot Concept of effectively implemented classroom hours with different content focus. The basic VO is how often teachers implement classroom lessons and what is the content of the lessons. The sub-objective is what attitude they have towards the regularly included classroom lessons and what attitude they have towards the selected content of the classroom lessons.

Content analysis of professional texts - research. Quantitative research (secondary school teachers) - focus on the experience with the implementation of classroom lessons (questionnaire, Likert scale). Analysis of own professional experience of collaboration with classroom teachers in conducting classroom lessons, focusing on the evaluation of a specific year-long project of conducting classroom lessons with regard to increasing teacher's self-confidence in working with the classroom collective (case study).

The empirical part will present the results of a research survey among classroom teachers focused on their own experience with the implementation of classroom lessons (frequency, content, popularity among students). Using a Likert scale, teachers reported their attitudes towards selected areas of classroom lesson implementation. The described example of the concept is complemented by the results of the evaluation from several months of implementation by the teachers. The results of the pilot study, with modifications (taking into account the needs of the pupil group), can be appropriately used in educational practice as part of the prevention of risk phenomena and strengthening of teachers' self-confidence in basic pedagogical intervention. Comprehensive strengthening of the professional competences of the classroom teacher by means of demonstrations (offers) of the pilot project of classroom lessons in a comprehensive scheme (design of the TH project for a longer period of time focusing on a specific topic that is suitable for a given class, taking into account, for example, the results of sociometric surveys or the analysis of a specific „classroom problem“) significantly influences the increase in teacher self-confidence and thus becomes an important part

of building resilience and preventing the emergence of burnout syndrome, which appears to be a key factor in terms of sustainability.

Keywords: classroom teacher, classroom lessons, self-efficacy, sustainability

Bibliografie / Bibliography

- Penny Clunies-Ross, Emma Little & Mandy Kienhuis (2008) Self-reported and Actual Use of Proactive and Reactive Classroom Management Strategies and Their Relationship with Teacher Stress and Student Behavior, *Educational Psychology*, 28(6), 693–710. <https://doi.org/10.1080/01443410802206700>
- Akman, Y. (2020). Úloha vedení třídy na důvěru v učitele a vzdělávací stres. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 7(1), 335–345.
- Tokgöz, A., & Önen, Ö. (2021). Zkoumání vztahu mezi organizační demokracií a vnímáním úrovně stresu v práci administrátory a učiteli. *Shanlax International Journal of Education*, 9(2), 26–33.
- Švamberg Šauerová, M. (2022). Význam životních dovedností v pregraduálním a celoživotním vzdělávání učitelů v 21. století. s. 43–67. In: Adamec, P., Šimáně, M. & Miškelová, M. (eds.). *Trendy a kompetence v odborném vzdělávání*. Sciemcee Publishing London.
- Švamberg Šauerová, M. (2022). Společná výuka a další pedagogické přístupy k prevenci syndromu vyhoření začínajících učitelů. s. 5– 67. In: Pitula, B & Kowalski, M. (eds.). *Co-Teaching – každodenní život nebo terra incognita současného vzdělávání?* V&R unipress.

Kontakt / Contact

doc. PhDr. Markéta Švamberg Šauerová, Ph.D.: svamberg.sauerova@palestra.cz

UDRŽITELNOST FUNKCE ŘEDITELE STŘEDNÍ ŠKOLY V KONTEXTU VZNIKAJÍCÍHO STŘEDNÍHO ČLÁNKU V ŘÍZENÍ

THE SUSTAINABILITY OF THE SECONDARY SCHOOL PRINCIPAL IN THE CONTEXT OF THE MIDDLE LAYER IN EDUCATIONAL GOVERNANCE

Eva Urbanová¹

¹Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Katedra andragogiky a managementu
vzdělávání, Myslíkova 7, 110 00 Praha, Česká republika

Abstrakt

Ředitel střední školy by měl být především lídrem pedagogického procesu. V České republice vykonává ředitel mnoho rolí, což mu umožňuje vysoká autonomie škol, díky které ředitel realizuje koncepci rozvoje školy v různých oblastech (pedagogické, personální, materiální, finanční). Je jeho funkce udržitelná, když se musí věnovat i činnostem, které se sice netýkají řízení pedagogického procesu přímo, ale mají na něj velký vliv? Bez zázemí podporující zdravý fyzický a duševní vývoj žáků by škola nenaplnila ekologickou funkci, bez kvalitních učitelů by nemohla být škola kvalitní a naplnit funkci ekonomickou, bez realizace principů vzdělávací politiky státu by nemohla naplnit funkci politickou atd. Ředitel střední školy musí kompetence k řízení školy neustále rozvíjet, ale některé z nich je nutné delegovat, aby se mohl věnovat těm klíčovým. Řešením by mohl být vznikající střední článek v řízení vzdělávání jako aktuální téma vzdělávací politiky. Cílem příspěvku je zjistit na základě dotazníkového šetření provedeného mezi 240 řediteli středních škol v České republice, které činnosti lze delegovat, aby se mohl věnovat klíčovým činnostem v řízení školy a jeho funkce byla udržitelná v rámci jeho funkčního období. Výzkumná otázka: Které činnosti ředitele střední školy lze

delegovat, aby udržitelnost funkce ředitele nebyla ohrožena činnostmi, které mohou vykonávat jiní?

V roce 2021 bylo provedeno výzkumné šetření formou dotazníku mezi 240 řediteli středních škol v České republice zaměřené na zkušenosti ředitelů s výkonem jednotlivých činností s cílem zjistit, které z těchto činností lze delegovat, a tím se přednostně věnovat klíčovým činnostem v řízení školy, zejména pedagogickému procesu. Výstupem byly návrhy činností, které by měly být delegovány ředitelem na jiné zaměstnance, resp. na střední článek v řízení vzdělávání.

Výsledky autorského výzkumu se zaměřily na identifikaci činností ředitele střední školy, které by mohly být delegovány na ostatní zaměstnance školy, příp. na střední článek v řízení vzdělávání. Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že se to týká činností spojených zejména s administrativou. Patří k nim činnosti pedagogické, plánovací, kontrolní, marketingové, ekonomické, administrativní, statistické, správcovské a bezpečnostní. Mnohé z nich mohou vykonávat zástupci ředitele, ekonomové, účetní, personalisté, sekretářky a další provozní zaměstnanci. Závěrem lze konstatovat, že mnoho činností, které jsou administrativního a provozního charakteru, lze delegovat na ostatní zaměstnance střední školy, a jako podporu v oblasti administrativních činností využít střední článek v řízení vzdělávání.

Klíčová slova: ředitel školy, střední škola, kompetence, udržitelnost, střední článek v řízení vzdělávání

Abstract

The principal of a secondary school should first and foremost be the leader of the educational process. In the Czech Republic, the headmaster performs many roles, which is made possible by the high autonomy of schools, thanks to which the headmaster implements the concept of school development in various areas (pedagogical, personnel, material, financial). Is his function sustainable if he has to engage in activities that, although not directly related to the management of the pedagogical process, have a great influence on it? Without facilities supporting the healthy physical and mental development of pupils, the school would not fulfil its ecological function; without quality teachers, the school could not be of good quality and fulfil its economic function; without the implementation of the principles of the state's educational policy, it could not fulfil its political function, etc. The headmaster of

a secondary school must continuously develop the competencies to manage the school, but some of them must be delegated in order to be able to focus on the key ones. The Middle Layer in Educational Governance as a current education policy issue could be a solution. The aim of this paper is to find out, based on a questionnaire survey conducted among 240 secondary school principals in the Czech Republic, which activities can be delegated in order to be able to devote himself to key school management activities and to make his function sustainable within his term of office. Research question: Which activities of a secondary school principal can be delegated so that the sustainability of the principal's position is not compromised by activities that may be performed by others? In year 2021, a research survey in the form of a questionnaire was conducted among 240 secondary school principals in the Czech Republic, focusing on the principals' experience with the performance of individual activities in order to determine which of these activities can be delegated, and thus give priority to key activities in school management, especially the pedagogical process. The output was suggestions for activities that should be delegated by the principal to other staff members or to The Middle Layer in Educational Governance. The results of the authors' research focused on identifying activities of the secondary school principal that could be delegated to other school staff or to the Middle Layer in Educational Governance. The research investigation found that this related mainly to activities associated with administration. These include pedagogical, planning, control, marketing, economic, administrative, statistical, custodial and security activities. Many of these activities may be carried out by deputy directors, economists, accountants, personnel officers, secretaries and other operational staff. In conclusion, many of the activities that are administrative and operational in nature can be delegated to other secondary school staff, and the Middle Layer in Educational Governance can be used as support in administrative activities.

Keywords: school principal; secondary school; competence; sustainability; middle layer in educational governance

Bibliografie / Bibliography

Federičová, M. (2019). *Mezinárodní srovnání ředitelů škol: České administrativní inferno*. Národohospodářský ústav AV ČR.

- Galiani, S., Gertler, P., & Schargrofsky, E. (2008). School Decentralization: Helping the Good get Better, but Leaving the Poor Behind. *Journal of Public Economics*, 92(10–11), 2106–2120.
- Greany, T. (2020). Place-based governance and leadership in decentralised school systems: Evidence from England. *Journal of Education Policy*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/02680939.2020.1792554>
- Hargreaves, A., & Shirley, D. (2020). Leading from the middle: Its nature, origins and importance. *Journal of Professional Capital and Community*, 5(1), 92–114.
- Leithwood, K. (2001). School leadership in the context of accountability policies. *Journal of Leadership in Education*, 4(3), 217–235.

Kontakt / Contact

RNDr. Ing. Eva Urbanová, Ph.D., MBA: eva.urbanova@pedf.cuni.cz

**JAK HOŘET STÁLÝM PLAMENEM.
OBRYS KOMPETENČNÍHO RÁMCE
UČITELE OBČANSKÉ VÝCHOVY**

**HOW TO BURN WITH A STEADY FLAME.
OUTLINE OF THE COMPETENCY FRAMEWORK
OF THE CIVIC EDUCATION TEACHER**

Tomáš Veber¹

¹Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra společenských věd, Jeronýmova 10, 371 15 České Budějovice, Česká republika

Abstrakt

Příspěvek se analyticky vrací k výzkumu v rámci projektu IPUP - Inovace přípravy učitelů pro praxi (reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006960) se zaměřením na obor Výchova k občanství, respektive kritická místa tohoto vzdělávacího oboru, a klade jej do souvislosti s vznikajícím Kompetenčním rámcem absolventa učitelství a aktuálními koncepčními a strategickými dokumenty.

Základními užitými metodami jsou deskripce a analyticko-syntetické postupy, ilustrativně je užito rovněž zkušeností autora a pozorování.

Stěžejním výstupem příspěvku budou kontury oborového kompetenčního rámce učitele výchovy k občanství, a to nejen jakožto absolventa, ale také jako učitele již (dlouhodobě) praktikujícího.

Klíčová slova: kompetenční rámec, oborové kompetence, učitel, udržitelnost, výchova k občanství

Abstract

The topic of this paper is the subject competency framework of civics teacher, the aim is to outline the definition of this framework. The intention is to build on the Competency Framework for Graduate Teachers and to theoretically

anchor the disciplinary framework in a way that it concretizes the conceptual documents in terms of subject matter and content. Thus, the paper analytically returns to the research within the IPUP project - Innovations in Teacher Preparation for Practice (reg. no. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006960), focusing on the field of Education for Citizenship, with an extension of its perspective towards the competences of the teacher of education for citizenship.

Keywords: competence Framework, subject Competences, teacher, sustainability, civic Education

Bibliografie / Bibliography

- Cowan, P., & Maitles, H. *et al.* (2012). *Teaching Controversial Issues in the Classroom*. London - New York: Continuum.
- Nohavová, A., & Stuchlíková, I. *et al.* (2021). *Kritická místa kurikula ve vybraných vzdělávacích oborech*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
- Kol. autorů. (2023). *Kompetenční rámec absolventa učitelství. Společné profesní kompetence (verze pro připomínkování)*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.
- Stuchlíková, I., & Janík, T. (2015). *Oborové didaktiky. Vývoj – stav - perspektivy*. Brno: Masarykova univerzita.
- Kol. autorů. (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Kontakt / Contact

Mgr. et Mgr., Ing. Tomáš Veber, Th.D.: tveber@pf.jcu.cz

JAK SE UČITELÉ UČÍ FILOZOFOVAT S DĚTMI

HOW TEACHERS LEARN TO PHILOSOPHISE WITH CHILDREN

Jakub Vlček¹

¹Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd, Arna Nováka 1, Brno 602 00, Česká republika

Abstrakt

V oblasti vzdělávání se momentálně setkáváme s výzvou připravovat žáky na život ve 21. století. Klíčovým zaměřením jsou dovednosti spojené s komunikací, kritickým myšlením, mezikulturní spoluprací a rozvojem vlastního učení (Blaschke, 2014; Partnership for 21st Century Skills, 2006). Pro úspěšnou implementaci takových přístupů do běžné výuky, je nezbytné, aby se učitelé dále vzdělávali. Vzhledem k těmto okolnostem proto považujeme učitelé za účastníky celoživotního učení (Alabi & Ige, 2014; OECD 2020). Filozofie pro děti (P4C), představuje právě takový přístup ke vzdělávání, který podporuje rozvoj výše zmíněných dovedností a postojů nezbytných pro prosperitu v různorodém a rychle se měnícím světě (Buckley, 2015). Předkládaný příspěvek se zabývá účastí učitelů v takovémto dlouhodobém kurzu, přesněji jeho dopadem na jejich profesní rozvoj. Kladu si následující otázku: Jak učitelé vnímají a hodnotí účast v kurzu P4C a její dopad na jejich profesní rozvoj?

Příspěvek vychází z dat, která jsou součástí evaluačního šetření kurzu Filozofie pro děti, který vznikl pod záštitou neziskové organizace Člověk v tísni, o.p.s., konkrétně v rámci jeho Vzdělávacího programu Varianty. Cílem evaluace bylo nejenom konstatovat, zda projekt naplnil své cíle, nýbrž prozkoumat, co se s učiteli v průběhu takto náročně pojatého projektu děje a do jaké míry skutečně dochází k proměnám výukové praxe zapojených učitelů základních škol. K zodpovězení výše stanovené výzkumné otázky byl zvolen kvalitativní výzkumný přístup. Jako výzkumný nástroj byl vybrán

polostrukturovaný hloubkový rozhovor. Po dobu jednoho roku jsem v časových řezech spolupracoval s šesti učiteli, kteří tento kurz navštěvovali. S každým z nich byly pořizeny dva polostrukturované hloubkové rozhovory (tj. na začátku kurzu a po skončení kurzu).

Získaná data byla analyzována pomocí metody otevřeného kódování. Na základě této analýzy bylo identifikováno několik oblastí, která učitelé považovali za důležité z hlediska jejich dopadu na profesní rozvoj. V projektu se učitelé setkali s řadou očekávání, která se týkala jejich žáků a jejich rozvoje v oblasti komunikace, kognice a sociálních dovedností. Po ukončení projektu učitelé často konstatovali, že jejich očekávání byla splněna díky novým metodám a postupům, které si osvojili. Učitelé ocenili zejména schopnost formulovat autentické filozofické otázky, které podporují aktivitu a myšlení žáků. Do své výuky začali také začleňovat další prvky P4C, například „myšlení v pohybu“. Nicméně je nutné konstatovat, že se učitelé stále potýkají s výzvou, jak efektivně začlenit tuto metodu do běžné výuky, která je omezená časem a kurikulárním plánem. Evaluační rozhovory dále odhalily, že kurz také přinesl významné výhody pro učitele v podobě posílení kolegiální spolupráce a podpory uvnitř školního týmu, ale i mimo něj.

Klíčová slova: další vzdělávání učitelů; profesní rozvoj učitelů; vzdělávací kurz pro učitele; filozofie pro děti

Abstract

This paper examines the impact of the Philosophy for Children (P4C) course on teachers. In the field of education, we are increasingly seeing the need for teachers to prepare students for life in the 21st century. The Philosophy for Children approach responds to this challenge and its principles give teachers the tools to help their pupils listen to each other, respect each other, ask questions, and think critically about current issues (not only) of our time. The research question was: How do teachers perceive and evaluate their participation in the P4C course and its impact on their professional development? A qualitative research design was chosen as the research approach. An in-depth semi-structured interview was chosen as the research instrument. The research sample consisted of six primary school teachers who attended the above course over one year. Two interviews were conducted with each of them (at the beginning and end of the course). The data collected were analyzed using the open coding method. Based on this analysis, several areas were identified that the

teachers considered important in terms of their impact on professional development. In the project, teachers were faced with a range of expectations regarding their students and their development in the areas of communication, cognition, and social skills. At the end of the project, teachers often stated that their expectations had been met due to the new methods and practices they had learned. Teachers particularly appreciated the ability to formulate authentic philosophical questions that encourage pupils' activity and thinking. They also began to incorporate other elements of P4C, such as 'thinking in motion', into their teaching. However, it must be noted that teachers still face the challenge of how to effectively integrate this method into mainstream teaching, which is limited by time and curriculum. Furthermore, the evaluation interviews revealed that the course also brought significant benefits to teachers in terms of strengthening collegial collaboration and support within the school team and beyond.

Keywords: in-service education of teachers, teachers professional development, educational program for teachers, philosophy for children

Bibliografie / Bibliography

- Blaschke, L. M. (2014). Using Social Media to Engage and Develop the Online Learner in Self-determined Learning. *Research in Learning Technology*, 22. <https://doi.org/10.3402/rlt.v22.21635>
- Partnership for 21st Century Skills. (2006). *A State Leader's Action Guide to 21st Century Skills: A New Vision for Education*. Tucson, AZ: Partnership for 21st Century Skills.
- Buckley, J. (2015). *P4C do kapsy: začínáme s filozofií pro děti*. Praha: Člověk v tísni.
- Alabi, F. O., & Ige, A. M. (2014). Issues in In-service Education Provision for Teachers in Nigeria. The Way Forward in this Decade and Beyond. *International Journal of Humanities, Social Sciences and Education (IJHSSE)*, 1(12), 126–132.
- OECD (2020). *TALIS 2018 Results (Volume II): Teachers and School Leaders as Valued Professionals*. TALIS, OECD Publishing, Paris.

Kontakt / Contact

Mgr. Jakub Vlček: jakub.vlcek@phil.muni.cz

Název: Sborník abstraktů z mezinárodní konference ICOLLE 2023:
Udržitelný učitel
Editoři: Lenka Kamanová, Martina Miškelová
Sazba: Eliška Kovářová
Vydala: Mendelova univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno
Vydání, rok: první, 2023
Počet stran: 158

DOI: <https://doi.org/10.11118/978-80-7509-933-4>
ISBN 978-80-7509-933-4

Publikace neprošla jazykovou korekturou.